

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk Bölümü

**6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN
BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE CAYMA
HAKKI**

Dilan AYDIN KİREMİTÇİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

**6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN
BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE CAYMA
HAKKI**

Dilan AYDIN KİREMİTCİ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara 2022

KABUL VE ONAY

Dilan AYDIN KİREMİTCİ tarafından hazırlanan “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkı” başlıklı bu çalışma, 11.01.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisan Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Çağlar ÖZEL

Doç. Dr. Burcu Gülseren ÖZCAN BÜYÜKTANIR
(Danışman)

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir.
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.

04/02/2022

Dilan Aydın KİREMİTÇİ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Doç. Dr. Burcu Gülseren ÖZCAN BÜYÜKTANIR** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Dilan AYDIN KİREMİTCİ

ÖZET

AYDIN KİREMİTÇİ, Dilan. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

Taksitle satış sözleşmeleri sahip olduğu özellikler nedeniyle tüketimi teşvik etmekte ve buna bağlı olarak günümüzde oldukça yaygın şekilde kullanılmaktadır. Tüketiciler taksitle satış sözleşmelerinin sağladığı ödeme kolaylığı nedeniyle aceleyle karar vererek ekonomik güçlerinin çok üstünde bir borcun altına girebilmektedir. Bunun neticesinde tüketiciler, sözleşme ilişkisini sonlandırmak isteyebilmektedir. Bu noktada kanun koyucu, tüketicilere sözleşmeyi sonlandırabilme hakkı tanımak amacıyla cayma hakkı kurumunu düzenlemiştir.

Anahtar Sözcükler

Taksitle Satış Sözleşmesi, Tüketici, Cayma Hakkı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

ABSTRACT

AYDIN KİREMİTÇİ, Dilan. Right of Withdrawal in the Contract of Sale in Installments in Terms of the Law on the Protection of the Consumer No. 6502, Master's Thesis, Ankara, 2022.

Installment sales contracts encourage consumption due to the features they have, and accordingly, they are widely used today. Due to the ease of payment provided by installment sales contracts, consumers can make a hasty decision and fall into debt far above their economic strength. As a result, consumers may want to terminate the contractual relationship. At this point, the legislator has regulated the institution of the right of withdrawal in order to give consumers the right to terminate the contract.

Keywords

Installment Sales Contracts, Consumer, Right of Withdrawal, Law on the Protection of the Consumer No. 6502, Turkish Code of Obligations No.6098

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİ	3
1.1. GENEL OLARAK	3
1.2. TATKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	6
1.3. SÖZLEŞMENİN ÖZELLİKLERİ	8
1.3.1. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmelerine Egemen Olan Temel İlkeler	8
1.3.1.1. Tüketicinin Bilgilendirilmesi İlkesi	8
1.3.1.2. Sözleşme Koşullarını Tüketici Aleyhine Değiştirme Yasağı	10
1.3.1.3. Tüketiciden Ek Bedel Talep Etme Yasağı	10
1.3.1.4. Masraf ve Ücretlere İlişkin Yazılılık ve İspat Yükü	11
1.3.1.5. Kıymetli Evrak Sınırlamaları	12
1.3.1.6. Bileşik Faiz Yasağı	14
1.3.1.7. Kişisel Teminatlarla İlgili İlke	15
1.3.2. Taksitle Satış Sözleşmesinin Özellikleri	16

1.3.2.1. Rızai Bir Sözleşme Olması.....	16
1.3.2.2. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması.....	17
1.3.2.3. Mülkiyeti Devir Borcu Doğuran Bir Sözleşme Olması.....	19
1.4. SÖZLEŞMENİN UNSURLARI	19
1.4.1. Sözleşme Konusun Belirli Mallar ve Hizmetler Olması.....	19
1.4.1.1. Taşınır Mallar	21
1.4.1.2. Konut ve Tatil Amaçlı Taşınmazlar.....	22
1.4.1.3. Gayri Maddi Mallar	25
1.4.2. Satış Bedelinin Kısım Kısım ve En Az İki Vade ile Ödenmesi	25
1.4.3. Taksitlerin Tamamı Ödenmeden Önce Malın Teslim Edilmesi	28
1.5. SÖZLEŞMENİN KURULMASI	30
1.5.1. Sözleşmenin Şekli	30
1.5.1.1. Genel Olarak.....	30
1.5.1.2. Taksitle Satış Sözleşmelerinde Şekil	31
1.5.1.3. Yasal Temsilcinin Rızası	35
1.5.2. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Tarafları	36
1.5.2.1. Tüketici.....	36
1.5.2.2. Satıcı veya Sağlayıcı.....	38
1.5.3. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Konusu.....	39
1.5.4. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Süresi.....	39
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN CAYMA HAKKI	42
2.1. GENEL OLARAK.....	42
2.2. CAYMA KAVRAMI	44

2.3. HUKUKİ NİTELİĞİ	46
2.3. CAYMA HAKKININ ÖZELLİKLERİ	49
2.3.1. Tek Taraflı Hukuki İşlem Niteliği	49
2.3.2. Tali Hak Niteliği	50
2.3.3. Şarta Bağlı Tutulamama	50
2.3.4. Bir Kere Kullanılmakla Tükenme	51
2.3.5. Geri Alınamama	51
2.3.6. Hak Düşürücü Süreye Tabi Olma	51
2.3. BENZER KURUMLARDAN AYIRT EDİLMESİ	52
2.3.1. Fesih Kavramı ile Karşılaştırılması	52
2.3.2. Sözleşmeden Dönme Kavramı ile Karşılaştırılması	54
2.3.3. İptal Kavramı ile Karşılaştırılması	56
2.4. 6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DA YER ALAN CAYMA HAKKI DÜZENLEMELERİ	58
2.4.1. Genel Olarak	58
2.4.2. Cayma Hakkı Tanınan Tüketici İşlemleri	59
2.4.2.1. Taksitle Satış Sözleşmesi	59
2.4.2.2. Tüketici Kredisi Sözleşmesi	60
2.4.2.3. Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesi	61
2.4.2.4. İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler	62
2.4.2.5. Mesafeli Sözleşmeler	62
2.4.2.6. Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler	63
2.4.2.7. Devre Tatil ve Uzun Süreli Tatil Hizmeti Sözleşmeleri	64
2.4.2.8. Abonelik Sözleşmeleri	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMELERİNDE CAYMA HAKKININ SONUÇLARI	67
3.1. CAYMA HAKKININ KULLANILMASI	67
3.1.1. Genel Olarak	67
3.1.1.1. Taraflar Bakımından.....	69
3.1.1.2. Süre Bakımından.....	69
3.1.1.3. Şekil Bakımından	74
3.1.1.4. Satıcı ya da Sağlayıcının Bilgilendirme Yükümlülüğü.....	76
3.1.2. Cayma Hakkına İlişkin Hükümlerin Nispi Emredici Olması ve Feragat Edilemezlik	79
3.1.3. Cayma Hakkının Kullanılamayacağı Haller	80
3.1.3.1. Olağan Gözden Geçirmeyi Aşan Kullanım	80
3.1.3.2. Tüketici Onayı ile Hizmet İfasına Başlanması	83
3.1.3.3. Bazı Finansal Kiralama İşlemleri	83
3.1.3.4. Tüketicinin Malı İade Etmemesi.....	83
3.2. CAYMA HAKKININ SONUÇLARI	84
3.2.1. Sözleşmenin Sona Ermesi	84
3.2.2. Tarafların İade Yükümlülüğü	84
3.2.2.1. Tüketicinin İade Borcu	85
3.2.2.2. Satıcı ya da Sağlayıcının İade Borcu	86
SONUÇ	87
KAYNAKÇA	91
ORJİNALLİK RAPORU	104
ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ RAPORU	105

KISALTMALAR

BKKK	: 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
K.	: Karar
KMK	: 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu
m.	: Madde
ÖÖKSY	: Ön Ödemeli Konut Satışları Hakkında Yönetmelik
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKSY	: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSSY	: Taksitle Satış Sözleşmeleri Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Taksitle satış sözleşmesi, İkinci Dünya Savaşı sonrası arz fazlasını dengelemek amacıyla çoğalan satış yöntemlerinden biridir. Bu sözleşme ile alıcılar, belirli bir vade içinde sözleşmenin toplam bedelinden daha düşük bedelde taksitler ödeyerek sözleşmenin kuruluş aşamasında sözleşme konusu malın mülkiyetini elde edebilmektedir. Zaman içinde bu yöntem bir satış politikası haline gelip yaygınlaşmıştır ve beraberinde tüketicilerin ödeme kabiliyetlerinin çok üstünde kalan sözleşmelerle bağlanması sonucunu doğmuştur. Bu durum, yüksek bedelli sözleşmelerin altında ezilen tüketiciler açısından çeşitli hukuksal sorunları meydana getirmiştir. Söz konusu sorunları bertaraf etmek için güçlü konumda yer alan satıcı ve sağlayıcılar karşısında güçsüz konumda olan tüketicilere yönelik koruyucu hükümlerin düzenlenmesi zaruri hale gelmiştir.

Bu kapsamda, Avrupa Birliği mevzuatıyla tam uyumun gerçekleştirilmesinin yanı sıra tüketicilere yönelik daha fazla koruma sağlanmasına ihtiyaç olduğu gerekçesiyle 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak tüketicileri koruyucu yeni mekanizmalar ortaya koyan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlüğe sokulmuştur. Ayrıca 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu dönemine nazaran tüketiciyi korumaya yönelik daha kapsamlı ve ayrıntılı hükümler getiren 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu da yürürlüğe girmiştir. Sonuç olarak taksitle sözleşmelerini düzenleyen iki farklı kanun ortaya çıkmıştır. Taksitle satış sözleşmeleri için bahsi geçen kanunlarda farklı tanımlar ve bazı farklı düzenlemeler yapılmıştır.

Tüketiciyi korumaya yönelik getirilen düzenlemelerden birisi de 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen cayma hakkı kurumudur. Cayma hakkı, esasında 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan geri alma hakkı ile aynı niteliktedir. Ancak çalışmamızın çerçevesini, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun oluşturduğundan çalışmamızda geri alma hakkı ifadesi yerine cayma hakkı ifadesinin kullanılması tercih edilmiştir.

Tüketici, saldırgan satış politikaları ile baş edememesi veya sahip olduğu tüketme arzusu nedeniyle kendisine ağır yükümlülükler getiren sözleşmelere taraf

olabilmektedir. Bu durumla karşılaşan tüketici, tarafı olduğu sözleşme ilişkisini bitirmek istemekte ancak bu halde genel hükümler uyarınca satıcının ya da sağlayıcının zararını karşılamak zorunda kalmaktadır. Kanun koyucu, tüketicinin aleyhine olan bu durumu dengelemek amacıyla satıcının ya da sağlayıcının saldırgan satış politikaları karşısında güçsüz konumda olan tüketiciye koruma sağlayarak tüketicinin bazı hallerde herhangi bir gerekçe sunmadan ve herhangi bir bedel ödemedi sözleşmeyi sonlandırabilmesine imkân tanımıştır.

4077 sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da sınırlı kullanım alanı bulan cayma hakkı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile birlikte çeşitli tüketici sözleşmelerinde kullanılabilir hale gelmiştir. Taksitle satış sözleşmeleri de 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında cayma hakkının kullanılabildiği sözleşmelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın konusunu 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen taksitle satış sözleşmelerinden cayma hakkı oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda ilk olarak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde taksitle satış sözleşmeleri genel hatlarıyla incelenecek olup ardından ikinci bölümde cayma hakkı kavramı ile bu hakkın benzer kurumlardan farkı ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde bu hakkın kullanıldığı diğer sözleşmeler açıklanacaktır. Nihayet çalışmamızın son bölümünde ise taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının kullanılması ve bu hakkın kullanılmasına bağlı sonuçlar ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Tüketici, Taksitle Satış Sözleşmesi, Taksitle Satış, Tüketicinin Korunması, Cayma hakkı

BİRİNCİ BÖLÜM

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİ

1.1. GENEL OLARAK

Taksitle satış sözleşmeleri, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Özel Borç İlişkileri" başlıklı ikinci kısmının "Satış Sözleşmesi" başlıklı birinci bölümünün "Bazı Satış Türleri" başlıklı dördüncü ayırımında "Kısmi ödemeli satışlar" başlığı altında 253 ila 263 üncü maddeleri arasında ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Tüketici Sözleşmeleri" başlıklı dördüncü kısmının birinci bölümünde "Taksitle Satış" başlığı altında 17 ila 21 inci maddeleri arasında olmak üzere iki farklı kanunda düzenlenmiştir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında muhtelif hususlara ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiş olup bu kapsamda 14.01.2015 tarihli Resmi Gazetede Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik ile taksitle satış sözleşmelerinin zorunlu içeriği, şekli, taraflarının hak ve yükümlülükleri, tüketicinin temerrüdü, cayma hakkı ve tüketicinin kıymetli evrak düzenlemesi hususları düzenlenmiştir. Öğretide taksitle satış sözleşmeleri için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Örneğin Ozanoğlu taksitle satış sözleşmelerini;

Taksitle satım sözleşmesi, temelde bir mal (ya da hizmetin) para ile mübadelesini amaçlayan iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olup satıcı bakımından, alıcıya menkul bir malı, satış parasının ödenmesinde önce devretmek, bir başka ifade ile alıcıya aynı zamanda bir mal kredisi temin etmek, alıcı bakımından ise kredilendirilmiş para edimini taksitler halinde ödeme yükümlülüğünü yükleyen bir sözleşmedir.

şeklinde tanımlamaktadır¹.

¹ Ozanoğlu, s.45.

Zevkliler ve Gökyayla taksitle satış sözleşmeleri için “Taksitle satış öyle bir satış çeşididir ki, bu satışta satıcı malı tümüyle ya da bir bölümüyle alıcıya teslim ettiği halde, alıcı satış parasını peşin olarak ödememekte, belli aralıklarla ve birden çok taksitler halinde ödemektedir.” tanımını ortaya koymuştur²

Ünlütepe ise taksitle satış sözleşmelerini “...alıcı tarafından, bir mala ilişkin semenin en az iki taksit halinde kısım kısım ödenmesinin kararlaştırıldığı ve satıcının satım konusu malı, taksitlerin ödenmeye başlanmasından önce alıcıya teslim etmekle yükümlü olduğu satım...” olarak tanımlanmaktadır³.

Taksitle satış sözleşmeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda birebir örtüşmeyecek şekilde tanımlanmış olup söz konusu tanımlarda farklı hususlar ön planda tutulmuştur⁴.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 253 üncü maddesinin birinci fıkrası, taksitle satış sözleşmesini “...satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satış...” şeklinde tanımlamıştır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 17 inci maddesinin birinci fıkrasında ise “Taksitle satış sözleşmesi, satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşmelerdir.” tanımı ortaya konulmuştur.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda yapılan tanımda, sadece taşınırlar taksitle satış sözleşmelerine konu olabilmekteyken 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan tanıma göre taşınır ve bazı taşınmaz mallar ile hizmetler de taksitle satış sözleşmesine konu olabilmektedir⁵. Bu doğrultuda, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan tanımın kapsamına hizmetler ve belirli şartlar altında ön ödemeli taksitle satış

² Zevkliler/Gökyayla, s.81.

³ Ünlütepe, S.29; Aynı yönde Öksüz, s.21.

⁴ Zevkliler/Özel, s.205-206; Öksüz, s.19.

⁵ Deniz Dinar, s.16; Zevkliler/Özel, s.211.

sözleşmeleri dahil olduğundan bahse konu 17 inci madde için “*Taksitle satış sözleşmeleri*” başlığı yerine “*Taksitli tüketici işlemleri*” başlığının kullanılması daha uygun olurdu⁶.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 21 inci maddesinin birinci fıkrasında;

Tüketicinin taşınır bir malın satış bedelini önceden kısım kısım ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanı tüketiciye teslim etmeyi üstlendikleri ve ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmeler hakkında Türk Borçlar Kanununun ön ödemeli taksitle satış hükümleri uygulanır.

düzenlemesi yer almaktadır. Anılan Kanunun 17 inci maddesi ile 21 inci maddesi birlikte değerlendirildiğinde bu Kanun kapsamında taksitle satış sözleşmeleri için malın teslimi ve hizmetin ifa zamanından ziyade asıl belirleyici unsurun sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi unsuru olduğu görülmektedir⁷. Ancak bu halde taksitle satış sözleşmesinin varlığından söz edebilmek için ödeme süresinin bir yıl ya da daha kısa süre olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu sürenin bir yıldan daha uzun ya da süresiz olarak belirlenmesi halinde ilgili sözleşmeye 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır.

Kısacası 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda sözleşme bedelinin tamamının ödenmesinden önce malın teslim edilmesi hususu düzenlenirken 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da böyle bir düzenlemeye yer verilmeyerek sadece sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi hususu yeterli

⁶ **Aslan**, s.152; **Gümüş**, Şerh, s.151-155.

⁷ **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.299; **Zevkliler/Özel**, s.208-209; **Öksüz**, s.20; “...*Taksitle satış tanımı yapılırken malın tesliminin veya hizmetin ifasının ne zaman yapıldığı değil tüketicinin ödeme şekli önem kazanmaktadır. Malın teslimi veya hizmetin ifası sözleşmenin kurulduğu tarihte yapılabileceği gibi daha sonraki bir zamanda da yapılabilir. Ödemenin hangi aralıklarla yapıldığı da önemli değildir. Eğer ödeme tüketici tarafından kısım kısım yapılıyorsa o taktirde taksitle satış söz konusu olur...*” **TKHK m.17 Gereğesi**

görülmüştür⁸. Yani sözleşme bedelinin ödenmesinden önce malın teslim edilmesi hususu 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre taksitle satış sözleşmelerinin asli bir unsuru değildir⁹.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da taksitle satış sözleşmesinin tanımında yer alan "*bedeli kısım kısım ödediği*" ibaresinden hareketle en az iki taksitin olması gerektiğine dair ayrıca bir düzenleme yapılmamıştır¹⁰. Zaten sözleşme bünyesinde en az iki taksitin bulunmaması halinde, tüketicinin malın teslimi sonrasında yaptığı tek bir ödeme ve dolayısıyla veresiye satış sözleşmesi gündeme gelmektedir¹¹.

1.2. TATKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Öğretide taksitle satış sözleşmesinin karma sözleşme veya kendine özgü sözleşme niteliğinde olduğunu ya da veresiye sözleşmelerinin özel bir türü olduğunu ileri süren çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Taksitle satış sözleşmelerinin kendine özgü sözleşmeler olduğunu ileri süren bir görüşe göre, bu tür sözleşmelerde tüketiciye kredi sağlanmakta ve kredilendirilen satış bedeli kısım kısım ödenmekte olduğundan bu sözleşmelerin hukuki niteliği kendine özgü sözleşmedir¹². Kendine özgü sözleşmeler, kanunda düzenlenmeyen unsurlara sahip yeni bir yapı olarak betimlenmektedirler¹³. Hâlbuki 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da taksitle satış sözleşmesinin unsurları düzenlenmiştir.

⁸ Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.299-300; Özdemir/Korkmaz, s.388.

⁹ Arslan, s.37.

¹⁰ Deniz Dinar, s.15; Kanunda yer alan "*kısım kısım*" ifadesinin, tüketicinin lehine olacak şekilde yorumlanarak hizmetin ifası ile malın teslimi öncesinde yapılan ödemeleri de kapsayan en az iki taksitten oluşan ödemeler olarak anlaşılması gerektiği görüşü için bkz. Acar, s.831.

¹¹ Deryal/Korkmaz, s.121; Demir, s.8.

¹² Ozanoğlu, s.84

¹³ Tandoğan, s.13; Gümüş, s.9; Özdemir Oktay, s.272; Yavuz/Acar/Özen, s.29.

Taksitle satış sözleşmelerinin karma sözleşmeler olduğunu savunan bir başka görüşe¹⁴ göre ise, bu sözleşme türü tüketim ödücü sözleşmesi ile satış sözleşmesinin unsurlarının birleşiminden meydana gelmektedir¹⁵. Ancak, karma sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin veya kanunda düzenlenmemiş sözleşmelerin içerdikleri unsurların kanunda öngörülmeyen bir biçimde birleştirildiği sözleşmelerdir¹⁶. Tüketim ödücü sözleşmesi, satış sözleşmesi ve hatta taksitle satış sözleşmesi unsurları kanunda düzenlenmiş sözleşmelerdir. Bu nedenlerle, taksitle satış sözleşmelerinin, karma sözleşme niteliğinde olmadıkları düşünülmektedir¹⁷.

Öğretide yer alan hâkim görüşe göre, bedel ödenmeden teslim gerçekleştirilebildiği için taksitle satış sözleşmeleri veresiye satışın bir türü niteliğindedir¹⁸. Fakat satış bedelinin ileri bir tarihte bütün olarak ödenmesi halinde taksitle satış sözleşmesi değil, veresiye satış gündeme gelecektir¹⁹. Bu görüşe göre, satış bedelinin tamamen ödenmesinden önce malın teslimi ile satış bedelinin kısım kısım ödenmesi unsurları ve hükmün kanun sistematigindeki yeri dikkate alındığında taksitle satış sözleşmelerinin aynı zamanda kısmi ödemeli satışın bir türü olduğu değerlendirilecektir²⁰. Dolayısıyla taksitle satış sözleşmesinin hukuki niteliği, kısmi ödemeli ve veresiye satışın bir türü olarak kabul edilmektedir²¹.

¹⁴ **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 38

¹⁵ **Akdi**, s.7.

¹⁶ **Özdemir Oktay**, s.274; **Kuntalp**, s.158-159; Karma sözleşmelerin, kanunda öngörülen unsurların kanunda öngörülmeyen biçimde bir araya getirildiği sözleşmeler olduğu görüşü için bkz. **Tandoğan**, s.12.

¹⁷ **Ozanoğlu**, s.75; **Demir**, s.8.

¹⁸ **Öksüz**, s.24; **Özel**, s.175; **Yavuz**, Şerh, 191; **Demir**, s.7-8; **Arslan**, s.6.

¹⁹ **Aydoğdu/Kahveci**, s.333; **Demir**, s.8.

²⁰ **Öksüz**, s.22,24;

²¹ **Aydoğdu/Kahveci**, s.332; **İnal**, s.875; **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s.124; **Zevkliler/Aydoğdu**, s.170; **Yılmaz**, s.444; **Özdemir/Korkmaz**, s.390; **Ünlütepe**, s.31; **Tandoğan**, s.301; **Aslan**, s.155; **Öksüz**, s.23-24; **Yavuz/Acar/Özen**, s.272; **Yavuz**, Şerh, s.1343.

1.3. SÖZLEŞMENİN ÖZELLİKLERİ

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinde, bu Kanun kapsamındaki tüm sözleşmeler ve işlemler için uygulanması gereken "temel ilkeler" düzenlenmiştir. Böylece her maddede ayrı ayrı düzenlenecek hususlar tekrardan kaçınılarak tek bir maddede toplanmıştır²². Dolayısıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen taksitle satış sözleşmelerine de söz konusu temel ilkeler uygulanacaktır.

Bu nedenle bu başlık altında öncelikle söz konusu temel ilkelere değinilerek ardından taksitle satış sözleşmelerinin genel özellikleri incelenecektir.

1.3.1. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmelerine Egemen Olan Temel İlkeler

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketicinin korunması amacıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda kabul edilen sözleşme serbestliği ilkesine tüketici lehine bazı sınırlamalar getirerek farklı ilkeler ortaya koymuştur²³. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinde düzenlenen temel ilkeler; tüketicinin bilgilendirilmesi, sözleşme koşullarını tüketici aleyhine değiştirme yasağı, tüketiciden ek bedel talep etme yasağı, yazınlık ve ispat yükü, kıymetli evrak sınırlamaları, bileşik faiz yasağı ve şahsi kefaletler başlıkları altında açıklanacaktır²⁴.

1.3.1.1. Tüketicinin Bilgilendirilmesi İlkesi

Tüketicilerin bilgilendirilmesi, sözleşme konusunun fiyatı, kapsamı, kalitesi, işlevi veya içeriği gibi hususlarda güncel ve tüketici için gerekli bilgilerin tüketiciye

²² Akçaal/Uyumaz, s.248.

²³ Kırca, s.346; Sirmen, Tüketici Hukukunun Amacı, s.2472-2473; "Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder." Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.172.

²⁴ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Temel İlkeler" başlıklı 4 üncü maddesinde düzenlenen yedi ilkenin yanı sıra anılan Kanunda yer alan düzenlemelerin katılım bankalarını da kapsar nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Türkoğlu, s.28.

aktarılmasını ifade etmektedir²⁵. Söz konusu ilke tüketicinin sözleşmenin kurulma aşamasında da korunmasına hizmet etmektedir²⁶.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında, adı geçen Kanunda yazılı şekilde düzenlenmesi gereken sözleşmeler ve bilgilendirmeler için çeşitli kıstaslar öngörülmüştür. Buna göre, yazılı sözleşme ve bilgilendirmeler, asgari on iki punto, açık, anlaşılır, okunaklı ve sade bir biçimde kaleme alınmalı ve ardından bunların bir örneği tüketiciye teslim edilmelidir. Tüketicie teslim edilecek bu örnek, kağıt üzerinde ya da elektronik posta, hafıza kartı gibi bir kalıcı veri saklayıcısı²⁷ ile verilmelidir. Diğer taraftan, sözleşme kurulurken sözleşmenin bir örneğini tüketiciye verme ve bu hususu ispat etme yükümlülüğü sözleşmeyi düzenleyene ait olmakla birlikte tüketici, sözleşme kurulduktan sonra da her zaman sözleşmenin bir örneğini düzenleyenden talep etme hakkında sahiptir²⁸. Ayrıca bu nüshalar arasında çelişki olması halinde tüketicide bulunan nüshanın esas alınması gerekmektedir²⁹.

Satıcının bilgilendirme yükümlülüğüne dair ortaya konan kurallar, sadece adi yazılı sözleşmeler için değil, resmi şekilde yapılan sözleşmeler için de geçerli kabul edilmelidir³⁰.

Kanunda öngörülen koşullarda eksiklik olması halinde satıcı ya da sağlayıcı mümkün olan en kısa sürede eksikliği gidermekle yükümlüdür. Sözleşmenin belirtilen şekil şartlarına aykırı olarak düzenlenmesi halinde, tüm sözleşmenin

²⁵ **Ceylan**, s.81; **Zevkililer/Özel**, s.106.

²⁶ **Karakocalı/Kurşun**, s.31; **Özen**, Milli Şerh, s.70.

²⁷ *"Kalıcı veri saklayıcısı: Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı"* **TKHK** m.3/1(f)

²⁸ **Bıyık**, s.6.

²⁹ **Gümüş**, Şerh, s.24.

³⁰ **Özen**, Milli Şerh, s.71; **Aydoğdu**, s.196.

geçersiz kabul edilmesi tüketiciyi mağdur edeceğinden sadece sözleşmenin esaslı unsurları haricinde kalan tüketici aleyhine düzenlemeler geçersiz kabul edilmelidir³¹.

Taksitle satış sözleşmeleri 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca yazılı geçerlilik şartına tabi olduğundan söz konusu sözleşmeler de en az on iki punto büyüklüğünde, açık, anlaşılır şekilde hazırlanmalıdır.

1.3.1.2. Sözleşme Koşullarını Tüketici Aleyhine Değiştirme Yasağı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında *“Sözleşmede öngörülen koşullar, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemez.”* ifadesi yer almaktadır. Bu hüküm sayesinde, satıcı ve/veya sağlayıcının sözleşmeyi tek taraflı değiştirme yetkisini kendisinde saklı tutmasının önüne geçilmiştir³².

Söz konusu hüküm nispi emredici niteliğe sahip olduğundan satıcı ya da sağlayıcının tüketici aleyhine tek taraflı değişiklik yapması mümkün olmayıp ancak tüketici lehine değişiklikler yapması mümkündür³³. Tüketici aleyhine yapılan değişiklikler kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir³⁴.

1.3.1.3. Tüketiciden Ek Bedel Talep Etme Yasağı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasıyla, tüketicilerden sözleşmede belirlenen toplam bedel dışında ek

³¹ **Çabri**, s.78; **Zevkliler/Özel**, s.107; **Özel**, s.75.

³² **Bıyık**, s.16; **Aslan**, s.31.

³³ **Aydoğdu**, s.198; **Karakocalı/Kurşun**, s.31; **Çabri**, s.79; **Zevkliler/Özel**, s.107; **Özen**, Milli Şerh, s.74; **Sirmen**, Tüketici Hukukunun Amacı, s.2468; **Özel**, s.76.

³⁴ **Çabri**, s.81; **Zevkliler/Özel**, s.107.

bir ödeme talep edilememesi amaçlanmıştır³⁵. Zira tüketici, sözleşme konusu mal ya da hizmet için ödeyeceği miktarın bütün asli ve yan edimleri karşıladığını düşünmektedir ve buna göre sözleşme ilişkisini red veya kabul etmektedir³⁶.

Bu nedenle kanun koyucu, satıcı ya da sağlayıcıların yasal yükümlülükleri gereği yapmış oldukları masraflar ile kendi menfaatleri doğrultusunda yapmış oldukları masraflar için tüketiciden ek bedel talep etmesini yasaklamıştır. Öte yandan uygulamada sözleşme kapsamında yer alan tüm edimlerin sözleşmenin toplam bedeline dâhil edildiği göz önünde bulundurulduğunda söz konusu hükmün tüketici aleyhine sonuçlanabileceği değerlendirilmektedir³⁷.

1.3.1.4. Masraf ve Ücretlere İlişkin Yazılılık ve İspat Yükü

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, tüketicilerden talep edilecek ücret ve masraflara yönelik bilgilendirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde;

“Bu Kanunda düzenlenen sözleşmelere istinaden tüketiciden talep edilecek her türlü ücret ve masrafa ilişkin bilgilerin, sözleşmenin eki olarak kâğıt üzerinde yazılı şekilde tüketicilere verilmesi zorunludur. Uzaktan iletişim aracıyla kurulan sözleşmelerde ise, bu bilgiler kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun şekilde verilir. Bu bilgilerin tüketicilere verildiğinin ispatı sözleşmeyi düzenleyene aittir.”

kuralı yer almaktadır. Buna göre satıcı ya da sağlayıcı tüketiciden talep edebileceği ücret ve masraf bilgilerini kâğıt üzerine yazılı şekilde sözleşmenin eki olarak tüketicilere verecektir. Öğretide bu husustaki bilgilendirmenin kalıcı veri saklayıcısı ile yapılacağına dair bir düzenleme yapılmaması eleştirilmektedir³⁸.

³⁵ Bıyık, s.20; Aslan, s.31.

³⁶ Çabri, s.83; Aslan, s.31.

³⁷ Bıyık, s.20.

³⁸ Aydoğdu, s.202.

Satıcı veya sağlayıcı tarafından her türlü masraf ve ücretin yazılı olarak tüketiciye bildirilmesi yükümlülüğüne riayet edilmemesi durumunda yalnızca tüketicinin öne sürebileceği kendine özgü bir geçersizlik durumu meydana gelmektedir³⁹. Zira bahse konu hükmün amacı, tüketicinin korunması olduğundan satıcı ya da sağlayıcının böyle bir hakkı kullanması uygun olmayacaktır.

Bahse konu düzenlemede “*Bu Kanunda düzenlenen sözleşmelere...*” ifadesi yerine tüm tüketici işlemlerini kapsayacak şekilde farklı bir hüküm benimsenmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Zira söz konusu hüküm tüm tüketici işlemlerine uygulanmalıdır⁴⁰.

Bilgilendirme yükümlülüğünün kanuna uygun biçimde yerine getirilmiş olduğunun ispat yükü satıcı veya sağlayıcının yani sözleşmeyi düzenleyen tarafın üzerinde olup bu kapsamda tüketicinin ispat yükü bulunmamaktadır⁴¹.

1.3.1.5. Kıymetli Evrak Sınırlamaları

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 645 inci maddesi uyarınca kıymetli evrak, içerdiği hak senetten ayrı devredilemeyen ve ileri sürülemeyen senet olarak tanımlanmaktadır. Kıymetli evrak hak sahibinin tespiti açısından emre yazılı, hamiline yazılı ve nama yazılı olmak üzere üç gruba ayrılmaktadırlar⁴².

Hamiline yazılı senetlerin devri için yalnızca zilyetliğin devredilmesi gerekli ve yeterli olup emre yazılı senetler için zilyetliğin devrinin yanı sıra ciro işleminin yapılması gerekmektedir⁴³. Nama yazılı senetler ise zilyetliğin devri ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 183 üncü maddesi ve devamı uyarınca alacağın temliki

³⁹ **Zevkliler/Özel**, s.109; **Özel**, s.77-78; Satıcı ya da sağlayıcının, masraf ve ücretin yazılı olarak tüketiciye bildirilmesine dair yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde sadece idari para cezasının uygulanmasının yeterli olduğu görüşü için bkz. **Özen**, Şerh, s.105.

⁴⁰ **Akçal/Uyumaz**, s.250.

⁴¹ **Çabri**, s.100; **Türkoğlu**, s.33.

⁴² **Kandemir**, s.124; **Yeşiltepe**, s.33.

⁴³ **Süphendağ**, s.31.

hükümlerine göre devredilmektedir⁴⁴. Ciro ile sadece senede bağlı haklar devredilirken alacağın temliki ile temel ilişkiye bağlı alacaklar da devredilmektedir⁴⁵. Böylece tüketici düzenlediği nama yazılı senedin devri halinde temel ilişkiden kaynaklı zamanaşımı, ödemezlik def'i gibi def'ileri devralana karşı da ileri sürebilmektedir⁴⁶.

Nitekim 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un dördüncü maddesinin beşinci fıkrasında, tüketici işlemlerinde her bir taksit için ayrı senet düzenleneceği ve tüketiciden sadece nama yazılı senet alınabileceği ifade edilmektedir. Böylece satıcı ya da sağlayıcının sözleşme bedeli için tek senet düzenlenerek tüketicinin taksitleri ödemede gecikmesi halinde tüm sözleşme bedelini ihtiva eden senedin icraya konulması engellenmektedir⁴⁷. Örneğin; özel öğrenci yurtlarının, hizmet verdikleri üniversite öğrencilerinin ödeyeceği her bir taksit için ayrı senet düzenlemesi gerekirken yurt sahiplerinin, borcun tamamı için tek bir senet düzenlediği ve öğrencilerin hizmet sözleşmesini feshetmek istemesi halinde borcun tamamının talep edilebileceği yönünde yanlış şekilde yönlendirilerek öğrencilere baskı yaptıkları uygulamada sıklıkla görülmektedir.

Emre yazılı bir senette "*emre değildir*" ya da "*ciro edilemez*" ibaresinin yer alması halinde senet nama yazılı senet haline gelmektedir⁴⁸. Tüketici, taksitle satış sözleşmesi kapsamında düzenlediği emre yazılı senede bu ibareleri ekleyerek senedi nama yazılı hale getirebilir.

Diğer taraftan, bu hükme aykırı düzenlenen senetler yalnızca tüketici yönünden geçersiz olup senedi imza eden diğer kişiler açısından geçerli kabul

⁴⁴ **Özel**, s.79; **Türkoğlu**, s.34.

⁴⁵ **Battal**, s.101.

⁴⁶ **Yıldırım/ Aytuğlar**, s.46; **Zevkliler/Özel**, s.110; **Yeşiltepe**, s.33; **Kara**, s.81, **Hamamcıoğlu**, s.58; **Karakocalı/Kurşun**, s.33; **Özel**, s.79.

⁴⁷ **Aydoğdu**, s.205; **Özen**, Şerh, s.107; **Zevkliler/Özel**, s.110.

⁴⁸ **Çabri**, s.103.

edilmektedir⁴⁹. Bu sayede tüketici korunurken kıymetli evrakın işlem güvenliği zedelenmemektedir⁵⁰.

Düzenlemede yer alan “*her bir taksit için*” ifadesi kısmi ödemeli satış sözleşmeleri için gündeme geldiğinden bu kural, sıklıkla taksitle satış sözleşmelerinde uygulama alanı bulmaktadır⁵¹.

1.3.1.6. Bileşik Faiz Yasağı

Bileşik faiz, anapara faizinin anaparaya eklenmesi sonucu meydana gelen yeni anapara faizine tekrar faiz işletilmesidir⁵². Hukukumuzda muhtelif kanunlarla bileşik faiz yasağı düzenlenmektedir⁵³. Mevzuatımızda bileşik faiz yasağına ilişkin birçok genel hüküm olmasına rağmen uygulamada bu yasak ihlal edilebildiğinden özel hüküm niteliğinde olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası ile de anapara ve temerrüt faizine bileşik faiz işletilemeyeceği düzenlenmiştir⁵⁴.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da düzenlenen bileşik faiz yasağı temerrüt hali de dâhil her türlü bileşik faizi yasaklamaktadır. Bileşik faize

⁴⁹ **Kandemir**, s.25; **Zevkliler/Özel**, s.109; **Türkoğlu**, s.34; **Aslan**, s.33.

⁵⁰ **Akçaal/ Uyumaz**, s.251; **Aslan**, s.33; “ *...tüketici dışındaki kişiler yönüyle kambiyo senedi geçerli sayılmış, dolaşıma giren kambiyo senedi yönüyle işlem güvenliği sağlanmış, aynı zamanda da tüketicinin mağdur olmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.*” **TKHK m.4/5 Gereçesi**; Tüketicinin 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasına çerçevesindeki geçersizlik iddialarının iyiniyetli üçüncü kişilere de ileri sürülebilmesi gerektiği görüşü için bkz. **Uzunallı**, 134; **Aydoğdu**, s.206.

⁵¹ **Aydoğdu**, s.204.

⁵² **Gümüş**, Bileşik Faiz Yasağı, s. 3886; **Türkoğlu**, s.34-35; **Kandemir**, s.27; **Aslan**, s.34.

⁵³ Bkz. **6102 sayılı TTK m.8/3**; **6098 sayılı TBK m.121/3**; **6098 sayılı TBK m.388/3**; **5464 sayılı BKHK m.26/2(c)**.

⁵⁴ **Bıyık**, s.90; **Kandemir**, s.27; **Aslan**, Taksitli Satışlar, s.321.

ilişkin düzenleme nisbi emredici niteliğe sahip olduğundan tüketici lehine bileşik faiz kararlaştırılması mümkündür⁵⁵.

1.3.1.7. Kişisel Teminatlarla İlgili İlke

Sözleşmenin tarafı olmayan bir kimsenin, alacaklıya asıl borçlunun borcunu ifa etmemesi durumunda borçtan kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği ilişki kefalet olarak nitelendirilmektedir⁵⁶. Kefalet sözleşmeleri adi ve müteselsil kefalet olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Taraflarca ya da kanunda aksi öngörülmediği sürece, kefaletin adi kefalet olduğu kabul edilmektedir⁵⁷. Dolayısıyla adi kefalet kefaletin asıl türü olup bu kefalet türünde alacaklı öncelikle borçluya başvurmalı, borçludan borcunu alamadığı takdirde kefile başvurmalıdır⁵⁸. Adi kefalette kefil asıl borçludan bağımsız olarak tartışma def'ini⁵⁹ ve rehinin paraya çevrilmesi def'ini⁶⁰ ileri sürebilir⁶¹.

Kefalet türünün müteselsil kefalet olarak belirlendiği hallerde ise, alacaklı asıl borçluya başvurmadan doğrudan kefile başvurabilmekte ve kefil tartışma def'ini veya rehinin paraya çevrilmesi def'ini alacaklıya karşı ileri sürememektedir⁶².

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin altıncı fıkrası, tüketici işlemlerinde verilen kefaletlere ilişkin tüketiciyi koruyucu nitelikte düzenlemeler getirmiştir. Buna göre, tüketicinin vereceği tüm kefaletler şahsi

⁵⁵ **Özel**, s.81; **Zevkliler/Özel**, s.116.

⁵⁶ **Canbolat/Topuz**, s.55; **Kandemir**, s.26.

⁵⁷ **Özen**, s.284-285; **Türkoğlu**, s.29.

⁵⁸ **Çabri**, s.106.

⁵⁹ Asıl borçluya başvurmadan önce doğrudan kefile başvuran alacaklıdan öncelikle asıl borçluya başvurmasını talep etme hakkıdır. **Özen**, s.297; **Reisoğlu**, s.98 vd.; **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s.536.

⁶⁰ Asıl borcun rehin ile güvence altına alındığı durumlarda, kefilin öncelikle bu rehine başvurulmasını talep etme hakkıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz: **Bıyık**, s.79

⁶¹ **Çabri**, s.107.

⁶² **Özen**, s.314-315.

kefalet olup taraflarca bu durumun aksinin kararlaştırılması mümkün değildir. Böylece tüketiciye kefil olan kişilerin de tüketici olduğu varsayılarak bu kişiler de koruma altına alınmıştır⁶³.

Ayrıca bahse konu hükme göre, tüketicinin alacakları yönünden koruyucu bir düzenleme getirilerek tüketicinin alacakları için verilen kefaletlerin kural olarak müteselsil kefalet olacağı ifade edilmiştir⁶⁴.

1.3.2. Taksitle Satış Sözleşmesinin Özellikleri

Taksitle satış sözleşmeleri mülkiyeti devir borcu doğuran, tam iki tarafa borç yükleyen ve rızai sözleşmelerdir.

1.3.2.1. Rızai Bir Sözleşme Olması

Türk Borçlar Kanunu'nun 1 inci maddesi uyarınca sözleşmeler, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun olan iradelerini açıklamalarıyla kurulmaktadır. Söz konusu hüküm, sözleşmelerin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı anlaşmalarının gerekli ve yeterli olduğunu ve tarafların birbirine uyumlu irade beyanlarından başkaca bir prosedüre ihtiyaç olmadığını ifade etmektedir⁶⁵. Kısacası, sözleşmenin kuruluşu için ayrıca malın teslimi ile hizmetin ifası ve paranın ödenmesi şart değildir⁶⁶. Sözleşmenin kurulması için tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının yeterli görüldüğü sözleşmeler rızai sözleşmelerdir⁶⁷.

Taksitle satış sözleşmelerinin kurulabilmesi için tarafların, taksitle satış sözleşmesinin esaslı noktaları olan satılan malın teslimi veya hizmetin ifası ve satış bedelinin kısım kısım ödenmesi hususlarında mutabık kalmaları gerekli ve

⁶³ Zevkliler/Özel, s.112-116; Kara, s.77; Karakocalı/Kurşun, s.34; Aslan, Taksitli Satışlar, s.321; Özel, s.79-80.

⁶⁴ Kara, s.77; Türkoğlu, s.29; Aslan, s.34.

⁶⁵ Eren, Özel Hükümler, s.59; Sağlam, s.8.

⁶⁶ Öksüz, s.26; Aydoğdu/Kahveci, s.333; Yavuz/Acar/Özen, s.51.

⁶⁷ Yavuz/Acar/Özen, s.51; Erdoğan, Genel Hükümler, s.58.

yeterlidir⁶⁸. Ayrıca malın teslimi ya da sözleşme bedelinin ifası sözleşmenin kurulması için şart koşulmamıştır⁶⁹.

1.3.2.2. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması

Sözleşmeler, tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler ve iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak iki gruba ayrılmaktadır. İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler ise kendi içinde iki gruba ayrılmaktadır ve bunlar eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler ve tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak adlandırılmaktadır.

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, tarafların her biri sözleşme ilişkisi içinde hem borçlu hem de alacaklı konumunda olup her iki taraf da sözleşme konusu edimi ifa etmekle yükümlü olmakla beraber karşı taraftan sözleşme konusu olan diğer edimin ifa edilmesini talep etme hakkına sahiptir⁷⁰. Kısacası bu tür sözleşmelerde edimler, birbirleriyle karşılıklı bir değiş tokuş içerisindedirler⁷¹.

Taksitle satış sözleşmeleri, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir⁷². Bu sözleşmelerde, satıcının asli edimi satılan şeyin mülkiyetini karşı tarafa geçirmek; alıcının asli edimi ise satış bedelini kısım kısım olarak taksitler halinde ödemesidir⁷³.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "*Satış Sözleşmesi*" bölümünde yer alan 207 inci maddesinin ikinci fıkrasında taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça ya da aksine bir âdet bulunmadığı sürece satıcı ile alıcının borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "*İfada sıra*"

⁶⁸ Eren, s.241; Öksüz, s.26.

⁶⁹ Ünlütepe, s.32; Tandoğan, s.94; Yavuz/Acar/Özen, s.51.

⁷⁰ Doğan, s.399; Öksüz, s.24.

⁷¹ Akdi, s.10; Eren, Özel Hükümler, s.58.

⁷² Ünlütepe, s.24; Öksüz, s.24-25.

⁷³ Akdi, s.10.

başlıklı 97 inci maddesinde de “*Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir.*” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükümlere göre, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde kural aynı anda ifadır⁷⁴.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 234 üncü maddesi taşınır satışlarında aksine sözleşme olmaması halinde, satış bedelinin satılanın alıcının zilyetliğine girmesiyle muaccel olacağı düzenlenmiştir⁷⁵. İlgili maddenin gerekçesinde taksitle satış sözleşmelerinin niteliği gereği madde kapsamı dışında olduğu ifade edilmiştir⁷⁶. Nitekim taksitle satış sözleşmelerinde, satıcı asli edimi olan malın teslimini sağlamış olmasına rağmen tüketici satış bedelini kısım kısım ödemekte ve satış bedeli mülkiyetin geçmesi ile eş zamanlı olarak ifa edilmemektedir⁷⁷. Kısacası, taksitle satış sözleşmeleri, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olmasına rağmen aynı anda ifa ilkesinin bir istisnasını oluşturmaktadır⁷⁸. Fakat bu durum, taksitle satış sözleşmelerinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olması özelliğini değiştirmemektedir.

⁷⁴ **Kılıçoğlu**, 603; **Hatemi/Gökyayla**, s.232.

⁷⁵ “*Aksine sözleşme yoksa, satılan alıcının zilyetliğine girince satış bedeli muaccel olur...*” **TBK m.234**

⁷⁶ “*818 sayılı Borçlar Kanununun 210 uncu maddesinin birinci fıkrasında kullanılan "satılan alıcının zilyetliğine girince satıcı semene müstahak olur." şeklindeki ibare, Tasarıda "satılan, alıcının zilyetliğine girince, satış bedeli muaccel olur." şeklinde düzeltilmiştir. Aynı fıkra göre, aksine sözleşme varsa, bu hüküm uygulanmaz. Gerçekten, veresiye satışlar, taksitle satışlar ve ön ödemeli satışlar, 210 uncu maddenin birinci fıkrasının kapsamı dışındadır. Veresiye satışlarda, satılanın alıcıya teslim edilmesinden sonra, satış bedelinin tamamının, taraflarca belirlenen vadede, bir defada ödenmesi kararlaştırılmaktadır. Taksitle satışlarda, satış bedelinin, yine satılanın alıcıya tesliminden sonra, kısım kısım (taksitler hâlinde) ödenmesinin kararlaştırılması söz konusudur. Ön ödemeli taksitle satışlarda ise, alıcı satış bedelini önceden kısım kısım ödemeyi, satıcı da bedelin ödenmesinden sonra satılanı teslim etmeyi üstlenmektedir.” **TBK m.234 Gerekçesi***

⁷⁷ **Akdi**, s.11.

⁷⁸ **Öksüz**, s.25.

1.3.2.3. Mülkiyeti Devir Borcu Doğuran Bir Sözleşme Olması

Mülkiyeti devir (temlik) borcu doğuran sözleşmeler, taşınır ya da taşınmaz bir malın mülkiyetinin sözleşmenin diğer tarafına geçirilmesini amaçlayan sözleşmelerdir⁷⁹. Taksitle satış sözleşmeleri de mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmeler arasında yer almaktadır⁸⁰.

Taksitle satış sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte doğrudan mülkiyet alıcıya geçmemekte, satıcının ayrıca bir tasarruf işlemi gerçekleştirmesi yani malı alıcıya teslim etmesi gerekmektedir⁸¹.

1.4. SÖZLEŞMENİN UNSURLARI

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında yapılan taksitle satış sözleşmesi tanımına göre bu sözleşmenin unsurları “*sözleşme konusunun belirli mallar ve hizmetler olması*” ve “*satış bedelinin kısım kısım ödenmesi*” olarak ifade edilebilir⁸².

1.4.1. Sözleşme Konusunun Belirli Mallar ve Hizmetler Olması

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 17 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan taksitle satış sözleşmesi tanımına göre, sözleşmenin konusu bir malın teslimi⁸³ ya da hizmetin ifasıdır. Yani 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’ndan farklı olarak hizmetlerin de taksitle satış sözleşmesine konu olabileceğini düzenlemektedir. Ayrıca Yargıtay eser sözleşmelerinin 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında

⁷⁹ Tekinay/Burcuoğlu/Akman/Altop, s. 57; Tandoğan, s.78; Eren, Özel Hükümler, s.52.

⁸⁰ Özdemir/Korkmaz, s.401; Ünlütepe, s.34; Öksüz, s.26; Ozanoğlu, s.58; Tandoğan, s.97.

⁸¹ Akdi, s.12.

⁸² Özel, s.172; Zevkliler/Özel, s.209.

⁸³ Belli mallara ilişkin taksit kısıtlamaları hususunda açıklamalar için bkz. Zevkliler/Özel, s.212-213; Özel, s.176-177.

Kanun kapsamında yer almadığını kabul etmekteyken⁸⁴; 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun eser sözleşmelerini açıkça kapsamına almıştır⁸⁵.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde "hizmet" kavramı, "Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu," şeklinde tanımlanmıştır.

Anılan Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde "Mal" kavramı "Alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları" şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından malın esaslı unsuru, alışverişe konu olmasıdır⁸⁶.

Öğretide "alışverişe konu olma" ifadesinden ne anlaşılacağı hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri, "alışverişe konu olma" kavramının tüketicinin ticari olmayan amaçla ve satıcının da kazanç sağlama amacıyla hareket etmesi anlamına geldiğini savunmaktadır⁸⁷. Öğretide yer alan diğer görüş ise "alışverişe konu olma" kavramının şeyin para ile ikame edilebilmesini ifade ettiğini ileri sürmektedir⁸⁸. Yani 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında

⁸⁴ "...4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3/e maddesinde tüketici, "bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre yasa, hazır bir malı veya hizmeti satın alarak onu günlük yaşamında kullanan veya tüketen kişiyi korumaktadır. Bir başka deyişle yasa kapsamına, dar kapsamlı mal ve hizmet ilişkileri olağan tüketim işleri alınmıştır. Aksi bir yorumun kabulü, üst düzey teknoloji ile gerçekleştirilen eser sözleşmesi ilişkilerinin dahi 4077 Sayılı Yasa kapsamında kalmasını ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklara da Tüketici Mahkemelerinde bakılmasını gerektirir ki, bunun yasanın amacına aykırı olduğu açıktır..." **Yargıtay 15. Hukuk Dairesi T.04.02.2013, E.2013/370, K.2013/682**; Aynı yönde bkz. **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.26.022013, E.2003/15-127, K.2003/102**

⁸⁵ **Ünlütepe**, s.306; **Öksüz**, s.45; **Acar**, s.829; **Arslan**, s.33.

⁸⁶ **Gümüş**, 26; **Arslan**, s.12; Malın satıcı bakımından ticaret konusu olması gerektiği; tüketici bakımından alışveriş konusu olduğu görüşü için bkz. **Zevkliler/Özel**, s.100.

⁸⁷ **Tiryaki**, s.47.

⁸⁸ **Aydoğdu**, s.65.

Kanun bakımından bir maldan söz edebilmek için söz konusu şeyin parasal değere sahip olması gerekmektedir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda yer alan “mal” tanımının kapsamında; taşınır mallar, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan her türlü gayri maddi mallar yer almaktadır.

1.4.1.1. Taşınır Mallar

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda yapılan tanım, yalnızca taşınır malların satışını kapsar şekilde düzenlenmiştir⁸⁹. Bu nedenle, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun taksitle satış sözleşmelerine yönelik düzenlemeleri gayrimenkul nitelikteki mallara uygulanamayacaktır. Bu noktada 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da düzenlenen taksitle satış sözleşmelerinin de kapsamını oluşturan taşınır malların kapsamını belirtmek gerekmektedir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 762 inci maddesi taşınır malları “*Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir.*” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre, maddi şeylerin yanı sıra doğal güçler de kanuni bir varsayıma dayanarak taşınır mülkiyetinin konusunu oluşturabilmektedir⁹⁰. Dolayısıyla anılan kanunun öngördüğü “*edinmeye elverişli olma*” ve “*taşınmaz mülkiyetin kapsamına girmeme*” şartlarını taşıyan doğal güçlere de 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceğini kabul etmek gerekir⁹¹.

⁸⁹ Yavuz, 6098 Sayılı TBK, s.381; Zevkliler/Özel, s.211; Özel, s.177; Akdi, s.31.

⁹⁰ Arslan, s.14.

⁹¹ Arslan, s.14-15; Ozanoğlu, s.61; Ansay, s.29; Özdemir/Korkmaz, s.403; Akbulut, s.39-40.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 936 ıncı maddesi uyarınca sicile kayıtlı olup olmadığı önem taşımaksızın tüm gemiler taşınır mal olarak nitelendirildiğinden gemi satışları, taşınır satışı olarak kabul edilmektedir⁹².

Alacak hakları, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali haklar gibi haklar ve hukuk düzenince korunan fiili ya da ekonomik değere sahip *know-how*, müşteri çevresi gibi hukuki değerler ile hakkın senetten ayrı beyan edilemediği kıymetli evrak menkul satışına konu olabilmekte ve dolayısıyla bunların taksitle satışı da mümkün olabilmektedir⁹³. Aksi yönde bir görüşe göre ise, sayılan bu maddi olmayan malların taşınır satışına konu olabilmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun veya 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un taksitle satış hükümlerine tabi olduğu anlamına gelmemektedir⁹⁴.

Yargıtay'ın tapu kaydı bulunmayan gayrimenkulleri menkul mülkiyeti kapsamında değerlendirdiği içtihadı⁹⁵ dikkate alındığında tapu kaydı bulunmayan gayrimenkul nitelikteki mallar için durum farklıdır⁹⁶. Dolayısıyla bu tür mallar taşınır mal olarak kabul edildiğinden bu mallara, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun taksitle satış hükümleri de uygulanabilecektir.

1.4.1.2. Konut ve Tatil Amaçlı Taşınmazlar

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bakımından herhangi bir taşınmaz satışı taksitle satış sözleşmesinin konusu kapsamına dahil edilmemişken 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan "*mal*" tanımı uyarınca taksitle satış sözleşmesinin kapsamına konut veya tatil amaçlı taşınmazlar dahil edilmiştir⁹⁷. Yani 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında

⁹² Eren, Özel Hükümler, s.88; Arslan, s.16-17.

⁹³ Eren, Özel Hükümler, s.87-88; Serozan/Baysal/Sanlı, s. 141.

⁹⁴ Develioğlu, s.528.

⁹⁵ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi T.05.06.1972, E.4497, K.5328; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.11.03.1964, E.1964/5-3,K.1964/184.

⁹⁶ Sağlam, s.2.

⁹⁷ Yargıtay'ın 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile "mal" tanımına konut ve tatil amaçlı taşınmazların eklenmesi nedeniyle bu malların satışının tüketici işlemi olduğu hususunda kararları için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu,

yer alan taksitle satış sözleşmelerinin konusu kapsamında sınırlı da olsa taşınmazlar da yer almaktadır. Bu nedenle konut veya tatil amaçlı taşınmazların konu edildiği taksitle satış sözleşmelerine 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulanabilecektir⁹⁸.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve diğer düzenlemelerde "konut ve tatil amaçlı taşınmaz" kavramının tanımlanmadığı görülmektedir⁹⁹. Ancak öğretilerde konut kavramı ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır¹⁰⁰. Bu kapsamda konut nitelendirmesi sadece taşınmazlar için geçerli olmayıp karavan, konteynır gibi barınma amaçlı kullanılan taşınırılar da konut kapsamında yer almaktadır. Fakat bu taşınırılar, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da açıkça konut ve tatil amaçlı "taşınmazlardan" söz edildiğinden taksitle satış sözleşmelerinin konusunu oluşturamamakta ancak taşınır mal niteliğinde olduklarından bu kapsama dâhil edilebilmektedir¹⁰¹.

Taşınmaz kavramına yönelik olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde düzenlemeler yer almaktadır. Söz konusu Kanunun 704 üncü maddesinde taşınmaz mülkiyetinin kapsamı; arazi, tapuda ayrı sayfaya kayıtlı bağımsız ve sürekli haklar, kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla konut ve tatil amaçlı taşınmazlar; müstakil konutlar, kat mülkiyetine tabi konutlar ile bağımsız ve sürekli bir hakka tabi konutlar olarak üç başlık altında incelenebilir¹⁰².

T.07.03.2007, E.2007/13-100, K.2007/100; Yargıtay 14. Hukuk Dairesi T.22.11.2007, E.2007, K.2007/14754.

⁹⁸ Öksüz, s.50; Acar, s.829; Zevkliler/Özel, s.211; Yılmaz, s.451; Öksüz, s.47; Serdar, s.483; Kara, s.852.

⁹⁹ Arslan, s.23.

¹⁰⁰ "İnsanların içinde yaşadıkları ev, apartman vb. yer, mesken, ikametgah" (<https://sozluk.gov.tr/> (E.T.07.11.2021); "İnsanların en önemli gereksinimlerinden olan barınma ihtiyacını karşılayan bir araçtır." Çabri, Konut, s.69. "23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununa tabi mesken amaçlı kullanılan ya da mesken niteliği taşımamakla birlikte tüketicilerin kullanımına sunulan her türlü bağımsız bölümü" ÖÖKSY m.4/1(e)

¹⁰¹ Çabri, Konut, s.71-73.

¹⁰² Arslan, s.25; Çabri, Konut, s.75-100; Altiner Yolcu, s.67; Zevkliler/Özel, s.100.

Müstakil yapılar, kat mülkiyetine ya da kat irtifakına konu olmayan arazinin bütünleyici parçası¹⁰³ kabul edilen yapıları ifade etmektedir¹⁰⁴. Söz konusu müstakil yapıların konut amaçlı edinilmesi halinde bu yapılar, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca taksitle satış sözleşmesine konu olabilecektir.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun birinci maddesi, inşaatı tamamlanmış bir yapının çeşitli amaçlarla tek başına kullanılmaya müsait bağımsız bölümleri (*örneğin; kat, daire, dükkân...*) üzerinde mülkiyet hakkı kurulabileceğini düzenlemektedir. Bu çerçevede bağımsız bölümün konut amaçlı edinilmesi koşuluyla bu bölümler de 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca taksitle satış sözleşmesine konu olabilecektir. Yargıtay, bağımsız bölüm olarak inşasına başlanan ama henüz tamamlanmamış 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'na göre bağımsız bölüm niteliğini kazanamamış yapıları da tüketicilerin korunması amacıyla konut olarak kabul etmektedir¹⁰⁵.

Tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar, esasen taşınmaz olmasalar da 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 704 üncü maddesinde yapılan nitelendirme gereği taşınmaz mülkiyetinin konusuna dahil edilmektedir¹⁰⁶. Bağımsız ve sürekli haklar arasından sadece üst hakkı konut olarak kullanıma elverişli yapıdadır¹⁰⁷. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 726 ıncı maddesi uyarınca üst hakkı, sahibine başkasının mülkiyetinde bulunan bir arazinin üstünde ya da altında inşaya malik olma yetkisi tanıyan aynı hak¹⁰⁸.

¹⁰³ *"Bütünleyici parça, yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçadır."* **TMK m.684/2**

¹⁰⁴ **Çabri**, Konut, s.78.

¹⁰⁵ **Altınar Yolcu**, s.76; "...Kanunda konutun tamamlanmış olup olmadığı yönünden bir ayrıma gidilmemiş; konut amaçlı taşınmaz mal ifadesiyle kullanım amacının konut olması yeterli bulunmuştur..." **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.30.06.2010, E.2010/14-358, K.2010/353.**

¹⁰⁶ **Arslan**, s.27.

¹⁰⁷ **Çabri**, Konut, s.97; **Altınar Yolcu**, s.89.

¹⁰⁸ **Oğuzman/Seliçi/Özdemir**, s.866-867.

1.4.1.3. Gayri Maddi Mallar

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan mal tanımının kapsamında gayri maddi mallar da bulunmaktadır. Anılan Kanunda gayri maddi mallara ilişkin açıkça bir tanım düzenlenmemekte olup “*elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri*” ifadesiyle gayri maddi mallara örnekler gösterilmiştir¹⁰⁹.

Gayri maddi malların bir eşya üzerinde somutlaşması gerekip gerekmediği hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır¹¹⁰. Bu görüşlerden biri, Kanunda verilen yazılım, ses, görüntü örneklerinin somut özelliklerinden yola çıkarak gayri maddi malların bir eşya üzerinde somutlaşması gerektiğini ileri sürmektedir¹¹¹. Diğer bir görüşe göre, bir şeyin gayri maddi mal olarak kabul edilebilmesi için şeyin bir eşya üzerinde somutlaşması şart olmayıp elektronik ortamda kayıtlı şeyler de gayri maddi mal kapsamına dahil edilmelidir¹¹².

1.4.2. Satış Bedelinin Kısım Kısım ve En Az İki Vade ile Ödenmesi

Taksitle satış sözleşmesinin ana unsurlarından biri olan kısım kısım ödeme unsuru satış bedelinin kısım kısım ödenmesini ifade etmektedir. Masraf, komisyon ve faiz gibi diğer edimlerin taksitler halinde ödenmesi taksitle satış sözleşmesinin kurulması için yeterli değildir¹¹³.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 253 üncü maddesinde yer alan taksitle satış sözleşmesi tanımında satış bedelinin kısım kısım ödeneceği ifadesi bulunsa da taksit sayısına ilişkin bir ifade yer almamakta olup aynı maddenin malın satıcının ticari faaliyeti kapsamında satılması durumunda sözleşmede bulunması gereken hususları düzenleyen üçüncü fıkrasının yedinci bendinde taksit sayısının en az iki adet olarak belirlenmesi hususu yer almaktadır.

¹⁰⁹ Zevkliler/Özel, s.100; Aslan, s.7; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.303.

¹¹⁰ Arslan, s.32.

¹¹¹ Gümüş, Şerh, s.29.

¹¹² Aslan, s.7.

¹¹³ Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.306; Ünlütepe, s.54; Ozanoğlu, s.66.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesine göre bir taksitle satış sözleşmesinden söz edebilmek için sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi gerekli ve yeterlidir. Ayrıca taksit miktarlarının veya taksitler arası sürelerin eşit olması gibi şartlar aranmamaktadır¹¹⁴.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda peşinat ile taksit kavramları ayrı tutulmuş olup peşinat haricinde en az iki taksitin varlığından söz edilmektedir¹¹⁵. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerinde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak taksit sayısına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen "*en az iki taksit*" kısıtlamasının 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer almaması, peşinatın taksit sayısına dahil olup olmadığı hususunda oluşan karışıklığı gidermesi bakımından isabetli olmuştur¹¹⁶.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'te, sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi yeterli kabul edilmektedir. Ancak sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi, yine en az iki vadenin var olması anlamına gelmektedir¹¹⁷. Anılan düzenlemelerde azami taksit sayısı belirtilmemiştir¹¹⁸. Dolayısıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun açısından mühim olan husus taksit sayısı olmayıp sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesidir¹¹⁹.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 256 ıncı maddesine göre alıcı, satış bedelinin peşinat dışında kalan kısmını sözleşmenin kurulmasından itibaren üç yıl içinde ödemekle yükümlüdür. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında

¹¹⁴ **Aslan**, s.153; **Özel**, s.173; **Tandoğan**, s.301; **Ansay**, s.20-21; **Akbulut**, s.41; **Zevkliler/Gökyayla**, s.86; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.308.

¹¹⁵ **Öksüz**, s.55; **Kandemir**, s.45.

¹¹⁶ **Özel**, s.173; **Zevkliler/Özel**, s.209.

¹¹⁷ **Kara**, s.853; **Özdemir/Korkmaz**, s.410; **Acar**, s.831; **Yavuz/Acar/Özen**, s.274; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.307-308.

¹¹⁸ **Aydoğdu/Kahveci**, s.332; **Tandoğan**, s.301; **Ansay**, s.20; **Kara**, s.853.

¹¹⁹ **Kandemir**, s.45; **Özel**, s.173; **Sağlam**, s.10.

Kanun'un 83 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır." düzenlemesi gereği 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan üç yıllık üst sınıra ilişkin kuralın 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerine de uygulanacağı kabul edilmektedir¹²⁰.

Taksitler için teminat amaçlı kıymetli evrak alınmasının kararlaştırılması halinde, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca her taksit için ayrı ve nama yazılı şekilde senet düzenlenmelidir. Bu kurala aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici açısından geçerli olmayacaktır¹²¹.

Taksitle satış sözleşmelerinde, alıcının satış bedelini kısım kısım ödemesi hususunun sözleşmeye dönemsel edimli sözleşme niteliği kazandıracığına dair görüşler bulunmaktadır¹²². Öğretideki bir görüşe göre, ani edimli sözleşmeler ile sürekli edimli sözleşmeler arasındaki ayrımı belirlerken sözleşmeye karakteristiği¹²³ veren asli edim dikkate alınmalıdır¹²⁴. Dolayısıyla taksitle satış sözleşmelerinde, sözleşmeye karakteristik kazandıran satıcının edimi olduğundan alıcının kısım kısım ödemeler yapıyor olması sözleşmeyi dönemsel edimli sözleşme yapmamaktadır¹²⁵.

¹²⁰ Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.309; Çabri, s.338.

¹²¹ Çabri, s.339; Özel, s.78; Aslan, s.33; Türkoğlu, s.34.

¹²² Öksüz, s.57; Kuntalp, s.5; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.307; Oğuzman/Öz, s.12; Ünlütepe, s.55-56.

¹²³ "İsviçre hukuk doktrinde Schnitzer tarafından ortaya konan, Vischer tarafından geliştirilen ve Hollanda hukuk doktrinde de, De Winter tarafından şiddetle savunulan karakteristik edim teorisi, genel plânda objektif bir tahlil ile karakteristik edimin tayin edilebileceği iddiasındadır. Hukukî ilişkinin veya edimin "true nature", "reality", "essence", "intrinsic nature", "inherent qualities" terimleri ile ifadesini bulan ve hukukî ilişki ya da edimin "özü"nde, "makarrı"nda ya da sözleşmenin "doğası"nda var olan özellik olarak adlandırılan karakteristik edim, ontolojik bir yaklaşımı esas almaktadır." Sargın, s. 44-45.

¹²⁴ Arslan, s.41.

¹²⁵ Arslan, s.41; Taksitle satış sözleşmelerinin dönemsel edimli sözleşme olduğu yönünde bkz. Kandemir, s.47; Ünlütepe, s.56; Ozanoğlu, s.64.

Taksitle satış sözleşmelerinde sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi nedeniyle bu sözleşmelerin kısmi ifa niteliği taşıması hususu öğretide tartışmalıdır. Öğretide yaygın olan görüşe göre; satış bedelinin taksitler halinde ödenmesi, söz konusu taksitlerin muaccel olma tarihlerinin farklı zamanlarda olması nedeniyle kısmi ifa anlamına gelmemektedir¹²⁶. Zira kısmi ifade belirli ve muaccel bir borcun kısım kısım ifası söz konusu iken; taksitle satış sözleşmelerinde her bir taksit ödemesi kendi başına bir borcun ifası anlamındadır.

1.4.3. Taksitlerin Tamamı Ödenmeden Önce Malın Teslim Edilmesi

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "*İfade sıra*" başlıklı 97 inci maddesinin¹²⁷ ortaya koyduğu *aynı anda ifa kuralı* uyarınca, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde sözleşmenin özelliği ya da koşulları gereği borcunu daha sonra ifa etme hakkı olmayan kişi kendi borcunu ödemedikçe karşı taraftan borcunu ifa etmesini isteyememektedir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan tanıma göre, taksitle satış sözleşmesinin belirleyici unsurlarından biri de alıcının satış bedelini ödemesinden önce satıcının satılanın zilyetliğini alıcıya geçirmekle yükümlü olmasıdır¹²⁸. Dolayısıyla taksitle satış sözleşmeleri, kanun gereği aynı anda ifa kuralından ayrılmaktadır¹²⁹.

Anılan Kanunun 253 üncü maddesinde yer alan "*...satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi...*" ifadesinde malın "*teslimi*"nden söz konusu olup hükmen teslim, zilyetliğin havalesi gibi diğer usullerle zilyetliğin

¹²⁶ **Ozanoğlu**, s.65; **Ünlütepe**, s.55; **Şen**, s.58; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.307; Aksi yönde görüş için bkz. **Gümüş**, s.150.

¹²⁷ "*Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir.*" **TBK m.97/1**

¹²⁸ **Akdi**, s.3.

¹²⁹ **Sağlam**, s.7.

devredilmesi halinde taksitle satış sözleşmesinden bahsedilememektedir¹³⁰. Öğretideki bir başka görüş ise, alıcı ile satıcının malın teslim haricindeki yollarla zilyetliğinin devredilmesi konusunda anlaşabileceklerini ileri sürmektedir¹³¹. Taksitle satış sözleşmelerinin uygulamadaki yeri göz önünde tutulduğunda, teslim öncesi ödenen tutarın satış bedeline oranına bakarak bir değerlendirme yapılmalı ve teslimden önce satış bedelinin büyük ölçüde ödendiği tespit edildiyse ön ödemeli taksitle satış sözleşmesinin var olduğu değerlendirilmelidir¹³².

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesinde yer alan tanımdan, sözleşme bedelinin tamamının ödenmesinden önce malın teslim edilmesi unsurunun düzenlenmemektedir. Buna rağmen öğretide, bu unsurun taksitle satış sözleşmeleri için ayırt edici bir unsur olduğu ifade edilmektedir¹³³.

Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesi, gerekçesi ve anılan Kanun'un ön ödemeli taksitle satışlar hususunu düzenleyen 21 inci maddesi beraber ele alındığında, söz konusu Kanun kapsamında yer alan taksitle satış sözleşmeleri için esaslı unsurun sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi olduğu ve teslim anının önem taşımadığı görülmektedir¹³⁴. Dolayısıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da taksitle satış sözleşmelerinin esaslı unsurunun sözleşme bedelinin kısım kısım olarak

¹³⁰ **Sağlam**, s.7; **Deniz Dinar**, s.32-33; Kanundaki düzenlemenin tüketicinin malı bir an evvel kullanabilmesini amaçladığı; ancak hükmen teslim yolu ve zilyetliğim havalesi ile zilyetliğin devrinin Kanun'un amacına aykırı olduğu ve bu nedenle taksitle satış sözleşmelerinde fiilen teslim haricindeki zilyetliğin devri yolları ile teslim borcunun yerine getirilemeyeceği görüşü için bkz. **Tandoğan**, s.303; **Yavuz/Acar/Özen**, s.275.

¹³¹ **Gümüş**, s.150; **Ozanoğlu**, s.60.

¹³² **Atasoy/Taşkın/Acar**, s.138-139; **Sağlam**, s.8.

¹³³ **Zevkliler/Özel**, s.206; **Aslan**, s.153-154; 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da her ne kadar unsur olarak yer almasa da malın tesliminin ya da hizmetin ifasının sözleşme bedelinin tamamen ödenmesinden önce gerçekleştirilmesinin taksitle satış sözleşmelerinin ayırt edici unsuru olduğu görüşü için bkz. **Özel**, s.170-171.

¹³⁴ **Gümüş**, Şerh, s.156; **Çabri**, s.340; **Arslan**, s.37.

ödenmesi belirlendiğinden, mal henüz tüketiciye teslim edilmeden bedelin tümünü ödeyen tüketici de korunmuştur¹³⁵.

1.5. SÖZLEŞMENİN KURULMASI

1.5.1. Sözleşmenin Şekli

1.5.1.1. Genel Olarak

Hukuk düzenlerinde iradeden ziyade irade beyanlarına anlam yüklenmektedir¹³⁶. İrade beyanlarının yazı, söz gibi dış dünyaya açıklanma yöntemleri de şekli ifade etmektedir¹³⁷. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 12 inci maddesinin birinci fıkrası "*Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.*" hükmünü düzenleyerek hukuk sistemimize şekil serbestisinin kural olduğunu belirtmiştir¹³⁸. Anılan hükümden anlaşıldığı üzere, kanunda herhangi bir şekil şartı öngörülmediği sürece taraflar sözleşmeyi sözlü, yazılı veya resmi şekilde yapabileceklerdir.

Kural şekil serbestisi olmakla beraber, sözleşmenin yorumlanmasını kolaylaştırmak, ispat kolaylığı ve aleniyeti sağlamak gibi gayelerle kanun koyucu şekil serbestisine istisnalar getirmektedir. Benzer şekilde, güç dengesinin bulunmadığı sözleşmelerde güçsüz konumda olanı korumak için sözleşme kurulmadan önce ona düşünme fırsatı sağlamak ve potansiyel riskleri değerlendirmesine olanak tanımak amacıyla da şekil şartı öngörülmüş olabilir. Nitekim taksitle satış sözleşmelerinde de alıcı alım gücünün çok üstünde bir

¹³⁵ Arslan, s.35.

¹³⁶ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s.270.

¹³⁷ Erdoğan, s.114; Altaş, s.61; Aslan, s.160; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.328

¹³⁸ Havutçu, s.645; Oğuzman/Öz, s.144; Altaş, s.47-48; Yıldız, s.91; Antalya, Geçerlilik Şekli, s.365; Kılıçoğlu, Şekil, s.209; "...TBK'nun 12/1 maddesi uyarınca; Sözleşmenin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı değildir. Bilindiği gibi her türlü irade beyanı bir şekil içinde ortaya çıkar. İrade beyanının sonuç doğurması için ya taraflarca belirli şekilde yapılması kararlaştırılır ya da kanun belli bir şekil öngörmüş olabilir..." Yargıtay 12. Hukuk Dairesi T.22.09.2020, E.2020/166, K.2020/7411

borcu üstlenebileceğinden kanun koyucu tüketiciye son bir defa daha düşünme fırsatı tanımak amacıyla bu tür sözleşmelere yazılı şekil şartı koymuştur¹³⁹.

Kanunda öngörülen şekil şartının kural olarak geçerlilik şartı olduğu hususu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 12 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmektedir. Söz konusu geçerlilik şartına yönelik hükümler emredici niteliğe sahip olduklarından taraflar bu düzenlemelerin aksini kararlaştıramazlar¹⁴⁰.

Kanun tarafından herhangi bir şekil şartı öngörülmemiş olsa bile taraflar aralarında bir şekil şartı belirleyebilirler¹⁴¹. Taraflarca belirlenen şekil şartına uyulmaması halinde de sözleşme geçersiz olacaktır¹⁴².

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 13 üncü maddesi uyarınca, kanunun özel olarak bir şekil şartı belirlediği sözleşmelerin değiştirilmesinde de kanun tarafından öngörülen şekil şartı uygulanmak zorundadır. Kanun koyucu, sözleşme metniyle çelişmeyen yan hükümleri bu kuraldan istisna tutmuştur. Dolayısıyla sözleşme için kanunda bir şekil şartı öngörülmüş olsa bile sözleşmenin tamamlayıcı yan hükümlerinde yapılan değişikliklerde şekil şartı aranmayacaktır.

1.5.1.2. Taksitle Satış Sözleşmelerinde Şekil

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, taksitle satış sözleşmelerinin geçerliliğinin yazılı şekilde yapılımlarına bağlı olduğu açıkça ifade edilmiştir. Söz konusu hüküm emredici niteliktedir¹⁴³.

¹³⁹ **Sağlam**, s.47; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.329; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.280.

¹⁴⁰ **Altaş**, s.71; **Sağlam**, s.47; **Kılıçoğlu**, s.81.

¹⁴¹ **Eren**, s.269; **Kılıçoğlu**, s.111; **Oğuzman/Öz**, s.145.

¹⁴² **Ünlütepe**, s.115; **Antalya**, s.457; **Altaş**, s.68; **Eren**, s.269; **Kılıçoğlu**, s.111; **Oğuzman/Öz**, s.145.

¹⁴³ **Ünlütepe**, s.121; **Üntütepe**, Tüketicinin Korunması, s.329; **Yavuz**, s.302.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 83 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca söz konusu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 14 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, yazılı şekil şartı öngörülen sözleşmelerin borç altına girenler tarafından imzalaması gerekmektedir. Taksitle satış sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olduğundan alıcı ve satıcı karşılıklı olarak borç altına girmekte ve bu nedenle her iki taraf da sözleşmeyi imzalamalıdır¹⁴⁴.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 253 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında ise, malın satıcının ticari faaliyetleri kapsamında satılması halinde sözleşmede belirtilmesi gereken hususlar düzenlenmiştir¹⁴⁵. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında, sözleşmenin zorunlu içeriğine ilişkin hususların yönetmelik ile belirleneceği ifade edilmiştir. Böylece sözleşmede bulunması gereken hususlar, Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 6 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir¹⁴⁶.

¹⁴⁴ **Gümüş**, s.159; **Çörtoğlu**, s.269; **Sağlam**, s.48; **Kılıçoğlu**, s.130; **Ozanoğlu**, s.193; **Oğuzman/Öz**, s.150-151.

¹⁴⁵ "Malın satıcının ticari faaliyeti kapsamında satılması hâlinde, sözleşmede aşağıdaki hususlar belirtilir:

1. *Tarafların adı ve yerleşim yeri.*
2. *Satışın konusu.*
3. *Satılanın peşin satış bedeli.*
4. *Taksitle ödeme sebebiyle belirtilecek ilave bedel.*
5. *Toplam satış bedeli.*
6. *Alıcının nakden veya aynen üstlendiği diğer bütün edimler.*
7. *Peşinat ve taksitlerin tutarı ile vadesi ve ikiden az olmamak üzere taksit sayısı.*
8. *Alıcının yedi gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı. **TBK m.253/3***

¹⁴⁶ "1) Taksitle satış sözleşmelerinin aşağıdaki bilgileri içermesi zorunludur:

- a) *Tüketicinin adı, soyadı ve iletişim bilgileri.*
- b) *Satıcı, sağlayıcı veya kiralayanın isim, unvan, açık adres, telefon ve varsa diğer iletişim bilgileri.*

Şekle aykırılık nedeniyle uygulanacak yaptırımının hukuki niteliği hususunda öğretide çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Öğretide yer alan görüşlerden biri, şekle aykırılık halinde uygulanacak yaptırımının hukuki niteliğinin kesin hükümsüzlük olduğu yönündedir¹⁴⁷. Buna göre, şekle aykırılık herkes tarafından ileri sürülebilme ve hakim tarafından da re'sen dikkate alınmaktadır.

Öğretide yer alan görüşlerden bir diğeri, bu yaptırımı “*esnek hükümsüzlük (kendine özgü hükümsüzlük)*” olarak nitelendirmektedir¹⁴⁸. Bu görüşe göre bir

c) *Sözleşmenin düzenlendiği tarih.*

ç) *Malın veya hizmetin teslim veya ifa tarihi.*

d) *Sözleşmeye konu mal veya hizmet.*

e) *Malın veya hizmetin tüm vergiler dahil Türk Lirası olarak peşin fiyatı.*

f) *Malın veya hizmetin tüm vergiler dahil Türk Lirası olarak taksitle satış fiyatı.*

g) *Tüketicinin cayma hakkının olduğu ve bu hakkın hangisürede ve nasıl kullanılacağı.*

ğ) *Ödeme planı.*

h) *Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ile satıcı veya sağlayıcı tarafından faiz veya komisyon alınmışsa, ödenen miktara göre faiz ve komisyon indirimi talep etme hakkı olduğuna ilişkin bilgi.*

ı) *Faiz miktarı, faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faiz oranı.*

i) *Tüketicinin temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.*

j) *Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi.” TSSY m.6/1*

¹⁴⁷ **Oğuzman/Öz**, s.160-161; **Hatem,/Serozan/Arpacı**, s.542; “*Kanunen öngörülen şekil şartına aykırılığın yaptırımı TBK'nun 12. maddesinin gereği mutlak butlandır. (kesin hükümsüzlüktür.) Mutlak butlan halinde yapılan hukuki işlem/ sözleşme başlangıçtan itibaren geçersiz işlem olup, zaman içerisinde geçerlilik kazanamayacağı gibi hukuki sonuç da doğurmayacaktır. Mutlak butlan (kesin hükümsüzlük) taraflarca ileri sürülmesi dahi hakim tarafından re'sen nazara alınır.” Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, T.19.02.2018, E.2016/10019, K.2018/1276.*

¹⁴⁸ **Karakocalı/Kurşun**, s.85; **Baysal**, s.290; **Antalya**, s.96-97; **Kılıçoğlu**, s.158; **Antalya**, s.139; **Eren**, *Özel Hükümler*, s.212; **Tandoğan**, 233; **Altaş**, s.134; Şekle aykırılığın kendine özgü hükümsüzlük yaptırımına tabi olması gerektiği görüşünde bkz **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.09.06.1982, E.1979/15-1613, K.1982/562 Karşı Oy Yazısı.**

hükmün ihlal edilmesi halinde kural kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması olmakla birlikte ihlal edilen düzenlemenin amacı değerlendirilmeli ve bu amaç kesin hükümsüzlük yaptırımından farklı bir yaptırımın uygulanmasını öngörüyorsa hükmün amacına uygun yaptırım uygulanmalıdır¹⁴⁹. Bu görüşe göre şekle aykırılık nedeniyle meydana gelen geçersizlik, hakim tarafından re'sen göz önünde bulundurulmamalı, geçersizlik şekil kuralı ile korunan tarafça ileri sürülmelidir. Zira Kanunda şekil kuralının öngörülmesinin amacı, sözleşmenin zayıf konumunda olan tarafı korumaktır¹⁵⁰.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinden ve hükmün gerekçesinden¹⁵¹ anlaşıldığı üzere satıcı ya da sağlayıcının şekle aykırılığı tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyeceği düzenlenmiştir. Ayrıca hakim, yalnızca tüketici lehine bir durum yaratıyorsa sözleşmenin şekle aykırılık nedeniyle geçersiz olduğunu re'sen göz önünde bulundurabilmektedir. Bu düzenleme, sözleşmenin şekle aykırı olmasına rağmen sözleşmenin geçersiz kılınmasını istemeyen tüketicinin iradesini üstün tutmanın yanı sıra dürüstlük kuralına aykırı olarak sözleşmeyi şekil şartlarına riayet etmeksizin düzenleyen satıcı ya da sağlayıcı karşısında tüketiciyi korumayı da amaçlamaktadır¹⁵². Dolayısıyla satıcı ya da sağlayıcı tüketicinin aleyhine olacak şekilde şekle aykırılık iddiasında bulunamayacaktır. Şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersiz kılınması tüketici lehine ise satıcı ya da

¹⁴⁹ **Kocayusufpaşaoğlu**, s.589-595.

¹⁵⁰ **Antalya**, s.139; **Eren**, Özel Hükümler, s.212.

¹⁵¹ *“Üçüncü fıkırada taksitli sözleşmenin şekil şartı düzenlenmiştir. Taksitle satış sözleşmesi yazılı olarak kurulmak zorundadır. Yazılı olarak kurulmazsa sözleşme geçerli olmayacaktır. Ancak bu düzenleme satıcı veya sağlayıcı tarafından tüketicinin aleyhine olabilecek şekilde kullanılabilir. Başka bir ifade ile satıcı veya sağlayıcı sözleşmeyi yazılı olarak kurmayıp daha sonra tüketicinin aleyhine olabilecek şekilde sözleşmenin geçersizliği iddiasında bulunabilir. Bu nedenle üçüncü fıkranın devamında geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcının, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyeceği hüküm altına alınmıştır. Sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmesi satıcı veya sağlayıcının yükümlülüğündedir. Bu nedenle, yükümlülüğünü yerine getirmeyen satıcı veya sağlayıcıya sözleşmeyi geçersiz kılma hakkı verilmemiştir.” TKHK m.17/3 Gerekeçesi*

¹⁵² **Akyol**, s.25; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.329; **Yılmaz**, s.447.

sağlayıcı da tüketici gibi şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersiz kılınmasını talep edebilecektir. Aslında bu düzenleme ile tüketici aleyhine şekle aykırılığı ileri süren satıcı ya da sağlayıcının otomatik olarak hakkını kötüye kullandığı varsayılmaktadır¹⁵³.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından taksitle satış sözleşmeleri için öngörülen şekil şartına uyulmaması halinde uygulanacak yaptırımı kendine özgü hükümsüzlük olarak değerlendirmek mümkündür¹⁵⁴.

1.5.1.3. Yasal Temsilcinin Rızası

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 16 ıncı maddesine göre, sınırlı ehliyetsizler yasal temsilcilerinin rızası olmadan borç altına giremezler. Yasal temsilciler, işlem yapılmadan önce "izin" şeklinde, işlem yapılırken "işleme katılma" yoluyla veya işlem gerçekleşikten sonra "icazet/onay" vererek rızalarını ortaya koyabilirler¹⁵⁵.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 254 üncü maddesi "*Ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlı tarafından yapılmış olan taksitle satış sözleşmesinin geçerliliği, yasal temsilcinin yazılı rızasına bağlıdır. Bu durumda rızanın, en geç sözleşmenin kurulduğu anda verilmiş olması gerekir.*" düzenlemesini içermektedir. Dolayısıyla taksitle satış sözleşmelerinde sözleşme kurulduğu anda rızanın verilmiş olması gereklidir. Yani bu tür sözleşmelerde, "işleme katılma" ve "icazet/onay" yoluyla verilen rıza geçerli değildir¹⁵⁶. Bu halde sözleşmeye kesin hükümsüzlük yaptırımı uygulanacaktır¹⁵⁷.

¹⁵³ Arslan, s. 92.

¹⁵⁴ Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.330; Şekle aykırılığın şekil kuralı ile korunmak istenen tarafa karşı ileri sürülemeyeceğinin yasa ile öngörüldüğü hallerde, tek yanlı geçersizliğin gündeme geleceği görüşü için bkz. Oğuzman/Öz, s.161.

¹⁵⁵ Arslan, s.88; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s.98.

¹⁵⁶ Ünlütepe, s.137; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.332; Yılmaz, s.452; Develioğlu, s.535.

¹⁵⁷ Yavuz/Acar/Özen, s.285; Yılmaz, s.451; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.332.

Ayrıca kural olarak yasal temsilcinin rızası şekle tabi olmamasına rağmen anılan hükümde de açıkça belirtildiği üzere taksitle satış sözleşmelerinde rızanın yazılı olarak verilmesi şart koşulmaktadır¹⁵⁸.

1.5.2. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Tarafları

Taksitle satış sözleşmeleri, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması nedeniyle bu tür sözleşmelerin taraflarını kural olarak tüketici ile satıcı ve/veya sağlayıcı olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır. Fakat satış bedelinin üçüncü şahıslar tarafından karşılandığı hallerde, alıcı ve satıcı dışında finans kurumu da sözleşmenin tarafı konumunda kabul edilmektedir¹⁵⁹.

Taksitle satış sözleşmelerinde, sözleşme bedelini kısım kısım ödemekle yükümlü olan taraf tüketiciyi; sözleşme konusu edimi ifa etmekle yükümlü olan taraf da satıcıyı ve/veya sağlayıcıyı ifade etmektedir.

1.5.2.1. Tüketici

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında taksitle satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini kısım kısım ödemekle yükümlü alıcı konumdaki tarafın tüketici sıfatına¹⁶⁰ sahip olması gerekmektedir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesi birinci fıkrasının (k) bendinde tüketici "*Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*" şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla bir kimsenin tüketici olarak nitelendirilebilmesi için kişinin ticari ve/veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmesi gerekmektedir¹⁶¹. Buna göre tüketici işleminin varlığı için tüketici, mal ya da hizmeti ticari ve/veya mesleki amaçlarla değil nihai kullanımı için özel amaçlarla temin etmelidir¹⁶². Özel amaçlarla hareket etmekten

¹⁵⁸ Sağlam, s.54; Arslan, s.89; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.332.

¹⁵⁹ Ozanoğlu, s.218; Öksüz, s.95.

¹⁶⁰ "Tüketici, sözleşme iradesini serbestçe oluşturamayan ve çeşitli şekillerde iradesi sakatlanan ve bunun farkında olmayan taraftır." Özel, s.58.

¹⁶¹ Bahtiyar/Biçer, s.399; Aslan, s.2-3;

¹⁶² Kandemir, s.34-35; "...Bir mal veya hizmetin, kişisel ihtiyaçları dışında, belirli bir meslek icrası, belirli bir üretimde kullanma, yeniden satış, kiraya verme, ticari olarak

malın değişime uğraması, eskimesi, tükenmesi, değerinde azalma meydana gelmesi gibi sonuçları doğuran malı kullanma ve maldan yararlanma eylemi anlaşılmalıdır¹⁶³. Burada bahsi geçen “*özel*” ifadesi “*ticari ve/veya mesleki*” ifadesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır¹⁶⁴. Dolayısıyla bir eşyayı satmak amacıyla satın alan kişi tüketici değildir¹⁶⁵.

Bazı hallerde tüketici bir mal veya hizmeti hem mesleki ve ticari amaçlarla hem de kişisel kullanım amacıyla edinebilmektedir. Bu hallerde karma amaçla hareket etme söz konusudur¹⁶⁶. Örneğin bir ticari işletme sahibinin hem işletme ihtiyaçları için hem de özel kullanımı için bir bilgisayar alması durumunda işletme sahibinin karma amaçla hareket ettiğinden söz edilebilir. Karma amaçla hareket eden kişinin tüketici sıfatına sahip olup olmadığı hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden biri, karma amaçla hareket eden kişilerin işlemlerinin muhasebe tekniği açısından bölünemeyeceğini ve bu nedenle kişinin tüketici olarak nitelendirilemeyeceğini ileri sürmektedir¹⁶⁷. Diğer görüşe göre, karma amaçla hareketin söz konusu olduğu hallerde hangi amacın ön planda olduğu, kişisel kullanım amacı ön planda ise kişinin tüketici olarak nitelendirilebileceğini ifade etmektedir¹⁶⁸.

kullanma vs. gibi mesleki veya ticari amaçlarla satın alanların tüketici kabul edilmeyecekleri kuşkusuzdur...” **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.01.12.2015, E.2015/31372, K.2015/35024.**

¹⁶³ **Zevkliler/Özel**, s.94; “...*Mal ya da hizmetin bizzat kendi kullanımı ya da yarar yararlanmasının talep edilmesi “nihai yararlanmak” olarak anlaşılmalıdır. Tariflerde yazılı Özel amaç, ticari olmayan amaçtan kastedilen ise, kişinin ticareti veya mesleği ile ilgili olmayan amaç olarak yorumlanmalıdır...*” **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.11.10.2000, E.2000/1249, K.2000/1249.**

¹⁶⁴ **Bahtiyar/Biçer**, s.412.

¹⁶⁵ **Öksüz**, s.60; **Özel**, s.61.

¹⁶⁶ **Zevkliler/Özel**, s.95; **Öksüz**, s.63.

¹⁶⁷ **Aslan**, s.4; **Zevkliler/Özel**, s.95; **Özel**, s.61-62; Yargıtay da karma amaçla hareket eden kimsenin tüketici sayılamayacağı görüşündedir. **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.29.03.2006, E.2006/1860, K.2006/4635.**

¹⁶⁸ **Çabri**, s.64-65; **Kandemir**, s.10.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesinde yer alan tüketici tanımında "hareket etme" kavramı kullanılmıştır¹⁶⁹. Anılan hükümde "hareket etme" ifadesinin kullanılmasıyla tüketicilerin yalnızca sözleşmenin tarafı olarak değil, sözleşme öncesi ve sonrasındaki süreçlerde de korunması amaçlanmıştır¹⁷⁰.

Hukuk sitemimiz gerçek kişilerin yanında tüzel kişilerin de tacir olabileceğini kabul etmiştir. Ancak bu kapsama sadece tacir olmayan tüzel kişilerin dahil olduğunu kabul etmek gerekir¹⁷¹. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 11.10.2000 tarihli kararında da¹⁷² tacir sıfatına sahip tüzel kişilerin tüm hukuki ilişkilerinin ticari olduğunu ifade edilmiştir.

1.5.2.2. Satıcı veya Sağlayıcı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde "satıcı¹⁷³"; (ı) bendinde de "sağlayıcı¹⁷⁴" kavramları tanımlanmıştır. Söz konusu tanımlardan anlaşıldığı üzere satışı ve sağlayıcılar gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilirler¹⁷⁵. Ticari ve/veya mesleki amaçla hareket eden kişiler kamu tüzel kişisi olabilir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tanımlanan satıcı veya sağlayıcının ticari ve/veya mesleki amaçlarla hareket etmesi gerekmektedir¹⁷⁶. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, satıcının mesleki ve/veya ticari amaçla

¹⁶⁹ Denir Dinar, s.12-13; Aslan, Bankacılar, s.23; Aslan, s.4.

¹⁷⁰ Deryal/Korkmaz, s.60-61; Aslan, s.4; Aslan, Bankacılar, s.23; Çabri, s.51.

¹⁷¹ Zevkililer/Özel, s.92; Aslan, s. 4; Öksüz, s.65; Ünlütepe, s.78.

¹⁷² HGK T. 11.10.2000, E.2000/19-1255, K.2000/1249.

¹⁷³ "Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi," TKHK m.3/1 (i)

¹⁷⁴ "Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi," TKHK m.3/1(i)

¹⁷⁵ Zevkililer/Özel, s.96-97.

¹⁷⁶ Kandemir, s.84.

hareket edip etmemesinin bir önemi bulunmamaktadır. Satıcının amacına bakılmaksızın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun taksitle satış sözleşmelerine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulmaktadır¹⁷⁷.

Ayrıca anılan Kanun çerçevesinde, taksitle satış sözleşmesi ticari ve/veya mesleki amaçla hareket eden gerçek ya da tüzel kişi ile doğrudan kurulmak zorunda olmayıp bu kişilerin adına veya hesabına hareket eden gerçek ya da tüzel kişiler de satıcı veya sağlayıcı olarak kabul edilmektedir.

1.5.3. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Konusu

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından taksitle satış sözleşmelerinin konusunu taşınır mallar, gayri maddi mallar, konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallar ile hizmetler oluşturmaktadır. Taksitle satış sözleşmelerinin konusunu oluşturan mallar ve hizmetlere ilişkin bilgilere bu çalışmanın "*Sözleşmenin Unsurları*" başlıklı bölümünde yer verilmiştir.

1.5.4. Taksitle Satış Sözleşmelerinin Süresi

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da taksitle satış sözleşmelerinin süresine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Aynı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı kuralı gereği 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun süreye ilişkin hükümleri uygulanmalıdır¹⁷⁸.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 256 ıncı maddesinin birinci fıkrasında, alıcının peşinattan geriye kalan satış bedelini sözleşmenin kurulmasından itibaren üç yıl içinde ödemesi hususu düzenlenerek taksitle satış sözleşmesine bir üst sınır getirilmiştir. Bu hükmün düzenlenmesindeki amaç, zayıf konumda olan alıcının korunması olduğu kadar satıcının da korunmasıdır. Zira ödeme süresinin uzunluğu, satış bedeline daha fazla faiz eklenmesi nedeniyle ödenecek toplam bedelin artmasına ve alıcının ödeme güçlüğü çekmesine neden

¹⁷⁷ Aydoğdu, s.64; Çabri, s.49; Akdi, s.29.

¹⁷⁸ Öksüz, s.98.

olabilmektedir. Benzer şekilde, ödeme süresinin uzatılması, satıcının taksitlerin bir kısmını tahsil edememesi riskiyle karşı karşıya kalmasına da yol açabilmektedir¹⁷⁹.

Anılan hükümde, üç yıl olarak belirlenen bu üst sınırın sözleşmenin kurulmasından itibaren başlayacağı açıkça ifade edilmektedir. Taksitle satış sözleşmeleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca yazılı şekle tabi tutulmuştur. Yazılı şekle tabi sözleşmeler ise, sözleşmenin her iki tarafça imzalanması ile kurulmaktadır¹⁸⁰. Dolayısıyla, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda belirtilen 3 yıllık azami süre, sözleşmenin tüketici ve satıcı veya sağlayıcı tarafından imzalanmasından itibaren başlamaktadır. Bahsi geçen Kanunda üç yıllık azami süre düzenlenmektedir. Fakat azami 3 yıl olan bu sürenin aşılması halinde nasıl bir yaptırım uygulanacağı belirtilmemiştir¹⁸¹. Bu konuda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır.

Öğretideki görüşlerden biri, Kanun tarafından öngörülen 3 yıllık azami süreye ilişkin düzenlemenin emredici nitelikte olduğunu ve bu nedenle söz konusu sürenin aşılması halinde sözleşmenin kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olması yönündedir¹⁸².

Öğretide yer alan diğer bir görüş ise, kesin hükümsüzlük yaptırımının alıcının korunması ilkesiyle çeliştiği yönünde olup sürenin aşılması halinde satıcının ödenmeyen taksit bedellerinin ifasını talep etme hakkının ortadan kalkmasını savunmaktadır¹⁸³. Gerçekten de yazılı olma kuralına aykırılıkta bile tüketiciyi korumak için kesin hükümsüzlük yaptırımı yerine kendine özgü hükümsüzlük yaptırımına başvurulmaktadır. Kanunun zayıf olanı koruma amacı gözetildiğinde, sürenin aşılması halinde kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması yerinde olmayacaktır. Bu halde, 6098 sayılı Kanun'un 256 ncı maddesinin üçüncü fıkrası

¹⁷⁹ Akdi, 35; Ünlütepe, s.133.

¹⁸⁰ Eren, s.262.

¹⁸¹ Kandemir, s.86.

¹⁸² Yılmaz, s.464; Gümüş, s.181.

¹⁸³ Gümüş, s.182; Ünlütepe, s.134.

hükmü kıyasen uygulanarak söz konusu şart hükümsüz kılınmalıdır¹⁸⁴. Azami sürenin bitiminde kalan taksitler, satıcı veya sağlayıcı tarafından talep edilemez¹⁸⁵. Azami sürenin bitiminden sonra, satıcı veya sağlayıcının tüketici tarafından yapılan ödemeyi kabul etmesi halinde tüketici, azami sürenin bitiminden itibaren yapmış olduğu ödemeleri sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında talep edebilir¹⁸⁶.

¹⁸⁴ **Öksüz**, s.98.

¹⁸⁵ **Yavuz**, Şerh, s.1340.

¹⁸⁶ **Ünlütepe**, s.134.

İKİNCİ BÖLÜM

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN CAYMA HAKKI

2.1. GENEL OLARAK

Sözleşme özgürlüğü ilkesinin benimsendiği hukuk sistemlerinde, taraf iradelerinin serbestçe ortaya konulduğu düşüncesinden hareketle edim ve karşı edim dengesinin bulunduğu varsayılmaktadır¹⁸⁷. Tarafların eşit düzeyde sözleşme içeriğine etki ettiği sözleşmeler için söz konusu sözleşmeye bağlı kalmalarının beklenmesi gerekli ve makul kabul edilmektedir. Bu nedenle sözleşmeye bağlılık (*ahde vefa*) ilkesi sözleşmeler hukukunun temel ilkelerinden biri olarak benimsenmiştir¹⁸⁸. Ancak günümüzde sosyal anlamda eşit konumda olmayan tarafların yaptıkları sözleşmelerin varlığı sözleşmeye bağlılık ilkesinin sözleşme adaletinin sağlanması ilkesi ile sınırlandırılmasını gerektirmiştir¹⁸⁹. Zira güçsüzün korunması ilkesi de sözleşmeler hukukunun temel ilkeleri arasındadır¹⁹⁰.

Günümüzde çeşitli gelişmiş pazarlama teknikleri ve saldırgan satış politikaları vasıtasıyla kurulan sözleşmelerde tüketiciler yaşadıkları baskı nedeniyle sağlıklı kararlar alamamaktadır. İmzaladıkları sözleşmeler ile ağır yükümlülükler altına

¹⁸⁷ **Buz**, s.59-60; **Eren**, s.298; **Arat**, s.29; **Kaya**, s.1570.

¹⁸⁸ **Baysal**, s.277; **Doğan**, Aşırı İfa Güçlüğü, s.11; **Kaplan**, s.95.

¹⁸⁹ **Ozanoğlu**, s.214; **Özdemir/Korkmaz**, s.446; Sözleşmeye bağlılık ilkesinin sözleşme adaletini sağlamaya hizmet ettiği, bu iki ilkenin çatışması halinde modern sözleşmeler hukukunca muhakkak çözüm üretilmesi gerektiği ve cayma hakkının bu çözümlerden biri olduğu yani cayma hakkının sözleşme adaletini sağlayan bir araç olduğu hakkında bkz. **Baysal**, Cayma Hakkı, s.277-278; **Zevkililer**, Sempozyum, s.10.

¹⁹⁰ **Baysal**, Cayma Hakkı, s.277.

giren tüketiciler ile satıcı ya da sağlayıcılar arasında sözleşme adaleti bozulmaktadır. Bu noktada kanun koyucu gerçek manada sözleşme serbestisini sağlamak amacıyla tüketiciye cayma hakkı tanımıştır¹⁹¹.

Ayrıca taksitle satış sözleşmelerinde bahsedilen eşitsizliklerin yanında tüketicilerin sözleşme bedelini kısım kısım ödemesi, sözleşme ile girdikleri toplam ekonomik yükün ağırlığının farkına varamamalarına sebep olabilmektedir¹⁹². Cayma hakkı her ne kadar tüketicinin korunması amacıyla tüketiciye tanınmış bir hak olsa da tüketicinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirememesi sebebiyle satıcı ya da sağlayıcının zarara uğramasının önlenmesine de hizmet etmektedir¹⁹³.

Bahsi geçen gereklilikler ışığında; taksitle satış sözleşmesinde cayma hakkı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinde ve Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 ila 8 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre tüketici, yedi gün içerisinde hiçbir gerekçe göstermeden ve cezai şart ödemedi taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir.

Sözleşmelerde taraflar arasındaki eşitsizliği dengeleme amacıyla getirilen cayma hakkı, sözleşme hukukunun temel ilkeleri ile bağdaşmaması, geniş yorumlanarak sözleşme hukukunun diğer alanlarına uygulanabilme riski taşınması ve tüketicinin bu hak yüzünden sorumsuz şekilde hareket edebileceği yönlerinden eleştirilmektedir¹⁹⁴. Tüketicinin sorumsuzca hareket etmesini engellemek için mal veya hizmetin tüketiciye cayma hakkı için tanınan sürenin sonunda ifa edilmesine dair bir düzenleme getirilebilir¹⁹⁵. Ancak bu durum da, taksitle satış sözleşmeleri ile tüketiciye sağlanması amaçlanan malın mümkün olduğunca erken

¹⁹¹ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.99; **Ozanoğlu**, s.214-248; **Kandemir**, s.94; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.333.

¹⁹² **Arslan**, s.97.

¹⁹³ **Baysal**, Cayma Hakkı, s.282; **Arslan**, s.97.

¹⁹⁴ **Ozanoğlu**, s.2016; **Akünel**, s.96; **Özdemir/Korkmaz**, s.446.

¹⁹⁵ **Özdemir/Korkmaz**, s.446.

kullanılabilmesi faydasının önüne geçmekte ve tüketici aleyhine bir durum yaratmaktadır.

Taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının tüketiciyi koruma amacının tam anlamıyla gerçekleşebilmesi, satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmesi ile mümkündür. Çünkü cayma hakkının amacı, tüketiciye daha uzun bir süre düşünme şansı vererek tüketicinin sözleşmede öngörülen maddi yükleri taşıyıp taşıyamayacağı hususunda sağlıklı bir karar vermesini sağlamaktır. Tüketicinin bu değerlendirmeyi yapabilmesi için sözleşme hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve dolayısıyla cayma hakkı ile satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğünün bir bütün olarak düşünülmesi gerekmektedir¹⁹⁶.

2.2. CAYMA KAVRAMI

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun birinci fıkrası uyarınca sözleşmeler tarafların karşılıklı ve birbiriyle uyumlu irade beyanlarıyla kurulmaktadır. Dolayısıyla sözleşmelerin tarafların serbest iradeleriyle kurulduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle sözleşme hukukunda sözleşmeye bağlılık yani sözleşmesinin kurulması yönündeki irade beyanlarının geri alınamaması kural olarak belirlenmiştir¹⁹⁷.

Geri alma hakkı, sözleşmenin kurulmasından önceki dönemde açıklanan icap ya da kabul beyanlarının geri alınması durumunda karşımıza çıkmakta olup¹⁹⁸ kanun koyucu bazı hallerde sözleşmenin kurulmasından itibaren belirli bir zaman içinde alıcı tarafından serbestçe sonlandırılabilmesi imkânı tanımıştır¹⁹⁹. Böyle bir

¹⁹⁶ **Özen**, Cayma Hakkı, s.82; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.190; **Baysal**, Cayma Hakkı, s.274-275; **İnceoğlu**, s.26-27; **Aslan**, s.162; Tüketicinin cayma hakkı hususunda satıcı ya da sağlayıcı tarafından bilgilendirilmemesi halinde cayma için öngörülen süre ile bağlı olmadığına ilişkin kararı için bkz. **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, T.01.07.2020, E.2017/2571, K.2020/5639.**

¹⁹⁷ **Ayan**, s.56.

¹⁹⁸ *"Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriden önce veya aynı anda ulaşılmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, öneri yapılmamış sayılır. Bu kural, kabulün geri alınmasında da uygulanır."* **TBK m.10**

¹⁹⁹ **Akünel**, s.96; **Serozan**, s. 130; **Zevkiiler/Özel**, s.291; **Atamer**, s.96; **Çabri**, s.407; **Sert Sütçü**, s.4-5; **Deryal/Korkmaz**, s.159; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.333; **Özen**, Cayma Hakkı, s.82

imkânın tanınmasının sebebi alıcının sözleşmeyi serbestçe değerlendirebilmesine olanak vermektir.

Bu kapsamda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesi taksitle satış sözleşmesinde alıcının sözleşmeyi serbestçe sonlandırabilme hakkını *“Taksitle satış sözleşmesi, alıcı bakımından, taraflarca imzalanmış sözleşmenin bir nüshasının eline geçmesinden yedi gün sonra hüküm ve sonuçlarını doğurur. Alıcı, bu süre içinde irade açıklamasını geri aldığı satıcıya yazılı olarak bildirebilir. Bu haktan önceden feragat edilemez. Geri alma bildiriminin sürenin son gününde postaya verilmiş olması, sonuç doğurması için yeterlidir.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Anılan hükümde alıcının sözleşmeyi hiçbir gerekçe göstermeden ve tek taraflı şekilde sonlandırabilme imkânından *“geri alma hakkı”* olarak söz edilirken 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu imkândan *“cayma hakkı”* olarak bahsedilmektedir²⁰⁰.

4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkı kavramından söz edilmekteydi. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile kavram birliğinin sağlanması beklenirken 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da geri alma hakkından cayma hakkı olarak söz edilmiştir²⁰¹. Söz konusu farklılık hakkın niteliği konusunda tartışmalara neden olmuştur.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkı olarak betimlenen kavramın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesinde yer alan anlamda bir geri alma hakkı olduğu kabul edilmektedir²⁰². Dolayısıyla geri alma hakkı ile cayma hakkı esasında aynı kavrama işaret etmektedir²⁰³. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 10 uncu maddesinde yer alan icap ve kabulün

²⁰⁰ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.168.

²⁰¹ **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.333; **Akdi**, s.45.

²⁰² **Ayan**, s.57; **Sirmen**, s.388; **Zevkliler/Özel**, s.218; **Çabri**, s.348; **Özdemir/Korkmaz**, s.447; **Öksüz**, s.140; **Demir**, s.83.

²⁰³ **Oğuz**, s.40; **Demir**, Geri Alma Hakkı, s.276 vd.

geri alınmasına benzer nitelikte olan cayma hakkı, anılan hükümde yer alan düzenlemeyi süre açısından genişletmekte ve sözleşmenin kurulma anından sonra da etkili olan bir geri alma olanağı sağlamaktadır²⁰⁴.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, cayma hakkı kavramını kullanmayı tercih ettiğinden ve çalışmamızın konusu bu Kanun hükümleri çerçevesinde ele alındığından cayma hakkı kavramı kullanılmıştır.

2.3. HUKUKİ NİTELİĞİ

Cayma hakkının hukuki niteliği konusunda öğretilerde çeşitli görüşler yer almaktadır. Bu görüşlere değinmeden önce 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen cayma hakkı ile 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 58 inci maddesinde düzenlenen cayma hakkının farklı kavramlar olduğunu belirtmek gerekir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen cayma hakkı mali haklar ile yetkilerin eser sahibine iadesine yarayan kurucu etkiye sahip bozucu yenilik doğran bir haktır²⁰⁵. Bu hak, somut olayın durumuna göre fesih ya da dönme olarak nitelendirilebilir²⁰⁶. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen cayma hakkı ise kendine özgü yapıya sahip hukuki çerçevesi açıkça belirlenmiş geri alma niteliğinde bir haktır²⁰⁷.

Öğretilerde cayma hakkının hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar bulunmaktadır. Bir görüşe göre, cayma hakkı, hakkı erteleyen olumsuz bir şart niteliğindedir²⁰⁸. Bu görüşe göre tüketicinin cayma hakkı devam ettiği süre boyunca sözleşme ilişkisi kurulmamış sayılacaktır²⁰⁹. Ancak burada normal erteleyici şarttan farklı bir erteleyici şart söz konusudur. Cayma hakkı, diğer erteleyici şartlar gibi ileriye etkili

²⁰⁴ Ünalı, s.149.

²⁰⁵ Bak, s. 10; Çolak, s.115; Küçükaydın, s.44-45.

²⁰⁶ Tekinalp, s.239; Küçükaydın, s.45.

²⁰⁷ Akdi, s.44; Özel, Geri Alma Hakkı, s.75.

²⁰⁸ Ayan, s.59; Develioğlu, s.536; Kibar, s.2824.

²⁰⁹ Ayan, s.59.

olmayıp geçmişe etkilidir²¹⁰. Dolayısıyla bu hakkın kullanılmaması halinde sözleşme baştan itibaren geçerli kabul edilecektir.

Diğer bir görüşe göre cayma hakkı kanun tarafından öngörülen bir geçerlilik şartı niteliğinde olup sözleşmenin geçerliliğini ertelemektedir²¹¹. Buna göre cayma hakkı kullanılmadığı takdirde cayma süresinin bitimi tarihinden itibaren sözleşme geçerlilik kazanacaktır²¹². Yani sözleşmenin geçerliliği cayma hakkının kullanım süresinin bitimine ertelenmiştir. Dolayısıyla taraflar cayma hakkının kullanılabilmesi süre zarfında sözleşme kapsamındaki edimlerinin ifasını talep edemeyeceklerdir.

Öğretide hâkim görüş, cayma hakkının yenilik doğuran bir hak olduğu görüşüdür²¹³. Yenilik doğuran haklar, sahibi tarafından kullanıldığında mevcut hukuki durumu ortadan kaldıran, değiştiren veya yeni bir hukuki ilişki meydana getiren haklardır²¹⁴. Yenilik doğuran haklar hukuk düzenindeki etkilerine göre bozucu, değiştirici ve kurucu olmak üzere üçe ayrılmaktadır²¹⁵. Öğretide hâkim görüş cayma hakkının yenilik doğuran bir hak olduğunu kabul etmekle beraber bu yenilik doğuran hakkın türü konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır.

Öğretideki bir görüş, cayma hakkının değiştirici yenilik doğuran bir hak olduğunu kabul etmektedir²¹⁶. Buna göre sözleşmenin kurulması ile taahhüt işlemi gerçekleşmiştir²¹⁷. Ancak bu işlem tüketicinin cayma beyanına bağlıdır. Bu görüşe göre cayma süresi içinde sözleşmenin sonuçları tam olarak doğmamış olduğundan caymanın henüz meydana gelmemiş bir hukuki durumu ortadan

²¹⁰ **Ayan**, s.59.

²¹¹ **Demir**, Geri Alma Hakkı, s.305.

²¹² **Demir**, Geri Alma Hakkı, s.305.

²¹³ **Zevkliler/Özel**, s.218; **Özdemir/Korkmaz**, s.448; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.334; **Çabri**, s.247; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.74.

²¹⁴ **Eren**, s.61 vd. ; **Hatemi**, s.128.

²¹⁵ **Eren**, s.63 vd.

²¹⁶ **Demir**, Geri Alma Hakkı, s.301.

²¹⁷ **Akdi**, s.48.

kaldırması mümkün değildir. Cayma hakkı bu görüş kapsamında bozucu yenilik doğuran hak olarak kabul edilemez. Bu görüş kapsamında cayma için öngörülen süre içinde sözleşme askıda hükümsüzdür²¹⁸. Bu nedenle tüketici cayma hakkını kullanarak ya da kullanmayarak askıda geçersiz olan sözleşmeyi geçersiz hale getirmekte ya da geçerli hale getirmekte yani sözleşmenin hukuki durumunu değiştirmektedir. Söz konusu süre içinde tasarruf işlemlerinin gerçekleşmiş ve tüketici cayma bildiriminde bulunmuşsa tüketicinin taahhüt işlemine yönelik beyanı geçersiz hale geleceğinden taraflar aldıklarını sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade etmelidir.

Öğretide yer alan diğer bir görüş ise cayma hakkının bozucu yenilik doğuran bir hak olduğunu ileri sürmektedir²¹⁹. Karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının açıklanması ile sözleşme kurulmuştur ancak tüketici açısından hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamamıştır. Tüketicinin cayma beyanını açıklaması başlangıçta ortaya koymuş olduğu sözleşme yapma iradesini (icap veya kabul) geri alması anlamına gelecektir. Sözleşmeler tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulduğundan tüketicinin bu iradesini geri alması halinde sözleşme yok hükmünde olacaktır²²⁰.

Cayma hakkı yalnızca tüketiciye tanınmış bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüketici, Kanunda öngörülen yedi günlük süre içinde cayma hakkını kullanmak suretiyle sözleşme ilişkisini sonlandırabilir. Ayrıca tüketici kanunda cayma hakkının kullanılması için öngörülen zaman zarfında sözleşmeye bağlı olmayıp bu sürede tüketici açısından sözleşme askıdadır²²¹. Ancak satıcı ve sağlayıcının cayma hakkı bulunmadığından söz konusu zaman zarfında satıcı ya da sağlayıcı

²¹⁸ **Akdi**, s.48.

²¹⁹ **Zevkliler/Özel**, s.218; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.334; **Gümüş**, Şerh, s.164; **Çabri**, s.347; **Özdemir/Korkmaz**, s.448; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.89; **Sert Sütçü**, s.7; **Öksüz**, s.138; Cayma hakkının bazı hallerde önleyici, bazı hallerde ise geri alıcı etkiye sahip olan çok yönlü bozucu yenilik doğuran bir hak olduğu görüşü için bkz. **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.75; **Küçükaydın**, s.4.

²²⁰ **Gümüş**, Şerh, s.165.

²²¹ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.171; **Akdi**, s.49

sözleşme ile bağlıdır. Dolayısıyla bu sürede tüketicinin cayma hakkını kullanması halinde sözleşme, tüketici açısından en baştan itibaren hükümsüz olacaktır²²². Bu süre zarfında tüketici tarafından cayma hakkının kullanılmaması, normatif bir etki yaratarak askı halini sona erdirecek ve sözleşme hüküm ve sonuç doğuracaktır²²³.

2.3. CAYMA HAKKININ ÖZELLİKLERİ

Cayma hakkının yenilik doğuran bir hak olmasından kaynaklanan bazı özellikleri bulunmaktadır. Bunlar; tek taraflı beyanla kullanılma, tali nitelikte olma, şarta bağlı tutulamama, bir kere kullanılmakla tükenme ve geri alınamama, hak düşürücü süreye tabi olma olarak sayılabilir.

2.3.1. Tek Taraflı Hukuki İşlem Niteliği

Yenilik doğuran haklar, kural olarak tek taraflı hukuki işlem ile kullanılırlar²²⁴. Yenilik doğuran hakkın hukuki sonuç doğurabilmesi için hakkı kullanan kişinin iradesi yeterli olup hakkın hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için hukuki ilişkinin diğer tarafından onay alınmasına ihtiyaç duyulmamaktadır²²⁵. Hak sahibinin tek taraflı irade beyanının hakkın muhatabına yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir²²⁶. Nitekim cayma hakkı da yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle bu hakkın sonuç doğurabilmesi için tüketici tarafından satıcı ya da sağlayıcıya cayma beyanının yöneltilmesi yeterli olacaktır.

Ayrıca bu konuda dikkat edilmesi gereken bir husus tek taraflı hukuki işlemlerin tamamının yenilik doğuran hak olmadığıdır²²⁷.

²²² **Ozanoğlu**, s.180; **Gümüş**, Şerh, s.164.

²²³ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.172; **Küçükaydın**, s.61

²²⁴ **Hatemi**, s.133; **Eren**, s.67.

²²⁵ **Önen**, s.11; **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s.59.

²²⁶ **Demirbaş**, s.87.

²²⁷ **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s.59.

2.3.2. Tali Hak Niteliği

Talep yetkisi veren haklar asli (birincil) nitelikte haklar; talep yetkisi vermeyen haklar ise tali (ikincil) nitelikte haklar olarak adlandırılmaktadır²²⁸. Bir hukuki ilişkiden öncelikle asli nitelikte haklar doğmaktadır²²⁹. Asli haklara örnek olarak bir sözleşmeden doğan alacak hakkı gösterilebilir.

Talep yetkisi vermeyen tali haklar, içinde buldukları hukuki işlemde kaynaklanırlar. Söz konusu hakların içinde buldukları ilişkide varlık kazanabilmeleri için belirli şartların gerçekleşmesi gerekmektedir²³⁰.

Yenilik doğuran haklar ve dolayısıyla cayma hakkı da ikincil nitelikte (tali) haklardandır. Zira cayma hakkı kendi başına talep yetkisi veren bir hak olmaktan ziyade kanun da yer alan şartların gerçekleşmesi ile içinde bulunduğu sözleşmede varlık kazanan ikincil nitelikte bir haktır.

2.3.3. Şarta Bağlı Tutulamama

Yenilik doğuran hakların kullanılması kural olarak şarta tabi tutulamaz²³¹. Zira bu hakkın kullanılmasının şarta bağlanması hakkın yöneltildiği muhatap nezdinde hukuki belirsizlik yaratacaktır²³². Yenilik doğuran hakkın muhatap aleyhine belirsizlik yaratmadığı durumlar da söz konusu olabilir. Örneğin, haklı nedenle fesih hakkına sahip bir işverenin işçisine haklı nedene konu eylemi tekrarlaması halinde iş sözleşmesini feshedeceğini bildirmesi halinde işçi aleyhine bir belirsizlik doğmadığından fesih şarta tabi tutulabilmektedir²³³. Bu hallerde yenilik doğuran hakkın kullanılması şarta bağlanabilir²³⁴.

²²⁸ **Demirbaş**, s.12; **Kılıçoğlu**, s.20-21.

²²⁹ **Ünaldı**, s.155.

²³⁰ **Demirbaş**, s.30; **Ünaldı**, s.155.

²³¹ **Önen**, s.28; **Eren**, s.69; **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s.264.

²³² **Hatemi**, s.133.

²³³ **Demirbaş**, s.89.

²³⁴ **Buz**, Sözleşmeden Dönme s.220; **Seliçi**, s.117.

2.3.4. Bir Kere Kullanılmakla Tükenme

Yenilik doğuran haklar bir hukuki ilişkiyi meydana getirmek, değiştirmek veya ortadan kaldırmak amaçlarına sahip olduğundan bu hakların bir kere kullanılması ile amaçlanan sonuca ulaşılmış olacağından bu haklar da son bulacaklardır²³⁵. Nitekim cayma hakkını kullanılması suretiyle sözleşme ilişkisinin sonlandırılması halinde cayma hakkı sona ermiş olacaktır.

2.3.5. Geri Alınamama

Yenilik doğuran haklar bir kere kullanıldıktan sonra geri alınamazlar²³⁶. Yenilik doğuran hak sahibi ile hakkın yöneldiği muhatabın anlaşmaları halinde bile kullanılmış bir yenilik doğuran hakkın geri alınması mümkün değildir²³⁷. Dolayısıyla tüketicinin sözleşmeden cayması ile sözleşme ortadan kalkmış olacaktır ve tüketici ile satıcı ya da sağlayıcının anlaşması halinde dahi sözleşme tekrar geçerlilik kazanamayacaktır. Ancak bu durum, tarafların aynı hüküm ve sonuçları içeren bir sözleşme ilişkisi oluşturmalarına engel değildir.

2.3.6. Hak Düşürücü Süreye Tabi Olma

Yenilik doğuran haklar için yasal düzenlemelerde öngörülen süre zamanaşımı süresi olmayıp hak düşürücü süre niteliğindedir²³⁸. Yenilik doğuran haklar, kanunlarda öngörülen süre içinde kullanılmak zorundadır. Aksi halde süresi içinde kullanılmayan yenilik doğuran hak son bulur²³⁹.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesi uyarınca, tüketiciye tanınan cayma hakkının yedi gün içinde kullanılması gerekmekte olup bu süre içinde kullanılmazsa tüketicinin cayma hakkı son bulur. Anılan hükümde yer alan yedi günlük süre hak düşürücü süre niteliğindedir.

²³⁵ **Hatemi**, s.132; **Eren**, s.68-69; **Buz**, Yenilik Doğuran Haklar, s.75.

²³⁶ **Ozanoğlu**, s.177.

²³⁷ **Demirbaş**, s.91.

²³⁸ **Hatemi**, s.132; **Ünlütepe**, s.146.

²³⁹ **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.223.

2.3. BENZER KURUMLARDAN AYIRT EDİLMESİ

Cayma hakkı; fesih, sözleşmeden dönme ve iptal hakkı ile benzer özelliklere sahip olması nedeniyle bu kavramlarla karıştırılabilmektedir. Bu nedenle cayma hakkının söz konusu kavramlardan farkını ortaya koymak gerekir. Bu başlık altında sırasıyla fesih, sözleşmeden dönme ve iptal kurumlarından kısaca söz edilecek olup bu kavramların cayma hakkı ile farklılıkları ifade edilecektir.

2.3.1. Fesih Kavramı ile Karşılaştırılması

Fesih hakkı, sürekli borç ilişkilerini tek taraflı irade beyanı ile ileriye dönük bir şekilde ortadan kaldıran bir haktır²⁴⁰. Fesih hakkı muhataba ulaşması gereken bir hak olup hak sahibinin irade beyanının muhataba ulaşmasıyla birlikte derhal hüküm ve sonuçlarını doğurur²⁴¹. Ancak bazı hallerde hak sahibinin tek taraflı irade beyanının muhataba ulaşmasından itibaren belli bir süre sonra hüküm ve sonuçlarını doğuracağı kanun koyucu tarafından ya da taraflarca belirlenebilir. Bu tür fesih düzenlemeleri süreli fesih olarak adlandırılmaktadır²⁴².

Fesih hakkının kullanılması için bir haklı nedenin varlığı aranmıyorsa olağan fesih hakkından; ancak haklı bir nedenin olması halinde fesih hakkının kullanılabilmesi söz konusuysa olağanüstü fesih hakkından söz edilmektedir²⁴³.

Fesih hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak niteliğine sahip olması yönünden cayma hakkı ile benzerlik gösterse de etkileri ve kapsamı yönünden cayma hakkından farklı özelliklere sahiptir²⁴⁴.

²⁴⁰ **Zevkliler/Özel**, s.2018; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.111; **Eren**, s.1285; **Erdoğan**, Genel Hükümler, s.181; **Serozan**, s.115.

²⁴¹ **Akdi**, s.50-51.

²⁴² **Akdi**, s.51; **Serozan**, Sözleşmeden Dönme, s.116.

²⁴³ **Seliçi**, s.156 vd.; **Ünalı**, s.164;

²⁴⁴ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.111; **Serozan**, s.115; **Eren**, s.1259; **Sert Sütçü**, s.9.

Fesih hakkı sürekli edimli sözleşme ilişkilerinde kullanılabilen bir hak konumundayken cayma hakkı ani edimli sözleşmelerde de kullanılabilen bir haktır²⁴⁵.

Fesih hakkı, sürekli edimli sözleşme ilişkilerinde kullanılan bir hak olması sebebiyle sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını ileriye dönük bir biçimde sonlandırır²⁴⁶. Böylece sözleşmenin kurulma zamanından fesih zamanına kadar geçen sürede yerine getirilen edimler geçerliliğini korurlar. Sonuç olarak fesih hakkı sözleşmeyi ileriye dönük şekilde sonlandırır; cayma hakkı ise sözleşmenin hükümlerini geçmişe dönük bir biçimde ortadan kaldırır. Dolayısıyla fesih hakkı sözleşmeyi sona erdiren bir hak niteliğindeki cayma hakkı sözleşmeyi ortadan kaldıran bir haktır²⁴⁷. Buna bağlı olarak bu hakların kullanımı halinde iade taleplerinin hukuki dayanağı farklılık arz etmektedir. Fesih hakkının kullanılması ile sözleşme ilişkisi ileriye etkili şekilde sonlanacağından iade taleplerinin kaynağı sözleşme olacaktır²⁴⁸. Ancak cayma hakkının kullanılması ile sözleşme ilişkisi tamamen ortadan kalktığından tarafların iade talepleri sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre gerçekleştirilecektir²⁴⁹.

Cayma hakkı yalnızca taahhüt işlemine yönelik bir hak niteliğindeki fesih hakkı taahhüt işleminin yanı sıra tasarruf işlemi de kapsayan bir haktır²⁵⁰. Zira fesih hakkı sözleşmenin ileriye dönük şekilde ortadan kalkmasını amaçlayan bir haktır.

²⁴⁵ **Serozan**, s.118; **Sert Sütçü**, s.10.

²⁴⁶ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.112; **Serozan**, s.118; **Sert Sütçü**, s.10.

²⁴⁷ **Akdi**, s.52.

²⁴⁸ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.113; **Özdemir/Korkmaz**, s.450.

²⁴⁹ **Serozan**, s.125; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.113; **Özdemir/Korkmaz**, s.450; Aksi görüşte "Cayma hakkının kullanılması ile tüketicinin ve satıcı-sağlayıcının elde ettikleri edimleri geri verme yükümlülüğünün kaynağı ise sebepsiz zenginleşme değildir. Cayma hakkının kullanılması sonucu elde edilen edimlerin iade edilmesi yükümlülüğünün yerine getirilerek sözleşmenin kurulmasından önceki duruma geri dönülmesini sağlamaktır. Amaç sadece tüketicinin satıcı veya sağlayıcıya karşı korunmasıdır." **Sert Sütçü**, s.12.

²⁵⁰ **Sert Sütçü**, s.10.

2.3.2. Sözleşmeden Dönme Kavramı ile Karşılaştırılması

Sözleşmeden dönme hakkı, geçerli bir ani edimli sözleşmeyi tek taraflı irade beyanıyla geçmişe dönük biçimde sona erdirme imkânı tanıyan yenilik doğuran bir haktır²⁵¹. Dönme hakkının etkisini gösterebilmesi için dönme beyanının muhataba ulaşması gerekli ve yeterlidir²⁵². Söz konusu hak, yenilik doğuran bir hak olma özelliğiyle cayma hakkına benzemektedir. Ancak öğretilerde dönme hakkının bozucu yenilik doğuran bir hak mı yoksa değiştirici yenilik doğuran bir hak mı olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Dönme hakkının bozucu yenilik doğuran hak olduğunu ileri süren *klasik dönme görüşüne* göre, dönme hakkının kullanılmasıyla sözleşme ilişkisi geçmişe etkili şekilde ortadan kalkmaktadır ve o zamana kadar ifası gerçekleşmiş edimler hukuki dayanaktan yoksun kalmaktadır²⁵³. Bu nedenle sözleşmenin tarafları ifa ettikleri edimlerin iadesini sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca talep edebilirler²⁵⁴. Bu görüşe göre edimlerin iadesini talep hakkı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 82 inci maddesi uyarınca iki ve herhalde on yıllık zamanaşımına tabidir.

Dönme hakkını değiştirici yenilik doğuran bir hak olarak kabul eden yeni dönme görüşüne göre, dönme hakkının kullanılması ile sözleşme ilişkisi ortadan kalkmayıp sözleşmenin içeriği değişmektedir²⁵⁵. Dönme hakkının kullanılması esnasında henüz ifası gerçekleşmemiş edimler ortadan kalkmaktadır ve ifası gerçekleşmiş edimler için de sözleşme ilişkisi tasfiye ilişkisine dönüşmektedir²⁵⁶. Bu görüşe göre, dönme hakkının kullanılmasıyla sözleşme ilişkisi ortadan kalkmadığından tarafların talep hakları sözleşme kaynaklı olup bu kapsamda

²⁵¹ **Serozan**, s.73 vd.; **Akdi**, s.54; **Eren**, s.61 vd.; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.65; **Özdemir/Korkmaz**, s.449; **Oğuzman/Öz**, s.461 vd.

²⁵² **Akdi**, s.54.

²⁵³ **Oğuzman/Öz**, s.553.

²⁵⁴ **Kılıçoğlu**, s.740.

²⁵⁵ **Eren**, s.1120; **Tekinay/Burcuoğlu/Akman/Altop**, s.964 vd.; **Serozan**, Sözleşmeden Dönme, s.78 vd.

²⁵⁶ **Eren**, 1120; **Oğuzman/Öz**, s. 533; **Akdi**, s.55.

iadeye yönelik talep haklarına 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146 ıncı maddesinde düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır²⁵⁷.

Cayma hakkı ile sözleşmeden dönme hakkı arasındaki temel ayrım, bu iki kurumun amaç ve işlevlerinin birbirinden farklı olmasından kaynaklanmaktadır²⁵⁸. Sözleşmeden dönme hakkının esas amacı ve işlevi, öngörülemeyen ifa kısıtlarıyla karşılaşan sözleşme taraflarının çıkar çatışmalarını dengeleyerek sözleşme ilişkisinden ayrılmalarına olanak sağlamaktır²⁵⁹. Sözleşmeden dönme hakkı sözleşmenin çözülmesi anlamına gelmektedir²⁶⁰. Yani sözleşmeden dönme ile tarafların sözleşme öncesindeki hukuki durumlarına kavuşması amaçlanmaktadır²⁶¹. Cayma hakkı ise, kanun koyucu tarafından sözleşme adaletini sağlamak amacıyla sözleşmenin zayıf konumdaki korunmaya muhtaç tarafına tanınmış bir ayrıcalıktır²⁶². Buna bağlı olarak cayma hakkı sözleşmenin tek bir tarafına özel koruma sağlar. Nitekim taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkı yalnızca tüketiciye tanınmıştır. Sözleşmeden dönme hakkını ise gerekli koşullar mevcut olduğu takdirde sözleşmenin her iki tarafı kullanabilir²⁶³.

Sözleşmeden dönme hakkı, taraflarca birlikte kararlaştırılabileceği gibi kanun koyucu tarafından da tanınabilir. Ancak cayma hakkı kanunen tanınan bir haktır²⁶⁴.

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılabilmesi belirli maddi gerçekliklerin meydana gelmesine yani ifaya engel durumların gerçekleşmesine bağlıdır²⁶⁵.

²⁵⁷ **Sert Sütçü**, s.13; **Akdi**, s.55.

²⁵⁸ **Özdemir/Korkmaz**, s.449; **Serozan**, s.124; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.110.

²⁵⁹ **Özdemir/Korkmaz**, s.449; **Ünalı**, s.162.

²⁶⁰ **Eren**, s.1260; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.180; **Sert Sütçü**, s.13-14.

²⁶¹ **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.66.

²⁶² **Serozan**, s.124; **Sert Sütçü**, s.14; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.110.

²⁶³ **Sert Sütçü**, s.14.

²⁶⁴ **Ünalı**, s.163.

²⁶⁵ **Sert Sütçü**, s.14-15; **Ünalı**, s.163.

Fakat cayma hakkının kullanılması herhangi bir koşula bağlı değildir²⁶⁶. Tüketici hiçbir gerekçe sunmadan bu hakkını kullanabilir. Tüketicinin cayma hakkını kullanırken gerekçe sunması halinde gerekçenin doğruluğu sorgulanmamakta, cayma hakkının gerekçesinin haksızlığı bu hakkın kullanılmasına zarar vermemektedir²⁶⁷. Örneğin dönme hakkının kullanılması ihtar, süre tanınması gibi muhtelif ön koşullara tabi tutulabilir ya da bu hakkın kullanılması halinde cezai şart kararlaştırılabilir²⁶⁸. Ancak cayma hakkı herhangi bir koşula, sebebe, kayda ve süreye tabi tutulamaz²⁶⁹.

Dönme hakkı ile cayma hakkı arasındaki bir diğer fark da sözleşmenin taraflarına ilişkindir. Sözleşmeden dönme hakkı karşılıklı borç ilişkilerinde kullanılabilen bir hak olarak belirlenmişken cayma hakkı için böyle bir sınırlama bulunmamaktadır²⁷⁰.

2.3.3. İptal Kavramı ile Karşılaştırılması

İptal hakkı, irade sakatlığı nedeniyle aslında geçerli olmayan bir hukuki işlemin tek taraflı beyanla geçmişe etkili şekilde sonlandırılmasını sağlayan bozucu yenilik doğuran bir haktır²⁷¹. İptal hakkının kullanım alanı yalnızca sözleşmelerle sınırlı olmayıp her türlü hukuki işlem irade sakatlığının mevcudiyeti halinde iptal edilebilmektedir²⁷².

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda iptal hakkı hata, hile, korkutma ve aşırı yararlanma için öngörülmüştür²⁷³. İptal edilebilirliğin hukuki niteliği konusunda düzelebilir hükümsüzlük ve bozulabilir geçersizlik olmak üzere iki görüş bulunmaktadır. Düzeltilebilir hükümsüzlük görüşüne göre, iradesi sakatlanan kişi

²⁶⁶ Serozan, s.125; Sert Sütçü, s.14; Özdemir/Korkmaz, s.450.

²⁶⁷ Sert Sütçü, s.6.

²⁶⁸ Akdi, s.56.

²⁶⁹ Serozan, s.125.

²⁷⁰ Sert Sütçü, s.14.

²⁷¹ Ünalı, s.166; Sağlam, s.70.

²⁷² Özel, Geri Alma Hakkı, s.113; Demir, Geri Alma Hakkı, 273.

²⁷³ Ünalı, s.166; Oğuzman/Öz, s.121-122.

başlangıçta sözleşme ile bağlı olmayıp iptal hakkını kullanmadığı takdirde sözleşmeyle bağlı hale gelmektedir²⁷⁴. Bozulabilir geçerlilik olarak adlandırılan iptal edilebilirlikte ise sözleşme her iki taraf için de başlangıç anından itibaren hüküm doğurmakta olup iptal hakkı kullanıldığı takdirde sözleşme baştan beri kesin hükümsüz olacaktır²⁷⁵.

İptal hakkı sadece iradesi sakatlanan tarafa tanınmış bir haktır. İrade sakatlığına sebebiyet veren taraf, sözleşmenin kuruluş anından itibaren sözleşme ile bağlıdır ve irade sakatlığını ileri sürerek sözleşmenin iptali talebinde mümkün değildir²⁷⁶.

İptal hakkı bulunan kişi, bu hakkını kanunda öngörülen süreler içinde kullanmalıdır. Aksi halde iptal hakkını kullanamaz ve hukuki işlem başlangıçtan itibaren geçerli hale gelir²⁷⁷. Aynı sonuç iptal hakkından feragat ettiğini açıkça ortaya koyması ile de gerçekleşir. İradesi fesada uğratılan kişi, iptal hakkını süresi içinde kullanarak sözleşmeyi geçersiz kılabilir.

İptal hakkı da cayma hakkı gibi bozucu yenilik doğuran bir haktır ve her iki hakkın kullanılması halinde oluşan talep hakları sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanmaktadır²⁷⁸. İptal hakkı ile cayma hakkı arasındaki diğer bir benzerlik, her iki hakkın kullanılmasının ihbar, ihtar, süre tanıma gibi ön koşullara tabi olmamasıdır²⁷⁹. Ayrıca her iki hakkın kullanımı da hak düşürücü sürelerle tabi tutulmuştur.

İptal hakkının kullanılabilmesi için sözleşmenin kurulma aşamasından kaynaklanan bir eksikliğin var olması gerekmektedir²⁸⁰. Oysa cayma hakkı için böyle bir şart aranmamaktadır. Hatta cayma hakkının kullanılması herhangi bir

²⁷⁴ **Antalya**, s.148; **Oğuzman/Öz**, s.122.

²⁷⁵ **Antalya**, s.149; **Eren**, s.427.

²⁷⁶ **Eren**, s.410; **Antalya**, s.148; **Oğuzman/Öz**, s.182.

²⁷⁷ **Eren**, 410; **Oğuzman/Öz**, s.182.

²⁷⁸ **Serozan**, s.147; **Özdemir/Korkmaz**, s.450; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.115.

²⁷⁹ **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.115.

²⁸⁰ **Akdi**, s.53; **Sağlam**, s.70-71; **Ünalı**, s.166-167.

şarta tabi olmayıp bu hakkın kullanılması için haklı bir gerekçe gösterilmesi de zorunlu değildir²⁸¹.

İptal hakkının kullanılmasıyla zararların tazmin edilmesi hususu gündeme gelirken cayma hakkı için böyle bir durum söz konusu değildir²⁸².

2.4. 6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DA YER ALAN CAYMA HAKKI DÜZENLEMELERİ

2.4.1. Genel Olarak

4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "*Kapıdan satışlar*" başlıklı 8 inci maddesinde ve "*Mesafeli sözleşmeler*" başlıklı 9/a maddesinde cayma bildiriminden söz edilmektedir. Dolayısıyla cayma hakkı, 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Kanun döneminde yalnızca kapıdan satışlar ve mesafeli sözleşmeler için tanınmıştır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile birlikte cayma hakkının kullanıldığı tüketici işlemleri sayı olarak artırılmış olup ayrıca bu kapsamda tüketici lehine düzenlemeler getirilmiştir²⁸³. Yüksek risk alanına sahip olan ön ödemeli konut satış sözleşmeleri, tüketici kredisi sözleşmeleri, iş yeri dışında kurulan sözleşmeler, mesafeli sözleşmeler, finansal hizmetlere ilişkin sözleşmeler, devre tatil sözleşmeleri ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri ve nihayet taksitle satış sözleşmeleri 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkı tanınmış sözleşmeler arasındadır. Ayrıca anılan Kanunla abonelik sözleşmeleri için de tüketiciye gerekçe göstermeksizin ve herhangi bir cezai şart ödemeksizin sözleşmeyi feshetme olanağı sağlanmıştır. Dolayısıyla önceki kanun döneminde cayma hakkı bulunmayan taksitle satış sözleşmeleri ön ödemeli konut satış sözleşmeleri, tüketici kredisi sözleşmeleri, iş yeri dışında kurulan sözleşmeler, finansal hizmetlere ilişkin sözleşmeler, devre tatil

²⁸¹ Demir, Geri Alma Hakkı, s.274; Özdemir/Korkmaz, s.450.

²⁸² Demir, Geri Alma Hakkı, s.275.

²⁸³ Sert Sütçü, s.15; İnal, s.909.

sözleşmeleri ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri ne yeni kanun döneminde cayma hakkı tanınmıştır²⁸⁴.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketici işlemlerinde cayma hakkının kullanım alanını genişletmiş olmanın yanı sıra eski kanun döneminde cayma hakkının kullanılabilirdiği sözleşmeler için tüketicinin cayma hakkını kullanma süresini de uzatmıştır²⁸⁵. Bu kapsamda eski kanun döneminde mesafeli sözleşmeler için yedi gün olarak belirlenmiş cayma süresi yeni kanunla on dört güne çıkarılmıştır. Böylece tüketicilerin cayma hakkından daha fazla yararlanması için sağlanan imkânlar genişletilmiştir²⁸⁶.

2.4.2. Cayma Hakkı Tanınan Tüketici İşlemleri

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüm tüketici işlemlerini içeren genel bir cayma hakkı düzenlemesi bulunmayıp çeşitli tüketici işlemleri için özel cayma hakkı düzenlenmeleri yer almaktadır²⁸⁷. Söz konusu Kanunda belirli tüketici işlemleri için ayrı bir cayma hakkı düzenlemesi getirilmiş olup bu düzenlemelerde tüketiciye cayma hakkını kullanması için verilen süreler farklılık arz etmektedir.

2.4.2.1. Taksitle Satış Sözleşmesi

Taksitle satış sözleşmesi, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesinde "*...satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşmelerdir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Tüketicinin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkı hususu ise anılan Kanunun "Cayma hakkı" başlıklı 18 inci maddesinde yer almaktadır. Ayrıca söz konusu Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 14.01.2015 tarihli

²⁸⁴ Akdi, s.57.

²⁸⁵ Sert Sütçü, s.16; Akdi, s.57.

²⁸⁶ Sert Sütçü, s.16.

²⁸⁷ Ünaldı, s.112.

Resmi Gazetede yayımlanan Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinde tüketicinin cayma hakkı düzenlenmiştir.

Çalışmamızın konusu gereği üçüncü bölümde, taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının kullanılmasına ilişkin koşullar ve bu hakkın kullanılması nedeniyle meydana gelen sonuçlar incelenecektir.

2.4.2.2. Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Tüketici kredileri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Tüketici Kredileri" başlıklı ikinci bölümünde 22 ila 31 inci maddeler arasında düzenlenmektedir. Kanunun 22 inci maddesinin birinci fıkrasında "*Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder.*" düzenlemesi bulunmaktadır.

Tüketici kredilerinden cayma hakkı da anılan Kanunun 24 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında tüketici kredilerinden cayma hakkı, "*Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir.*" şeklinde ifade edilmiştir. Ancak Kanun kural olarak sadece tüketici kredisi sözleşmelerinde cayma hakkı imkanı sağlamış olup konut kredisi sözleşmeleri gibi diğer kredi sözleşmelerinde böyle bir hak düzenlememiştir²⁸⁸.

Ayrıca 22.05.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nin 24 üncü maddesinde de tüketicinin cayma hakkı düzenlemiştir. Buna göre, tüketicinin cayma hakkı süresi sözleşmenin kurulmasından itibaren başlamaktadır. Ancak sözleşme örneğinin tüketiciye teslim edildiği tarihin sözleşmenin kurulma tarihinden sonraki bir tarih olması halinde, cayma hakkı süresi sözleşme örneğinin teslim tarihinden itibaren

²⁸⁸ Ünalı, s.119.

başlayacaktır. Söz konusu Yönetmelikte satıcı ya da sağlayıcının cayma hakkı konusunda tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü vurgulanmaktadır.

Tüketicinin cayma hakkını kullanması halinde, kullandığı krediyi faiziyle birlikte kredi verene 30 gün içinde ödememesi halinde sözleşmeden cayılmamış sayılacaktır²⁸⁹.

2.4.2.3. Ön Ödemeli Konut Satışı Sözleşmesi

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 40 ıncı maddesinde ön ödemeli konut satışı sözleşmesi “..., *tüketicinin konut amaçlı bir taşınmazın satış bedelini önceden peşin veya taksitle ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen veya kısmen ödenmesinden sonra taşınmazı tüketiciye devir veya teslim etmeyi üstlendiği sözleşmedir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu sözleşme tipine ilişkin düzenleme, uygulamada sıkça karşılaşılan maket üzerinden konut satışlarında tüketicinin korunmasını amaçlamaktadır²⁹⁰.

Ön ödemeli konut satış sözleşmesinin unsurlarını; konut nitelikli taşınmaz mal, satış bedeli ve mülkiyetin tüketiciye devrinden önce sözleşme bedelinin ödenmeye başlanması oluşturmaktadır²⁹¹.

Ön ödemeli konut satış sözleşmesinden cayma hakkı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 43 üncü maddesinde ve 27.11.2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Ön Ödemeli Konut Satışları Hakkında Yönetmelik'in 8 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre tüketici on dört gün içinde sözleşmeden cayma hakkını kullanabilecektir.

²⁸⁹ “Cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden faydalandığı hâllerde, tüketici, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra otuz gün içinde geri öder. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde tüketici kredisinden cayılmamış sayılır.” TKSŞ m.24/4

²⁹⁰ Zevkliler/Özel, s.291; Özmen/Vardar Hamamcıoğlu, s.5; Makaracı, s.242; Tokbaş/Özer/İmrek, s.107.

²⁹¹ Makaracı, s.242-246; Küçükaydın, s.96-99

2.4.2.4. İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 47 inci maddesinde birinci maddesinde iş yeri dışında kurulan sözleşmeler betimlenmiştir²⁹². Bahse konu maddenin beşinci fıkrasında tüketicinin on dört gün içinde sözleşmeden cayma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca maddede yer alan altıncı fıkrada, satıcı ya da sağlayıcının ilgili madde hükümlerini ihlal etmesi veya cayma hakkı hususunda tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde tüketicinin on dörtlük süreyle bağlı olmadığı düzenlenmiştir.

14.01.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler Yönetmeliği'nin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında cayma süresinin belirlenmesine yönelik kriterler ortaya koyulmuştur. Buna göre cayma hakkı süresinin başlangıç tarihinin belirlenmesinde "...a) *Tek sipariş konusu olup ayrı ayrı teslim edilen mallarda, tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin son malı teslim aldığı gün, b) Birden fazla parçadan oluşan mallarda tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin son parçayı teslim aldığı gün, c) Belirli bir süre boyunca malın düzenli tesliminin yapıldığı sözleşmelerde, tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin ilk malı teslim aldığı gün, ...*" esas alınacaktır.

2.4.2.5. Mesafeli Sözleşmeler

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 48 inci maddesinde düzenlenen mesafeli sözleşmeler anılan hükümde "...*satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan*

²⁹² "Satıcı veya sağlayıcı ile tüketici arasında; a) Teklifin tüketici ya da satıcı veya sağlayıcı tarafından yapılmasına bakılmaksızın iş yeri dışında, tarafların eş zamanlı fiziksel varlığında kurulan, b) Tarafların eş zamanlı fiziksel varlığında tüketiciyle iş yeri dışında görüşülmesinin hemen sonrasında, satıcı veya sağlayıcının iş yerinde ya da herhangi bir uzaktan iletişim aracıyla kurulan, c) Mal ve hizmetlerin tüketiciye tanıtımı ya da satışı amacıyla satıcı veya sağlayıcı tarafından düzenlenen bir gezi esnasında kurulan, sözleşmeler iş yeri dışında kurulan sözleşmeler olarak kabul edilir." **TKHK m.47/1**

pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir.” şeklinde tanımlanmıştır.

Mesafeli sözleşmelerden cayma hakkı hususu, bahse konu Kanunun 48 inci maddesinin dördüncü fıkrasında ve 27.11.2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 9 ila 11 inci maddeleri arasında düzenlenmektedir. Bu kapsamda tüketicinin cayma süresi sözleşmenin kurulduğu günden itibaren ya da malın teslim tarihinden itibaren on dört gün olarak belirlenmiştir.

İlgili Yönetmeliğin 15 inci maddesinde cayma hakkının kullanılamayacağı haller sayılmış olup bu hallerde de satıcı ya da sağlayıcının tüketiciyi cayma hakkının bulunmadığı hususunda bilgilendirmesi gerekmektedir²⁹³. Satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde söz konusu süre dikkate alınmayacaktır.

2.4.2.6. Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 49 uncu maddesinde finansal hizmetler ve finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre finansal hizmetler “...her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ve ödeme ile ilgili hizmetleri ifade eder.” şeklinde; finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşme ise “...finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir.” şeklinde ifade edilmiştir.

²⁹³ **Gezder**, s.84; **Yıldırım**, 184; **Ünalı**, s.127; **Küçükaydın**, s.128-131; Tüketicinin cayma hakkı hususunda satıcı ya da sağlayıcı tarafından bilgilendirilmemesi halinde cayma için öngörülen süre ile bağlı olmadığına ilişkin kararı için bkz. **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, T.01.07.2020, E.2017/2571, K.2020/5639.**

Anılan maddenin beşinci fıkrası ile 31.05.2015 tarihli Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nde finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelerde tüketicinin on dört gün içinde cayma hakkı olduğu düzenlenmiştir. Ancak sigorta sözleşmeleri ile bireysel emekliliğe ilişkin sözleşmelerde, cayma süresi ve iade hususunda diğer mevzuatlarda tüketici lehine hükümler olması halinde ilgili mevzuattaki hükümler uygulanacaktır²⁹⁴.

Cayma hakkının kullanılması halinde sağlayıcı cayma beyanının tarafına ulaştığı tarihten itibaren; tüketici de cayma beyanını sağlayıcıya yönelttiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde sözleşme kapsamında gerçekleştirdikleri edimleri iade etmekle yükümlüdür²⁹⁵.

2.4.2.7. Devre Tatil ve Uzun Süreli Tatil Hizmeti Sözleşmeleri

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 50 inci maddesinin birinci fıkrası devre tatil sözleşmelerini "*...bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkânı veren sözleşmelerdir.*" şeklinde; üçüncü fıkrası uzun süreli tatil hizmeti sözleşmelerini "*...bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye, belirlenen süre zarfında konaklamaya veya konaklama ile birlikte seyahat ya da diğer hizmetlerin beraber sunulduğu durumlara ilişkin indirim yahut diğer menfaatlerden faydalanma hakkı verilen sözleşmelerdir.*" şeklinde tanımlanmıştır.

Uygulamada devre tatil sözleşmelerinin devre mülk sözleşmesi adı altında yapıldığı gözlemlenmektedir²⁹⁶. Hâlbuki devre mülk sözleşmeleri 634 sayılı Kat

²⁹⁴ **Sert Sütçü**, s.74.

²⁹⁵ **Ünaldı**, s.131; **Sert Sütçü**, s.74-75.

²⁹⁶ **Ünaldı**, s.133.

Mülkiyeti Kanunu'nda²⁹⁷ düzenlenen sınırlı ayni hak sağlayan sözleşmelerdir²⁹⁸. Devre tatil sözleşmeleri ise şahsi hak sağlamaktadır²⁹⁹. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 50 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, devre mülk sözleşmelerine de devre tatil sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır³⁰⁰.

Anılan maddenin altıncı fıkrası ile 14.01.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Devre Tatil ve Uzun Süreli Tatil Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca tüketicinin on dört gün içerisinde sözleşmeden cayma hakkı bulunmaktadır. Fakat satıcı ya da sağlayıcının yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmemesi halinde tüketici bu süre ile bağlı olmayacaktır.

Cayma süresinin başlangıç tarihi hususunda Yargıtay, taşınmaz malın tüketicinin kullanımına hazır bulundurulmadığı dönemlerde sözleşmenin askıda olduğunu ve cayma süresinin tatilin tüketici tarafından deneyimlendiği zamandan sonra başlayacağı görüşündedir³⁰¹.

Cayma hakkının kullanılması halinde satıcı ya da sağlayıcı, cayma bildiriminin kendisine ulaştığı tarihten itibaren on dört gün içinde aldıklarını iade etmekle yükümlüdür. Ayni hak sağlayan sözleşmeler dışında satıcı ya da sağlayıcı cayma süresi içinde tüketiciden herhangi bir ödeme ve ödeme yerini tutan belge talep edemez³⁰².

²⁹⁷ “Mesken olarak kullanılmaya elverişli bir yapı veya bağımsız bölümün ortak maliklerinden her biri lehine bu yapı veya bağımsız bölümden yılın belli dönemlerinde istifade hakkı, müşterek mülkiyet payına bağlı bir irtifak hakkı olarak kurulabilir.” **KMK m.57.**

²⁹⁸ **Yağcıoğlu**, s.225.

²⁹⁹ **Yağcıoğlu**, s.225.

³⁰⁰ **Ünaldı**, s.134; **Sert Sütçü**, s.78.

³⁰¹ “Davacı devremülk hakkını kullanmadığını belirtmekte olup, bu durumda cayma hakkını kullanma süresi henüz başlamamış olduğundan, davacının cayma hakkını kullanması mümkündür.” **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.08.10.2015, E.2014/27680, K.2015/29186.**

³⁰² **Aydoğdu**, Tüketici Klavuzu, s.152.

2.4.2.8. Abonelik Sözleşmeleri

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 52 inci maddesinin birinci fıkrasında *“Abonelik sözleşmesi, tüketicinin, belirli bir mal veya hizmeti sürekli veya düzenli aralıklarla edinmesini sağlayan sözleşmelerdir.”* düzenlemesi yer almaktadır.

Bahse konu maddenin dördüncü fıkrasında ve 24.01.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 22 inci maddesinde tüketiciye cayma hakkına benzer nitelikte bir fesih hakkı tanınmıştır. Söz konusu düzenlemelere göre tüketici bu hakkını kullanırken herhangi bir süre kısıtına tabi değildir³⁰³.

Kanun koyucunun abonelik sözleşmelerine ilişkin düzenlemelerde tüketiciye cayma hakkı yerine fesih hakkını tanımasına ilişkin hüküm gerekçelerinde herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durum, abonelik sözleşmelerinin sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme olmasından kaynaklanmış olabilir³⁰⁴. Zira fesih ileriye etkili sonuçlar doğurmaktadır. Bahse konu düzenlemelerde her ne kadar fesih kavramı kullanılmış olsa da bu hak esasen cayma hakkına benzer niteliktedir³⁰⁵.

³⁰³ **Sert Sütçü**, s.87.

³⁰⁴ **Akdi**, s.61.

³⁰⁵ **Akdi**, s.31; **Sert Sütçü**, s.84-85.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN BAKIMINDAN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMELERİNDE CAYMA HAKKININ SONUÇLARI

3.1. CAYMA HAKKININ KULLANILMASI

3.1.1. Genel Olarak

Tüketiciler, saldırgan pazarlama yöntemleri ve profesyonel satış tekniklerinin etkisi altında kalarak ani karar verme ve buna bağlı olarak ani kararının sonuçlarından zarar görme tehlikesi altındalardır. Bu nedenle güçsüz konumdaki tüketiciyi koruyucu düzenlemeler getirilmiştir. Bu çerçevede tüketiciyi koruma anlamında en etkili düzenlemelerden biri de cayma hakkı olup 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da sözleşme adaletini sağlamak için tüketiciyi koruma gayesiyle cayma hakkı kurumu düzenlenmiştir. Ancak sözleşme adaletinin yerine getirilebilmesi için sözleşme tarafları arasındaki dengenin korunması da gerekmektedir³⁰⁶. Bu doğrultuda, tüketici sözleşmesinin karşı tarafını oluşturan satıcı ya da sağlayıcının gözetilmesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu tüketicilerin cayma hakkını kullanmasını süreye ve bazı koşulların gerçekleşmesine bağlamıştır³⁰⁷.

Taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının kullanılmasına ve kullanılmasına bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlara ilişkin düzenlemeler, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 14.01.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'te yer almaktadır. Ayrıca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2 inci maddesinin birinci fıkrasında herkesin haklarını kullanırken dürüstlük kuralına riayet etmek zorunda olduğuna dair temel

³⁰⁶ **Sert Sütçü**, s.92; **Baysal**, s.278; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.306.

³⁰⁷ **Sert Sütçü**, s.92.

hukuk ilkesi niteliğinde bir düzenleme yer almaktadır³⁰⁸. Dürüstlük kuralının varlık sebebi; kişilerin haklarını kullanırken asgari olarak dürüst, namuslu, makul ve orta zekâlı bir kimse gibi hareket etmesini sağlamaktır³⁰⁹. Hakların çerçevesini çizen emredici nitelikteki bu düzenleme, herkes için öngörülmektedir. Bu nedenle tüketiciler, sahip oldukları diğer hakları kullanırken olduğu gibi cayma hakkını da dürüstlük kuralına uygun şekilde kullanmak zorundadır³¹⁰.

Taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının kullanılabilmesi, öncelikle geçerli bir sözleşmenin varlığına bağlıdır³¹¹. Sözleşmenin geçerliliği hususunda da tarafların ehliyeti, sözleşmenin şekli, sözleşme konusunun imkânsız olmaması veya kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması gibi konular genel hükümler kapsamında irdelenmelidir³¹². 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 17 inci maddesi üçüncü fıkrası uyarınca taksitle satış sözleşmeleri yazılı geçerlilik şekline tabi tutulduğundan bu sözleşmelerde cayma hakkının kullanılabilmesi için sözleşmenin yazılı olması gerekmektedir.

Cayma hakkını kullanmak isteyen tüketici, bu hakkını kullanmak için herhangi bir sebep sunmak zorunda olmayıp söz konusu hakkın hüküm ve sonuç doğurması için cayma bildiriminin muhataba ulaşması yeterlidir³¹³. Dolayısıyla tüketicinin cayma hakkını kullanabilmesi için satıcı ya da sağlayıcının sözleşmeye aykırı davranması gibi bir maddi olgu aranmamaktadır³¹⁴.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun taksitle satış sözleşmelerinde cayma hakkının kullanılması; taraflar, süre, şekil, satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğü bakımından incelenecektir.

³⁰⁸ **Uyar**, s.439; **Ateş**, s.75

³⁰⁹ **Uyar**, s.440.

³¹⁰ **Sert Sütçü**, s.91.

³¹¹ **Ünalı**, s.114; **Akdi**, s.62; **Sert Sütçü**, s.27-28.

³¹² **Akdi**, s.62.

³¹³ **Özdemir/Korkmaz**, s.451; **Aslan**, 162; **Öksüz**, 138; **Serozan**, s.123; **Ozanoğlu**, s.177; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.168; **Akdi**, s.62; **Çabri**, s.351; **Zevkliler/Aydoğdu**, s.250.

³¹⁴ **Ayan**, s.65.

3.1.1.1. Taraflar Bakımından

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen taksitle satış sözleşmelerinin bir tarafını tüketici; diğer tarafını ise satıcı ya da sağlayıcı oluşturmaktadır. Taraflara ilişkin bilgilere çalışmanın birinci bölümünde "*Taksitle Satış Sözleşmesinin Tarafları*" başlığı altında yer verildiğinden tekrara düşmemek adına bu başlık altında yalnızca cayma hakkına yönelik açıklama yapılacaktır.

Anılan Kanun bakımından cayma hakkı sadece tüketici tarafından kullanılabilen; yani kanun koyucu tarafından sadece tüketiciye tanınmış bir haktır³¹⁵. Bu noktada sözleşme önerisinde bulunan kişinin kim olduğu önem taşımamaktadır. Öneride bulunan taraf tüketici olsa dahi bu durum tüketicinin cayma hakkına zarar vermeyecektir³¹⁶.

Cayma hakkının tüketiciye tanınmış bir hak olmasına bağlı olarak cayma hakkının kullanıldığını ispat etme yükü tüketiciye aittir³¹⁷.

Tüketici bu hakkını doğrudan kendisi satıcı ya da sağlayıcıya yöneltebileceği gibi temsilci vasıtasıyla da söz konusu hakkını kullanabilir³¹⁸. Benzer şekilde, cayma hakkının satıcı ya da sağlayıcıya yöneltmesi gerekmektedir. Tüketicinin cayma bildirimini satıcı ya da sağlayıcının temsilcisine yöneltmesi hususu, satıcı ya da sağlayıcının temsilcileriyle kurdukları yetkilendirme ilişkisi kapsamında değerlendirilmelidir³¹⁹.

3.1.1.2. Süre Bakımından

Cayma hakkı, her ne kadar tüketiciyi koruma amacıyla getirilmiş bir hak olsa da satıcı ya da sağlayıcının sözleşme ile tek taraflı bağlı kalmasına neden olmakta

³¹⁵ **Sert Sütçü**, s.30; **Arslan**, s.97.

³¹⁶ **Özdemir/Korkmaz**, s.451; **Akdi**, s.62-63.

³¹⁷ **Ünlütepe**, s.147; **Sağlam**, s.70.

³¹⁸ **Akdi**, s.64; **Sert Sütçü**, s.30.

³¹⁹ **Sert Sütçü**, s.25.

ve bu nedenle satıcı ya da sağlayıcı için aşırı bir külfet yüklemektedir³²⁰. Zira tüketici hiçbir gerekçe göstermeden ve hiçbir bedel ödemediği sözleşme ilişkisini sona erdirmeye hakkına sahipken; satıcı ya da sağlayıcı bu süre içinde aynı sözleşme ile bağlıdır. Bu nedenle kanun koyucu sözleşme taraflarının dengesini gözeterek cayma hakkını belirli bir süre ile sınırlandırmıştır. Sonuç olarak tüketicinin cayma hakkını kanunda yedi gün olarak öngörülen süre içinde kullanması gerekmektedir³²¹.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesine göre; alıcı, satıcı ile imzalamış olduğu taksitle satış sözleşmesinin bir örneğinin kendisine verilmesinden itibaren yedi gün içinde geri alma hakkını kullanabilir. Diğer bir ifadeyle, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bakımından geri alma süresi, sözleşmenin bir örneğinin alıcı tarafından teslim alınmasıyla başlamaktadır³²².

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinde, tüketicinin taksitle satış sözleşmesinden yedi gün içerisinde cayma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anılan düzenlemede cayma hakkına ilişkin sürenin ne zaman başlayacağı ifade edilmemiştir. Ancak aynı Kanunun 21 inci maddesi uyarınca yayımlanan Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinin ikinci fıkrasında cayma süresinin başlangıç anına ilişkin bir düzenleme yapılmıştır³²³. Adı geçen Yönetmelikte taksitle satış sözleşmesinden cayma süresinin başlangıç noktası, söz konusu sözleşmenin konusunun hizmet ifası ya da mal teslimi olmasına bağlı olarak farklı şekilde düzenlenmiştir³²⁴.

³²⁰ **Sert Sütçü**, s.92.

³²¹ **Akdi**, s.64; **Sert Sütçü**, s.95.

³²² **Çabri**, s.349; **Özdemir/Korkmaz**, s.454; **Öksüz**, s.139; **Eren**, s.61; **Kandemir**, s.96.

³²³ Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in henüz yürürlüğe girmediği dönemde, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma süresinin başlangıç zamanına ilişkin düzenleme yer almadığından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesinde yer alan düzenlemeye paralel olarak cayma süresinin sözleşmenin bir örneğinin tüketiciye tesliminden itibaren başlaması gerektiği öne sürülmüştür. **Gümüş**, Şerh, s.166; **Sert Sütçü**, s.29. Bir başka görüşe göre ise, adı geçen Yönetmelik öncesi dönemde cayma süresinin başlangıç zamanı tüketicinin bilgilendirildiği andan itibaren başlamalıdır. **Aydoğdu**, s.232; **Zevkililer/Aydoğdu**, s.251.

³²⁴ **Çabri**, s.349; **Öksüz**, s.139; **Özdemir/Korkmaz**, s.454; **Yılmaz**, s.460.

Sözleşme konusunun bir malın teslimine ilişkin olduğu taksitle satış sözleşmelerinde cayma süresi ise, malın teslim zamanından itibaren başlamaktadır. Fakat tüketici, malın tesliminden önce de bu hakkını kullanabilmekte olup cayma hakkını kullanabilmek için Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinin ikinci fıkrası gereği malın teslim edilmesini beklemek zorunda değildir. Böylece tüketicinin malı gözden geçirme imkânı olacaktır. Bu imkân, tüketicinin cayma hakkını kullanıp kullanmama hususunda sağlıklı karar vermesine yardımcı olmaktadır. Zira tüketici, teslim aldığı ve muayene ettiği malın kendi ihtiyacına yönelik olup olmadığını, fonksiyonlarını veya kalitesini değerlendirebilecektir. Tüketici değerlendirmesi sonucunda sözleşme ile bağlı kalmak istememesi halinde sözleşmeden cayma hakkını kullanabilecektir.

Anılan Yönetmelikte mal teslimine ilişkin sözleşmelerde cayma süresinin teslim ile başladığı açıkça ifade edildiğinden hükmen teslim, zilyetlik havalesi gibi diğer zilyetliğin devri yöntemleri ile zilyetliğin tüketiciye devredilmesi süreyi başlatmayacaktır³²⁵. Nitekim düzenlemenin amacı, tüketicinin sözleşme konusu mal hakkında fikir edinmesini sağlamak olmasına rağmen diğer zilyetliğin devri yöntemleri bu amaca hizmet etmemektedir.

Sözleşme konusunun bir hizmetin ifasına ilişkin olduğu taksitle satış sözleşmelerinde, cayma hakkının kullanım süresi sözleşmenin kurulmasıyla başlamaktadır. Sözleşmenin kurulma anı ise genel hükümler çerçevesinde, tarafların karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarını açıkladıkları anın tespiti ile belirlenmektedir³²⁶.

Tüketicinin ifasına başlanan bir hizmet sözleşmesini herhangi bir ödeme yapmadan sonlandırması, sağlayıcı açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Kanun koyucu, söz konusu muhtemel olumsuz sonuçları bertaraf etmek amacıyla cayma süresini hizmetin ifasına başlandığı tarih yerine

³²⁵ **Akdi**, s.66.

³²⁶ **Oğuzman/Öz**, s.69 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s.95.

sözleşmenin kurulduğu tarih olarak tercih etmiştir³²⁷. Aynı doğrultuda 6502 sayılı Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinin altıncı fıkrasında, tüketicinin onay vermesi neticesinde hizmetin ifasına başlanan sözleşmelerde tüketicinin cayma hakkını kullanamayacağı düzenlemesi yer almaktadır³²⁸.

Sözleşme konusunun hem mal teslimi hem de bir hizmetin ifası olduğu karma konulu taksitle satış sözleşmelerinde cayma süresinin ne zaman başlayacağı hususu gündeme gelmektedir. Bu noktada, kanun koyucu tarafından tüketicinin menfaati ön planda tutularak cayma süresi malın teslimi ile başlatılmaktadır³²⁹.

Cayma hakkı, yenilik doğuran hak niteliğindedir³³⁰. Yenilik doğuran haklar, kural olarak tek taraflı irade beyanının karşı tarafa varması ile kullanılmaktadır³³¹. Yani yenilik doğuran hakkın muhatabın hâkimiyet alanına girmesi gerekmektedir. Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinde cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim satıcı ya da sağlayıcıya yöneltilmesi yeterli görülmüştür³³². Bu hususa ilişkin öğretilerdeki bir görüşe göre, Kanunun açık

³²⁷ **Akdi**, s.65.

³²⁸ **Çabri**, s.353; **Kandemir**, s.98; "...mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama neticesinde cayma hakkı kullanma süresinin hizmetin verildiği tarihte başlayacağı belirtilerek henüz hizmetten yararlanılmaması nedeni ile davalı tarafından sözleşme ile davacıya sunulmuş somut ve belirli bir konaklama hizmeti bulunmadığından davacı cayma hakkını kullanmak için sözleşme tarihinden itibaren 14 günlük süre ile bağlı olmayıp kanunda öngörülen bir yıllık cayma süresi içerisinde 03/12/2014 tarihinde satın almış olduğu tatil sözleşmesini 22/05/2015 tarihinde dava açarak sözleşmeden cayma hakkını kullandığı anlaşılmakla davanın kabulüne karar verilmiş..." **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.31.03.2021, E.2020/5988, K.2021/3369.**

³²⁹ **Akdi**, s.66.

³³⁰ **Zevkliler/Özel**, s.218; **Özdemir/Korkmaz**, s.448; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.334; **Çabri**, s.247; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.74.

³³¹ **Öksüz**, s.39; **Eren**, s.66; **Demirbaş**, s.87.

³³² **Aslan**, s.162; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.76; **Özen**, Cayma Hakkı, s.85; **Akdi**, s.66; **Ünlütepe**, s.148; **Akünel**, s.98; **Yılmaz**, s.460; **Güngör**, s.736; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.335; "...Her ne kadar mahkemece cayma bildirimini davalı şirkete 7 günlük cayma süresi içerisinde ulaşmadığı cayma bildirimini 01.04.2014 tarihinde teslim edildiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de; davacı cayma iradesini 24.3.2014 tarihinde ortaya koymuştur. Başka bir anlatımla cayma bildirim süresinde

ifadesinden anlaşıldığı üzere cayma bildirimının cayma süresi içinde gönderilmiş olması yeterli görülmektedir³³³. Yani kanun koyucu cayma süresine ilişkin düzenlemede, yenilik doğuran haklara ilişkin genel kuraldan ayrılarak bildirim gönderilmesini yeterli kabul etmiş, ayrıca bildirim muhataba varması şartını aramamıştır³³⁴. Öğretide yer alan aksi yöndeki diğer bir görüşe göre, cayma bildiriminin sonuç doğurması için muhatabının hâkimiyet alanına ulaşması gerekmektedir. Söz konusu düzenlemenin bu duruma istisna getirme amacı bulunmamaktadır³³⁵. Kanun koyucu sadece bildirim gecikmesinden kaynaklı zararları tüketiciye yüklemek istememiştir³³⁶. Dolayısıyla, sadece cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim gecikme rizikosunu satıcıya yüklenmiştir. Fakat olağandışı gecikmelerde bu riziko tüketiciye geçmelidir³³⁷.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 6 ıncı maddesi göz önünde bulundurulduğunda cayma hakkının süresi içinde kullanıldığını ispat etme yükünün tüketiciye ait olduğu kabul edilmelidir³³⁸. Nitekim Yargıtay kararları da cayma bildiriminin süresi içinde muhataba gönderildiğine dair ispat yükünün tüketiciye ait olduğu yönündedir³³⁹. Bu çerçevede, tüketicinin cayma hakkını

davalı tarafa yöneltildiği yeterlidir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.15.06.2016, E.2015/9995, K.2016/15283.

³³³ Zevkliler/Özel, s.218; Kandemir, s.96; Ünalı, s.115.

³³⁴ Kara, s.859.

³³⁵ Arslan, s.99.

³³⁶ Özen, s.85; Arslan, s.99; Çabri, s.349; Özdemir/Korkmaz, s.454.

³³⁷ Çabri, s.351.

³³⁸ Aydoğdu, s.68; Aydoğdu/Kahveci, s.349; Çabri, s.350; Öksüz, s.141; Özdemir/Korkmaz, s.455.

³³⁹ “Mahkemece, gelen telefon kayıtlarından davacının, davalı şirketi süresi içerisinde arandığı anlaşılacakla, bu durumun davacı iddiasını doğrular şekilde cayma bildiriminin telefonla yapıldığına ilişkin yeterli delil olduğu kabul edilerek hüküm kurulmuş ise de, telefon arama kayıtları, konuşmaların içeriğine ilişkin bilgi vermediğinden cayma hakkının kullanıldığını kabul etmeye yeterli delil sayılamaz. Cayma hakkının süresinde satıcıya bildirildiğini ispat külfeti davacı tüketicidedir.” 13. Hukuk Dairesi, T.09.02.2016, E.2015/721, K.2016/3734.

kullandığına dair bildirimini iadeli taahhütlü posta yoluyla, noter aracılığıyla veya elden yazılı bildirimle yapması kendisine ispat kolaylığı sağlayacaktır³⁴⁰.

Cayma hakkı, yenilik doğuran hak niteliğinde olduğundan hakkın kullanılması için öngörülen süre hak düşürücü süredir³⁴¹. Bu sebeple kanunda yedi gün olarak öngörülen süre içinde cayma hakkının kullanılması gerekmektedir. Söz konusu süreler içinde bu hakkın kullanılmaması durumunda cayma hakkı sona bulur ve sözleşme tüketici bakımından da hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar³⁴². Cayma hakkının süresi içinde satıcı ya da sağlayıcıya yöneltmemesi tüketicinin bu hakkından vazgeçtiği anlamına gelmektedir³⁴³.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen yedi günlük cayma süresi, nispi emredici niteliktedir³⁴⁴. Dolayısıyla bu sürenin tarafların iradesiyle kısaltılması mümkün değildir³⁴⁵. Ancak taraflar, söz konusu yedi günlük süreden daha uzun bir süre üzerine anlaşabilirler³⁴⁶. Çünkü sürenin uzatılması tüketicinin lehine sonuç doğuracaktır.

3.1.1.3. Şekil Bakımından

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesinin birinci fıkrasında, alıcının geri alma bildirimini yazılı şekilde gerçekleştirmesi gerektiği düzenlenmektedir. Anılan Kanunda düzenlenen yazılılık şartı geçerlilik şeklidir ve bu şekle uygun

³⁴⁰ Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.335; Aydoğdu, s.68; Aydoğdu/Kahveci, s.349; Öksüz, s.141; Akdi, s.67.

³⁴¹ Sert Sütçü, s.93; Eren, s.61; Kılıçoğlu, s.21 vd; Serozan, s.47; Buz, s.73; Özdemir/Korkmaz, s.454.

³⁴² Öksüz, s.139; Yılmaz, s.460; Yavuz/Acar/Özen, s.282.

³⁴³ Sert Sütçü, s.93.

³⁴⁴ Demir, s.127; Kandemir, s.96; Sağlam, s.71; Gümüş, s.181.

³⁴⁵ Özel, s.185; Akdi, s.67; Özdemir/Korkmaz, s.455; Demir, s.85.

³⁴⁶ Yılmaz, s.460; Uygur, s.1573; Gümüş, s.216; Ünlütepe, Tüketicinin Korunması, s.336; Kurt, 58; Özdemir/Korkmaz, s.455; Sert Sütçü, s.24; Gümüş, s.186.

yapılmayan bildirim kesin hükümsüzlük yaptırımını ile karşılaşacaktır³⁴⁷. Geri alma bildiriminin geçersiz olmasına bağlı olarak sözleşme alıcı bakımından da hüküm ve sonuç doğuracaktır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma bildirimini şekline yönelik bir düzenleme yer almamasına rağmen Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinin dördüncü fıkrasında cayma bildirimini yazılı şekilde ya da *kalıcı veri saklayıcısı*³⁴⁸ aracılığıyla yöneltmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kanunda yer almayan bu koşulun Yönetmelik ile düzenlenmesi öğretide farklı görüşlerin doğmasına sebep olmuştur.

Öğretide yer alan bir görüş, Yönetmelik ile ortaya konulan cayma bildirimini yazılı şekilde yapılması şartının geçerlilik şekli niteliğinde olduğunu ileri sürmektedir³⁴⁹.

Öğretide yer alan diğer görüş ise cayma bildirimini yazılı olması şartının ispat şartı olduğunu öne sürmektedir³⁵⁰. Bu görüşe göre, Yönetmelik ile öngörülen yazılı şekil düzenlemesinin amacı ispat yükü üzerinde olan tüketiciye ispat kolaylığı sağlamak için tüketiciyi ispat kolaylığı sağlayacak şekilde bildirim yapması hususunda teşvik etmektir³⁵¹. Nitekim cayma bildirimini yazılı şekle tabi tutulması satıcı ya da sağlayıcıyı koruduğu kadar tüketiciyi de korumaktadır. Zira cayma hakkının süresi içinde kullanıldığına dair ispat yükü tüketiciye yüklenmiş olduğundan, yazılı şekil şartı tüketici açısından ispat kolaylığı sağlayacaktır³⁵². Nitekim 4077 sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde,

³⁴⁷ **Yılmaz**, s.460; **Öksüz**, 139; **Yavuz/Acar/Özen**, s.282.

³⁴⁸ *"Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı"* TKHK m.3/1(f).

³⁴⁹ **Özdemir/Korkmaz**, s.453.

³⁵⁰ **Küçükaydın**, s.20; **Arslan**, s.101; **Ünaldı**, s.116.

³⁵¹ **Baş Süzel**, s.153; **Sert Sütçü**, s.105; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.103; **Küçükaydın**, s.19.

³⁵² **Sert Sütçü**, s.96; **Akdi**, s.71.

tüketicilerin cayma hakkını kullandıklarına dair cayma beyanlarını satıcı ya da sağlayıcıya telefon üzerinden yönelttikleri ve telefon görüşmelerinin içeriğine ilişkin bilgi sağlanamamasından dolayı cayma iradesinin varlığının yargı önünde tespit edilememesi nedeniyle tüketici aleyhine kararlar hüküm altına alınmıştır³⁵³. Diğer taraftan Kanun tarafından öngörülmeleyen bir geçerlilik şartının Yönetmelikte yapılan bir düzenleme ile getirilmesi uygun değildir³⁵⁴.

Tüketici, cayma hakkını kullandığına dair iradesini açıkça ortaya koymak kaydıyla bildirim içeriğini serbestçe belirleme yetkisine sahiptir³⁵⁵. Bu doğrultuda tüketicinin cayma hakkını kullandığında dair bildiriminde, açıkça cayma ifadesine yer verilmesi zorunlu değildir. Tüketicinin, sözleşme kurulurken açıklamış olduğu iradesini geri aldığı ve/veya sözleşme ile bağlı kalmak istemediğini anlaşılır ve açık bir biçimde satıcı ya da sağlayıcıya yöneltmesi yeterlidir. Ayrıca daha önce de belirtildiği üzere, tüketici cayma bildiriminde herhangi bir haklı neden sunmak zorunda değildir³⁵⁶.

3.1.1.4. Satıcı ya da Sağlayıcının Bilgilendirme Yükümlülüğü

Tüketicinin sözleşmenin kuruluş anında sağlıklı karar alabilmesini sağlamak amacıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında satıcı ve sağlayıcının tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Adı geçen hükme göre, satıcı ya da sağlayıcının

³⁵³ "...Telefon arama kayıtları, konuşmaların içeriğine ilişkin bilgi vermediğinden cayma hakkının kullanıldığını kabul etmeye yeterli delil sayılamaz. Cayma hakkının süresinde satıcıya bildirildiğini ispat külfeti davacı tüketicidedir. Dosya kapsamı itibarıyla, davacının cayma bildirimini süresinde yaptığı ispatlanamadığından, davanın reddine karar vermek gerekirken, yanlış değerlendirme ile, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir." **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.09.02.2016, E.2015/721, K.2016/3734; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.05.06.2012, E.2012/11225, K.2012/14730.**

³⁵⁴ **Küçükaydın**, s.21; **Akdi**, s.70.

³⁵⁵ **Arslan**, s.102; **Akdi**, s.71; Yargıtayın fesih beyanını cayma bildirimini olarak kabul ettiği kararları için bkz. **Zevkililer/Aydoğdu**, s.250 dn.41.

³⁵⁶ **Demir**, s.313.

yapacağı bilgilendirmeler, yazılı şekilde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla tüketiciye teslim edilmelidir. Söz konusu bilgilendirmeler, okunaklı ve en az on iki punto olacak biçimde açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmelidir. Bilgilendirmede eksiklik olması halinde satıcı ya da sağlayıcı bu eksikliği derhal gidermekle yükümlü olup bahse konu eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilememektedir³⁵⁷.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinin ikinci fıkrasında taksitle satış sözleşmelerinde tüketicinin cayma hakkına yönelik bilgilendirme yükümlülüğü ile ilgili bir düzenleme yer almaktadır. Adı geçen hükme göre satıcı ya da sağlayıcı, tüketiciyi cayma hakkı konusunda bilgilendirmiş olduğunu ispatla yükümlü kılınmıştır.

Kanunda taksitle satış sözleşmeleri bakımından satıcı ya da sağlayıcının cayma hakkı hususunda bilgilendirme yükümlülüğü olduğuna dair düzenlemeler olmasına rağmen satıcı ya da sağlayıcının bu yükümlülüğe uygun davranmaması halinde nasıl bir yaptırım uygulanacağı ve cayma hakkının akıbetinin ne olacağı belirtilmemiştir³⁵⁸. Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, *iş yeri dışında kurulan sözleşmeler*³⁵⁹ ile *mesafeli sözleşmeler*³⁶⁰ bakımından satıcı ya da sağlayıcının tüketiciyi cayma hakkı hususunda bilgilendirmemesi halinde, tüketicinin kanunda belirtilen cayma süresi ile sınırlanmaksızın cayma hakkını kullanabileceği ifade edilmiştir³⁶¹. Ancak bu süre herhalde kanunda cayma için öngörülen sürenin bitiminden itibaren bir yıl ile sınırlı tutulmuştur.

³⁵⁷ **Çabri**, s.345; **Özen**, s.72.

³⁵⁸ **Arslan**, s.100; **Akdi**, s.71-72; **Sert Sütçü**, s.31; Taksitle satış sözleşmeleri açısından cayma hakkına ilişkin satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğü olmadığı, Kanunda yer alan ilgili düzenlemenin sehven yazıldığı görüşü için bkz. **Küçükaydın**, s.71; **Atamer**, s.68.

³⁵⁹ **TKHK m.47/6**

³⁶⁰ **TKHK m.48/4**

³⁶¹ "Satıcı ve sağlayıcının yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde tüketicinin cayma hakkını kullanmakta 14 günlük süreye bağlı olmadığı açıkça belirtilmiş olup mahkemece bu hususlar değerlendirilmeden 14 günlük süre içerisinde cayma hakkı kullanılmadığından bahisle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, T.18.12.2017,E.2015/24055, K.2017,12619**; Benzer

Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 7 inci maddesinin altıncı fıkrasında, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un taksitle satış sözleşmeleri dışında kalan diğer sözleşmeleri bakımından cayma hakkına yönelik tüketici lehine hükümler bulunması halinde söz konusu hükümlerin taksitle satış sözleşmeleri için de uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, iş yeri dışında kurulan sözleşmeler ile mesafeli sözleşmelerde cayma süresi bakımından getirilen bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık yaptırımının ve bir yıllık azami cayma süresinin taksitle satış sözleşmelerine de kıyasen uygulanması gerekmektedir³⁶². Yani taksitle satış sözleşmesinin tarafı olan tüketici cayma hakkı hususunda bilgilendirilmemiş ise, cayma süresi başlamaz; fakat her halde cayma süresinin bitiminden itibaren bir yıl içinde cayma hakkını kullanabilir³⁶³.

Satıcı ya da sağlayıcının bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde cayma süresi başlamaz. Fakat bu durum tüketicinin bilgilendirilmemiş olmasına rağmen cayma hakkını kullanmasına engel teşkil etmez³⁶⁴. Satıcı ya da sağlayıcı tarafından bilgilendirilmeyen tüketici cayma hakkını hakkın kötüye kullanılmasına sebebiyet vermeyecek şekilde mümkün olan en kısa sürede kullanmalıdır³⁶⁵.

Bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmeyen satıcı ya da sağlayıcı, tüketicinin cayma hakkına sahip olduğunu bildiğini ve buna rağmen bu hakkını süresinde kullanmadığını, dolayısıyla tüketicinin bu davranışının hakkın kötüye kullanılması

kararlar için bkz. **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, T.04.02.2019, E.2016/19465, K.2019/1105; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.05.04.1999, E.1999/1427, K.1999/2217.**

³⁶² **Özdemir/Korkmaz**, s.454; **Çabri**, 351; **Arslan**, s.101; **Gümüş**, Şerh, s.166; **Özen**, s.86-87; **Ayan**, s.73.

³⁶³ **Demir**, Geri Alma Hakkı, s.321; **Özdemir/Korkmaz**, s.454; **Kurt**, s.58; **Zevkliler/Aydoğdu**, s.250.

³⁶⁴ **Özen**, s.84.

³⁶⁵ **Özdemir/Korkmaz**, s.454; "...Bu kadar uzun bir süre geçtikten, borcun çok büyük bir kısmı ödenip, çok az bir kısmı kaldıktan sonra, cayma belgesi verilmediğine dayanılarak sözleşmenin feshini istemek iyi niyet kuralları ile bağdaşmaz." **Yargıtay 13. Hukuk Dairesi T.10.03.2005, E.2004/15679 K.2005/4033; Hukuk Genel Kurulu T.31.05.2000, E.2000/13908, K.2000/933.**

olduğunu öne süremez³⁶⁶. Zira satıcı ya da sağlayıcının bu yükümlülüğü tüketicinin bilgisinden bağımsız şekilde düzenlenmiştir.

3.1.2. Cayma Hakkına İlişkin Hükümlerin Nispi Emredici Olması ve Feragat Edilemezlik

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un cayma hakkına yönelik düzenlemeleri diğer tüketiciyi koruyucu düzenlemelerine benzer şekilde nispi emredici niteliktedir³⁶⁷. Bu sebeple taraflar, tüketicinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde anlaşamaz; fakat tüketicinin lehine düzenleme getirerek Kanun hükümlerinden farklı bir düzenleme benimseyebilirler. Buna bağlı olarak kanunda öngörülen yedi günlük süreyi aşan bir cayma süresi belirleyemezler ve cayma süresinin başlangıç anını geriye çekemezler³⁶⁸. Aynı şekilde taraflar, cayma bildirimini için adi yazılı şekil şartından daha ağır bir şekil kararlaştıramazlar.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükme göre alıcı geri alma hakkından önceden vazgeçememektedir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkından feragat edilebilmesine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak anılan Kanunun 83 üncü maddesi uyarınca söz konusu Kanunda düzenleme bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı ifade edildiğinden tüketicinin cayma hakkından önceden feragat etmesi mümkün değildir³⁶⁹. Böyle bir feragat, kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir³⁷⁰.

Aynı şekilde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 255 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hüküm kıyasen uygulandığında tüketicinin olağan bir muayeneyi aşan kullanımı cayma hakkından feragat anlamına gelecektir³⁷¹.

³⁶⁶ **Yücedağ Göztepe**, s.673; **Özdemir/Korkmaz**, s.454.

³⁶⁷ **Akdi**, s.73; **Ayan**, s.75; **Arslan**, s.98; **Demir**, s.127.

³⁶⁸ **Zevkliler/Özel**, s.219; **Demir**, s.85.

³⁶⁹ **Sağlam**, s.72; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.335; **Zevkliler/Özel**, s.2019; **Öksüz**, s.142; **Demir**, s.128.

³⁷⁰ **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.335; **Öksüz**, s.142; **TBK m.255 Gerekçesi**

³⁷¹ **Ayan**, s.76;

Dolayısıyla cayma hakkının kullanılabilir hale gelmesinden sonra da bu hakkın kullanımından geçerli bir şekilde feragat edilmesi mümkündür³⁷².

Taraflar bahsi geçen düzenlemenin de nispi emredici nitelikte olmasından ötürü tüketicinin cayma hakkından önceden feragat edebileceği hususunda anlaşamazlar.

Nispi emredici nitelikte olan hükümlere aykırı anlaşmalar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir³⁷³.

3.1.3. Cayma Hakkının Kullanılmayacağı Haller

Cayma hakkı kullanılmakla veya cayma süresinin son bulmasına rağmen kullanılmamak suretiyle son bulabileceği gibi cayma hakkının kullanılmayacağı durumların meydana gelmesiyle de son bulabilir. Bu haller; malın tüketici tarafından olağan gözden geçirme sınırı aşarak kullanılması, tüketicinin onayı dahilinde hizmetin ifasına başlanması, finansal sözleşmelerin tüketicinin satıcıyı bulması ile kurulması ve tüketicinin malı zamanında iade etmemesi şeklinde sıralanabilir.

3.1.3.1. Olağan Gözden Geçirmeyi Aşan Kullanım

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, tüketicinin malı olağan gözden geçirmeyi aşacak biçimde kullanması halinde cayma hakkını kullanamayacağı düzenlenmektedir. Yani tüketicinin cayma hakkını kullanabilmesi için malı olağan gözden geçirme ölçüsüne uygun şekilde kullanması gerekmektedir. Aksi halde cayma hakkı son bulur ve cayma bildiri için öngörülen süre dolmamasına rağmen sözleşme

³⁷² **Gümüş**, s.263; **Doğar**, s.264; **Yılmaz**, s.459; **Ayan**, s.76; **Yavuz/Acar/Özen**, s.283; Cayma hakkının kullanılabilir hale gelmesinden sonra bu hakkın kullanımından feragat edilemeyeceği, bu hakkın son bulması için kanunda öngörülen yedi günlük sürenin sona ermesi gerektiği görüşü için bkz. **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.336; **İnceoğlu**, s.27 dn.100.

³⁷³ **Sert Sütçü**, s.114; **Çabri**, s.345; **Akdi**, s.74.

tüketici bakımından da hüküm ve sonuç doğurur³⁷⁴. Diğer bir ifadeyle tüketicinin malı olağan gözden geçirmeyi aşan biçimde kullanması, tüketicinin taksitle satış sözleşmesine onay verdiği anlamına gelmektedir. İlgili hükümde yer alan “...cayma hakkını kullanamaz.” ifadesi satıcıya tanınmış bir def’i niteliğinde olmayıp cayma hakkının son bulmasını ifade etmektedir³⁷⁵.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda malın olağan gözden geçirilmesi³⁷⁶ hususunda herhangi bir ölçüt belirlenmemiştir³⁷⁷. Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik’in 7 inci maddesinin beşinci fıkrasında, olağan gözden geçirme ile anlaşılması gerekenin malın ilk incelenmesi olduğu ifade edilmiştir. Öğretide olağan gözden geçirme ölçütü ile ilgili olarak sözleşme konusu malın paketinden çıkarılabileceği, denemek için makine ise çalıştırılabileceği, kumaş ise yıkanabileceği, tüketilebilir mal ise bir kısmının kullanılabileceği veya tadına bakılabileceğini öne sürülmüştür³⁷⁸. Kullanma malda eksilmeye ve zarara yol açmayacak şekilde malın satın alınma amacına uygunluğunu tespit etmeye yönelik ve ilk incelemeyi kapsar şekilde olmalıdır³⁷⁹. Ancak sözleşme konusu malın niteliği olağan gözden geçirme esnasında eksilebilir nitelikte olabilir. Örneğin, sözleşme konusu malın kuruyemiş, pasta gibi yenilebilir şeyler olması halinde tüketici tadına bakabilir. Dolayısıyla olağan gözden geçirme sınırı her mal için ayrı değerlendirilmelidir³⁸⁰.

³⁷⁴ Develioğlu, s.536; Çabri, s.353; Gümüş, Şerh, s.167, Gümüş, s.215.

³⁷⁵ Gümüş, Şerh, s.167.

³⁷⁶ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da tüketicinin malı gözden geçirme külfeti bulunmuyorken külfetle bağlı bir yetki verilmesinin uygun olmadığı ve iş yeri dışında kurulan sözleşmelerdeki gibi malın olağanı aşan kullanımı nedeniyle oluşan zararlardan tüketicinin sorumlu olması gerektiği görüşü için bkz. Sirmen, Değerlendirme, s.160.

³⁷⁷ “...Olağan gözden geçirme, malın alınırken kabaca gözden geçirilmesidir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T. 24.05.2017, E.2017/13-678, K. 2017/963.

³⁷⁸ Tandoğan, s.178; Yavuz, s.111; Edis, s.78; Tüketicinin malı bir iki defa kullanmasıyla olağan gözden geçirme sınırlarını aşılmamaktadır. Aydoğdu, s.233

³⁷⁹ Arslan, s.104; Küçükaydın, s.72; Özdemir/Korkmaz, s.456; Kandemir, s.97.

³⁸⁰ Deniz Dinar, s.74-75.

Kanunda olağan gözden geçirmeye ilişkin kıstasların ortaya konulmamış olması, satıcı açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği gibi tüketici açısından da aleyhe bir durum yaratmaktadır. Nitekim satıcı, gözden geçirme amacıyla da olsa tüketici tarafından kullanılmış bir malı tekrar satmak durumunda kalmakta ve bundan kaynaklanan zararını kimseden talep edememektedir. Tüketici ise olağan gözden geçirmeyi hangi davranışı ile aşacağını bilmediğinden sınırı aşmaktan çekinerek malı yeterli şekilde inceleyememektedir³⁸¹.

Tüketicinin malı olağan gözden geçirme sınırını aşan biçimde kullandığına dair ispat yükü satıcıya aittir³⁸². Ancak satıcı tarafından malın olağan gözden geçirme sınırını aşan ölçüde kullanılmasına müsaade edildiği hallerde; satıcı, tüketicinin cayma hakkının son bulduğunu ileri süremez³⁸³. Ayrıca tüketicinin malı olağan gözden geçirme sınırları içinde kullanması halinde dahi cayma hakkının son bulacağı anlamını taşıyan anlaşmalar kesin hükümsüzdür³⁸⁴.

Cayma hakkının kullanılamayacağı haller satıcının bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında yer almalıdır³⁸⁵. Baş Süzel'e göre, satıcı tarafından cayma hakkının kullanılamayacağı haller hususunda tüketicinin bilgilendirilmemesinin bir yaptırım olmalı ve bu yaptırım cayma hakkının sonlanmayıp cayma süresinin uzaması olmalıdır³⁸⁶.

³⁸¹ **Akdi**, s.75.

³⁸² **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.336; **Gümüş**, Şerh, s.180; **Yılmaz**, s.455.

³⁸³ **Yılmaz**, s.460.

³⁸⁴ **Öksüz**, s.140; **Gümüş**, s.215.

³⁸⁵ **Arslan**, s.104.

³⁸⁶ **Baş Süzel**, Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü, s.361-362; Ayrıca tüketici bu uzayan cayma süresi içinde olağan gözden geçirme sınırını aşan biçimde malı kullanabileceği, satıcının buna karşılık bedel talep edemeyeceği hususunda bkz. **Baş Süzel**, Cayma Hakkı, s.267-268.

3.1.3.2. Tüketici Onayı ile Hizmet İfasına Başlanması

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, tüketicinin onayıyla hizmetin ifasına başlanmışsa tüketicinin cayma hakkını kullanamayacağı düzenlenmiştir³⁸⁷. Bu hükme göre, cayma hakkının sonlanması için tüketicinin hizmetin ifa edileceğini bilmesi ve ifaya açık şekilde izin vermiş olması gerekmektedir³⁸⁸.

3.1.3.3. Bazı Finansal Kiralama İşlemleri

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, tüketicinin satıcıya başvurduğu finansal kiralama işlemlerinde cayma hakkının kullanamayacağını düzenlemektedir. Zira burada tüketici satıcıyı bulmakta ve sözleşme teklifinde bulunmakta olduğundan tüketicinin cayma hakkı ile korunması gereken bir menfaati bulunmamaktadır³⁸⁹. Diğer taraftan bu tür sözleşmelerde cayma hakkı engellenmemiş olsaydı satılanın mülkiyetinin, malın satıcısına karşı cayma hakkı bulunmayan finansal kiralama şirketinde kalması gibi uygunsuz bir durum oluşurdu³⁹⁰.

3.1.3.4. Tüketicinin Malı İade Etmemesi

Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 8 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tüketici, cayma hakkını kullandığı tarihi takip eden yedi gün içinde kendisine satıcı tarafından teslim edilmiş olan malı iade etmekle yükümlüdür. Tüketicinin bu yükümlülüğe uygun davranmaması halinde cayma hakkı son bulmakta ve taksitle satış sözleşmesi hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır.

³⁸⁷ Bahse konu düzenleme ile tüketicinin hizmeti gözden geçirmesi sonucu sözleşmeyi sonlandırma hakkının haksız yere alındığı görüşü için bkz. **Gümüş**, Şerh, s.162.

³⁸⁸ **Çabri**, s.353.

³⁸⁹ **Akdi**, s.76-77; **Çabri**, s.353, **Sert Sütçü**, s.32.

³⁹⁰ **Arslan**, s.104.

Anılan hükümde, belirtilen yedi günlük sürenin başlangıç zamanı tüketicinin cayma hakkını kullandığı an olarak belirlenmiştir³⁹¹. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinin ikinci fıkrası, cayma bildirimini muhataba yöneltmesini cayma hakkının kullanılması için yeterli kabul etmiştir. Dolayısıyla yedi günlük süre cayma bildirimini gönderildiği tarihte başlayacaktır³⁹².

3.2. CAYMA HAKKININ SONUÇLARI

3.2.1.Sözleşmenin Sona Ermesi

Taksitle satış sözleşmesi, cayma süresi boyunca satıcı bakımından hüküm ve sonuçlarını doğurmakta iken; tüketici bakımından sözleşme hükümleri bu süre boyunca askıda kabul edilmektedir³⁹³. Cayma hakkı öğretide tartışmalı olmakla birlikte bozucu yenilik doğuran bir hak niteliğindedir³⁹⁴. Bu nedenle Tüketicinin 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'te yedi gün olarak öngörülen süre içinde cayma hakkını kullanmasıyla taksitle satış sözleşmesi hükümleri geriye etkili biçimde ortadan kalkacaktır. Buna bağlı olarak taraflar aldıklarını sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde iade etmekle yükümlü olacaklardır³⁹⁵.

3.2.2. Tarafların İade Yükümlülüğü

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, tüketicinin taksitle satış sözleşmelerinden cayma hakkını kullanmasına dair bir düzenleme yer almamaktadır. Fakat anılan Kanunun 21 inci maddesinde cayma hakkının kullanılmasına ilişkin sonuçların yönetmelik ile düzenleneceği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in "*Cayma hakkının*

³⁹¹ **Çabri**, s.354.

³⁹² **Akdi**, s.77; **Çabri**, s.354; **Arslan**, s.104.

³⁹³ **Yılmaz**, s.460; **Öksüz**, s.141; **İnceoğlu**, s.27; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.336; **Gümüş**, Şerh, s.163; **Gümüş**, s.214; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.192.

³⁹⁴ **Zevkliler/Özel**, s.2018; **Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması, s.334; **Gümüş**, Şerh, s.164; **Çabri**, s.347; **Özdemir/Korkmaz**, s.448; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.75; **Buz**, Sözleşmeden Dönme, s.89; **Sert Sütçü**, s.7; **Öksüz**, s.138; **Serozan**, s.123; **İnceoğlu**, s.26; **Gümüş**, s.179; **Ozanoğlu**, s.177.

³⁹⁵ **Ayan**, s.78; **Özel**, Geri Alma Hakkı, s.110-111; **Serozan**, s.125; **Gümüş**, s.214-215.

kullanılmasının sonuçları” başlıklı 8 inci maddesinde tüketicinin taksitle satış sözleşmesinden caymasının sonuçları düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmelik uyarınca tüketicinin cayma hakkını kullanmasıyla sözleşmenin her iki tarafı da aldıklarını iade etmekle yükümlü hale gelmektedir. Yani tüketici sözleşme konusu malı iade etme yükümlülüğü altına girerken; satıcı ya da sağlayıcı da sözleşme bedeli ile tüketiciyi borçlandıran belgeleri iade etmek yükümlülüğü altına girmektedir.

Yönetmelikte, tarafların iade yükümlülüklerini yerine getirmeleri, yedi günlük bir süreyle sınırlandırılmıştır. Buna göre tüketici ile satıcı ya da sağlayıcı açısından söz konusu sürenin başlangıcı için farklı zamanlar öngörülmüştür³⁹⁶. Ayrıca Yönetmelikte yer alan düzenlemeye göre tarafların iade yükümlülüğünün kapsamı da farklılık göstermektedir. Bu nedenle tüketicinin iade borcu ile satıcı ya da sağlayıcının iade borcu ayrı başlıklar altında incelenecektir.

3.2.2.1. Tüketicinin İade Borcu

Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik’in 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında tüketicinin cayma hakkını kullandığı tarihi takip eden yedi gün içinde sözleşme konusu malı iade etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir³⁹⁷. Buna göre yedi günlük süre tüketicinin cayma hakkını kullandığı andan itibaren başlamaktadır.

Cayma hakkı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 18 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cayma bildiriminin tüketici tarafından satıcı ya da sağlayıcıya yöneltildiği an olarak kabul edildiğinden, Yönetmelikte tüketicinin iade yükümlülüğü için öngörülen yedi günlük sürenin başlangıcı tüketicinin cayma bildiriminde bulunduğu an olarak kabul edilmektedir³⁹⁸.

³⁹⁶ Deniz Dinar, s.73.

³⁹⁷ Ünalı, s.117; Arslan, s.104; Sağlam, s.74.

³⁹⁸ Çabri, s.354; Akdi, s.79; Deniz Dinar, s.73; Sağlam, s.74; Arslan, s.104.

Tüketicinin Yönetmelikte öngörülen sürede sözleşme konusu malı iade etmemesi halinde, tüketici cayma hakkını kullanmamış sayılmakta ve buna bağlı olarak sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.

Tüketicinin iade yükümlülüğünün kapsamı hususunda, asli edimlerin yanı sıra yan edimlerin de iade kapsamında yer aldığı kabul edilmelidir. Ancak tüketicinin satın almasını özendirmek amacıyla gönderilen maddi değere sahip olmayan şeyler kural olarak iade kapsamında yer almamaktadır³⁹⁹.

Anılan Yönetmeliğin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında iade masraflarına ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre iade masraflarına tüketici katlanmaktadır⁴⁰⁰. Zira tüketici cayma hakkı sayesinde hiçbir gerekçe sunmadan ve hiçbir ödemede bulunmadan sözleşmeyi sonlandırabilmekte ve diğer tüm rizikolara satıcı ya da sağlayıcı katlanmakta olduğundan taraflar arasında denge sağlanmak istenmiştir⁴⁰¹. Söz konusu düzenleme nispi emredici niteliktedir ve buna bağlı olarak taraflar iade masraflarının satıcı ya da sağlayıcıda olacağını kararlaştırabilirler.

Tüketicinin malı mutata olarak kullanması sonucu malın aynen iadesi imkânsızlaşmışsa cayma hakkı kullanılmamış sayılacak ve sözleşme hüküm sonuçlarını doğuracaktır. Ancak tüketiciye yüklenemeyen bir nedenle iade imkânsız hale gelmişse, tüketici cayma hakkını kullanabilecektir⁴⁰².

3.2.2.2. Satıcı ya da Sağlayıcının İade Borcu

Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik'in 8 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca satıcı ya da sağlayıcı, tüketiciden almış olduğu sözleşme bedelini yedi gün içinde tüketiciye iade etmekle yükümlüdür. Söz konusu sürenin başlangıcı tüketici tarafından gönderilen cayma bildiriminin satıcı ya da

³⁹⁹ **Sert Sütçü**, s.112; **Akdi**, s.80.

⁴⁰⁰ **Sağlam**, s.74; **Deniz Dinar**, s.73; **Sert Sütçü**, s.36;

⁴⁰¹ **Akdi**, s.79.

⁴⁰² **Sert Sütçü**, s.107.

sağlayıcıya ulaşma anıdır. Sürenin başlaması için bildirim varması yeterli olup ayrıca satıcı ya da sağlayıcının bildirim öğrenmesi gerekmemektedir⁴⁰³.

Satıcı ya da sağlayıcının zamanında iade yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde ayrıca ihtara çekilmesi gerekmeden satıcı ya da sağlayıcı temerrüde düşmektedir ve buna bağlı olarak Yönetmelikte satıcının iadesi için öngörülen sürenin bitiminden itibaren temerrüt faizi işlemektedir⁴⁰⁴.

Satıcı ya da sağlayıcının sözleşme bedelini aynen iadesi yeterli olup ayrıca faiz ödemesine gerek yoktur⁴⁰⁵Satıcı ya da sağlayıcının iade yükümlülüğü kapsamında tüketiciyi borçlandıran belgelerin iadesi de yer almaktadır. Cayma hakkı kullanılmadan önce söz konusu belgelerin devredilmesi nedeniyle satıcı ya da sağlayıcı bu belgeleri tüketiciye iade edememesi gibi bir sorun meydana gelebilir⁴⁰⁶.

Yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca satıcı ya da sağlayıcı, kendi iade yükümlülüğü kapsamında yaptığı masrafları tüketiciden talep edemez⁴⁰⁷.

SONUÇ

Taksitle satış sözleşmeleri, sözleşme bedelinin tamamını tek seferde ödeme gücü bulunmayan tüketicilere, sözleşme bedelini düşük bedelli taksitler halinde ödeyerek bir mal veya hizmeti satın alma imkânı sağlarken; satıcı ya da sağlayıcılara, tüketicilerin mal veya hizmet alımlarını teşvik ederek satışların artması faydasını sağlamaktadır. Sözleşmenin her iki tarafı için avantaj

⁴⁰³ **Çabri**, s.355; **Arslan**, s.104.

⁴⁰⁴ **Çabri**, s.355; **Akdi**, s.81; **Arslan**, s.105.

⁴⁰⁵ **Arslan**, s.105; **Kandemir**, s.98-99.

⁴⁰⁶ **Akdi**, s.81.

⁴⁰⁷ Satıcı ya da sağlayıcının iade masraflarının tüketiciye ait olması gerektiği görüşü için bkz. **Çabri**, s.355.

sağlaması nedeniyle taksitle satış sözleşmeleri uygulamada sıklıkla kullanılan sözleşmeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Taksitle satış sözleşmelerinin taraflara sağladığı faydalar, zaman zaman olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Nitekim tüketiciler yüksek bedelli sözleşmelerin altından kalkamayıp borçlarını ödemede güçlük çekebilmektedir. Ayrıca tüketiciler mal ya da hizmete ihtiyaç duydukları için sözleşme dengesinde güçlü konuma sahip olan satıcı ya da sağlayıcıların düzenledikleri ağır sözleşme hükümlerini kabul etmek zorunda kalmaktadır. Tüketicinin taksitleri ödemede güçlüğe düşmesi halinde sözleşme bedelinin tamamının muaccel olacağı gibi ağır hükümler içeren bu sözleşmeler, tüketicilerin ekonomik mahvına sebep olabilmektedir. Diğer taraftan satıcı ya da sağlayıcılar ifa ettikleri edimlerin karşılığı olan bedeli tahsil edemeyerek mağdur olmaktadır.

Bahsi geçen olumsuz sonuçları önlemek adına taksitle satış sözleşmeleri için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu'nda taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlere yer verilmiş olup daha sonra 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile taksitle satış sözleşmesine ilişkin düzenlemeler detaylı bir biçimde kaleme alınmıştır. Diğer taraftan 4077 sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan taksitle satış sözleşmesi hükümleri yerini tüketiciyi koruyucu nitelikteki hükümleri genişleten 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un taksitle satış sözleşmesi hükümlerine bırakmıştır.

Sonuç olarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun olmak üzere iki farklı kanunda taksitle satış sözleşmelerine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Adı geçen Kanunlardaki taksitle satış sözleşmesi düzenlemeleri arasında bazı farklılıklar bulunmakla birlikte 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde tamamlayıcı işleve sahip olup uygulama alanı bulmaktadır. Çalışma konumuz, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından cayma hakkı olup 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümlerine yeri geldikçe değinilmiştir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından taksitle satış sözleşmeleri, tüketicinin sözleşme bedelini taksitler halinde ödemeyi üstlendiği satıcı ya da sağlayıcının da bir malın teslimi ya da hizmetin ifasını üstlendiği sözleşmelerdir. Bu tanım çerçevesinde satış bedelinin kısım kısım ödenmesi sözleşmenin temel unsuru olarak kabul edilmekte olup malın teslimi veya hizmetin ifa zamanı sözleşmenin belirleyici unsurları arasında yer almamaktadır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bakımından taksitle satış sözleşmelerinin konusunu; taşınır mallar, gayri maddi mallar, konut veya tatil amaçlı taşınmazlar ile hizmetler oluşturmaktadır.

Anılan Kanunda düzenlenen taksitle sözleşmesinin taraflarını tüketici ile sözleşmenin konusuna göre satıcı ya da sağlayıcı oluşturmaktadır. Söz konusu tarafların belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu kapsamda tüketici, ticari veya mesleki amaç dışında özel amaçlarla hareket eden gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanırken; satıcı ya da sağlayıcı, ticari veya mesleki amaçlarla davranan gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da taksitle satış sözleşmeleri için yazılı şekil şartı düzenlenmiş olup şekle uyulmaması halinde satıcı ya da sağlayıcının şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersiz olduğunu tüketici aleyhine ileri süremeyeceği ifade edilmiştir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 18 inci maddesinde, tüketiciye cayma hakkı tanınmıştır. Buna göre tüketici, yedi gün içinde hiçbir gerekçe göstermeden ve bedel ödemediği takdirde tek tarafı olarak sözleşmeyi sonlandırabilmektedir. Cayma hakkı bozucu yenilik doğuran bir hak olup tüketici tarafından muhataba cayma bildirimini yöneltilmesi ile kullanılır. Cayma hakkının kullanılması ile askıda olan sözleşme geriye etkili şekilde geçersiz olacaktır.

Cayma hakkının kullanıldığına dair ispat yükü tüketicidedir. Tüketicie ispat kolaylığı sağlaması açısından hakkın kullanılması yazılı şekil şartına bağlanmıştır.

Tüketicinin cayma hakkını kullanması bazı hallerde engellenmiştir. Bu haller; malın tüketici tarafından olağan gözden geçirme sınırı aşılarak kullanılması,

tüketicinin onayı dahilinde hizmetin ifasına başlanması, finansal sözleşmelerin tüketicinin satıcıyı bulması ile kurulması ve tüketicinin malı zamanında iade etmemesidir.

Cayma hakkının kullanılmasının sonuçları Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiştir. Buna göre, cayma hakkının kullanılmasıyla sözleşme sona ermekte ve tarafları iade yükümlüğü doğmaktadır. Tüketici cayma hakkını kullandığı tarihten itibaren yedi gün içinde iade yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Aksi halde cayma hakkı kullanılmamış sayılacaktır. Satıcı ya da sağlayıcı ise cayma bildirimini kendisine ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde tüketiciden aldığı bedeli ve belgeleri iade etmekle yükümlüdür. Aksi halde satıcı ya da sağlayıcı, yedi günlük sürenin bitiminden itibaren ayrıca ihtar çekilmeksizin temerrüde düşmüş kabul edilecektir.

KAYNAKÇA

- ACAR**, Hakan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Taksitle Satış Satışlara İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Erciyes Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C.8, S.2, s.825-843.
- AKBULUT**, Kutsi: Türk Hukukunda Taksitle Satım Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.
- AKÇAAL**, Mehmet/ **UYUMAZ**, Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Hükümlerine (m.1-16) İlişkin Bir İnceleme, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C.4, S.2, s.241-276.
- AKDİ**, Murat: Taksitle Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.
- AKÜNAL**, Teoman: Mukayeseli Hukukta Taksitle Satım Sözleşmelerinde Alıcıyı Korumaya Yönelen Tedbirler, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1972, C.6, S.9, s.79-106.
- AKYOL**, Şener: Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006.
- ALTAŞ**, Hüseyin: Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 1998.
- ALTINER YOLCU**, Fatma Zeynep: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Konut Satışlarında Satıcının Ayıptan Sorumluluğu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2018.
- ALTUNKAYA**, Mehmet: Taksitle Satımda Alıcının Temerrüdü Halinde Satıcının Seçimlik Hakları, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, C.3, S.2, s.333-360.
- ANIK**, Gülgün: Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2008, S.2, s.214-235.

- ANSAY**, Tuğrul: Türk Borçlar Kanunu'na Göre Taksitle Satışlar ve Satıcı, İstiklal Gazetecilik ve Matbaacılık Kolektif Ortaklığı, Ankara 1954.
- ANTALYA**, Osman Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Legal Yayınevi, İstanbul 2015.
- ANTALYA**, Osman Gökhan: Geçerlilik Şekline Aykırılığın Yaptırımı ve Sınırları, Yargıtay Dergisi, 1992, C.18, S.3, s.365-395. (**Antalya**, Geçerlilik Şekli)
- ARAT**, Ayşe: Sözleşmenin Değişen Koşullara Uyarlanması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- ARSLAN**, Sena: Tüketici Hukuku Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- ASLAN**, İsmail Yılmaz: Bankacılar İçin Tüketici Hukuku, Bankalar Arası Kart Merkezi, İstanbul 2016. (**Aslan**, Bankacılar)
- ASLAN**, İsmail Yılmaz: Tüketici Hukuku Dersleri, Ekin Yayınevi, Bursa 2021.
- ASLAN**, İsmail Yılmaz: Taksitli Satışlarda Tüketicinin Korunması, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1997, C.19., S.1, s.143-151. (**Aslan**, Taksitli Satışlar)
- ATAMER**, Yeşim M.: Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- ATAMER**, Yeşim M.: Revize Edilmiş Türk Borçlar Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler ve Telifler, Hukuki Perspektifler Dergisi, 2006, S.6, s.8-37.
- ATASOY**, Ömer Adil/ **TAŞKIN**, Mustafa/ **ACAR**, Hakan: Tüketiciyi Koruma Hukuku: İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, Yargı Yayınevi, Ankara 2000.
- ATEŞ**, Derya: Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2007, S.72, s.75-93.

- AYAN**, Serkan: Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesinde Alıcının Sözleşmeden Cayma Hakkı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, C.XXIII, S.3, s.53-96.
- AYDOĞDU**, Murat: Tüketici Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- AYDOĞDU**, Murat: Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014. (**Aydoğdu**, Tüketici Kılavuzu)
- AYDOĞDU**, Murat/ **KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- BAHTİYAR**, Mehmet/ **BİÇER**, Levent: Adi İş/Ticari İş/Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C.22, S.3, s.395-437.
- BAK**, Başak: Fikri Haklarda Sözleşmeden Cayma, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.
- BAŞ SÜZEL**, Ece: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Sözleşmenin Kurulmasından Sonra Korunması: Cayma Hakkı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C.13, S.169-170, s.257-307. (**Baş Süzel**, Cayma Hakkı)
- BAŞ SÜZEL**, Ece: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Sözleşmenin Kurulmasından Önce Korunması: Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,2018/2, S.339-369. (**Baş Süzel**, Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü)
- BAŞ SÜZEL**, Ece: Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler, BATİDER, 2019, C.35, S.1, s.119-167.
- BATTAL**, Ahmet: Kıymetli Evrakla Borç Altına Giren Tüketicinin Korunması, BATİDER, 1998, C.19, S.3, s.95-112.
- BAYSAL**, Başak: Cayma Hakkının Sözleşme Hukukundaki Yeri, İÜHFM, 2017, C.LXXV, S.1,s.273-292. (**Baysal**, Cayma Hakkı)
- BAYSAL**, Başak: Tüketici Kredisi, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2015, s.273-352.

- BIYIK**, Nida: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Temel İlkeleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.
- BUZ**, Vedat: Borçlu Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Yetkin Yayınları, Ankara 1998. (**Buz**, Sözleşmeden Dönme)
- BUZ**, Vedat: Gabin Halinde Edimler Arasındaki Aşırı Oransızlığın Giderilerek Sözleşmenin Ayakta Tutulması, Batider,1998,C.19, S.4.
- BUZ**, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005. (**Buz**, Yenilik Doğuran Haklar)
- CANBOLAT**, Ferhat/ **TOPUZ**, Seçkin: Kefalet ile Garanti Ayrımının Önemi ve Ayrımda Kullanılacak Kıstaslar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2008, C.21, S.78, s.53-76.
- CEYLAN**, Ebru: 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Getirdiği Düzenlemeler, Leges Yayınevi, İstanbul 2015.
- CEYLAN**, Ebru: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu Kapsamına Giren Tüketici Sözleşmeleriyle İlgili Değerlendirmeler, Legal Hukuk Dergisi, 2020, C.18, S.210, s.2489-2529. (**Ceylan**, Değerlendirmeler)
- ÇABRİ**, Sezer: Konut Finansmanı Sözleşmeleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010. (**Çabri**, Konut)
- ÇABRİ**, Sezer: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- ÇELİK**, Abdullah: Türk Hukukunda Taksitle Satış Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2002.
- ÇOLAK**, Uğur: Cayma Hakkı ve Caymaya İtiraz Davası (FSEK Madde 58), Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, 2018, C.19, s.113-129.
- ÇÖRTOĞLU**, Sahir: Tüketicinin Korunması Yönünden Taksitle Satım Sözleşmeleri, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, 1976, C.6, S.1-2, s.261-294.

- DEMİR**, Mehmet: Kapıdan İşlemlerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Turhan Kitabevi, Ankara 2003. (**Demir**, Geri Alma Hakkı)
- DEMİR**, Remzi: Türk Borçlar Kanunu Açısından Taksitle Satış Sözleşmeleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- DEMİRBAŞ**, Harun: Yenilik Doğuran Haklar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- DENİZ DİNAR**, Bahar: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 6502 sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Taksitle Satış Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- DERYAL**, Yahya/**KORKMAZ**, Yakup: Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- DEVELİOĞLU**, Hüseyin Murat: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Taksitle Satım Sözleşmesi ile İlgili Getirdiği Değişiklikler, Legal Hukuk Dergisi,2011, C.9, S.98, 525-552.
- DOĞAN**, Gülmelahat: Aşırı İfa Güçlüğü Nedeniyle Sözleşmenin Değişen Koşullara Uyarlanması, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2014, S.111, s.9-36. (**Doğan**, Aşırı İfa Güçlüğü)
- DOĞAN**, Gülmelahat: Sürekli Borç İlişkilerinde Borçlunun Temerrüdü, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S.4. s.387-413.
- DOĞAR**, Mehmet: Ön Ödemeli Konut Satışı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- EDİS**, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1963.
- ERDOĞAN**, İhsan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gazi Kitabevi, Ankara 2013. (**Erdoğan**, Genel Hükümler)
- ERDOĞAN**, İhsan: Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1997, C.1, S.1, s.114-123.
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014. (**Eren**, Özel Hükümler)
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016.

- GEZDER**, Ümit: Mesafeli Sözleşmeler, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2015, s.327-342.
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.1, 2013.
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Vedat Kitapçılık, C.1, İstanbul 2014. (**Gümüş**, Şerh)
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Bileşik Faiz Yasağı, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C.5, S.1-3, s.3885-3898. (**Gümüş**, Bileşik Faiz Yasağı)
- GÜNGÖR**, Hayriye Gonca: Borçlar Kanunu- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Borçlar Kanunu Tasarısındaki Taksitli Satışlarla İlgili Düzenlemeler Arasındaki Farklılıklar, Legal Hukuk Dergisi, Mart 2006, S.39, s.734-739.
- HAMAMCIOĞLU**, Esra: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Yansımaları, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Disiplinler Arası Yaklaşım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s.57-63.
- HATEMİ**, Hüseyin: Medeni Hukuka Giriş, Vedat Kitabevi, İstanbul 2004.
- HATEMİ**, Hüseyin/**GÖKYAYLA**, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- HATEMİ**, Hüseyin/**SEROZAN**, Rona/**ARPACI**, Abdulkadir: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992.
- HAVUTÇU**, Ayşe: Şekle Aykırılık Nedeniyle Geçersiz Hukuki İşlemlerin Tahvili, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1987, C.3, S.1, s. 643-681.
- İNAL**, Hamdi Tamer: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- İNCEOĞLU**, Murat: Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması, Beta Yayınları, İstanbul 1998.

- KANDEMİR**, Burcu: Taksitle Satış Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.
- KAPLAN**, İbrahim: Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.
- KARA**, İlhan: Tüketici Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- KARAKOCALI**, Ahmet /**KURŞUN**, Ali Suphi: Tüketici Hukuku (6502 sayılı Kanun ve İlgili Yönetmeliklere Göre), Aristo Yayınevi, İstanbul 2015.
- KARAHASAN**, Mustafa Reşit: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Öğreti, Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat, Beta Yayınevi, C.1, İstanbul 2002.
- KAYA**, Ümmühan: Sözleşmenin Uyarlanmasında Sonradan Değişen Şartlar ve Öngörülemeslik İlkesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, c.22, S.3, s.1569-1593.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.
- KILIÇOĞLU**, Ahmet: Taşınmaz Satımında Şekil ve Hakkın Kötüye Kullanılması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1981, C.38, S.1-4, s.209-222. (**Kılıçoğlu**, Şekil)
- KIRCA**, Çiğdem: 6502 sayılı TKHK'un Yorumu ve TKHK'da Düzenleme Bulunmayan Konularda Tüketici İşlemlerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Görevli Mahkeme-II, Yargıtay Dergisi, Nisan 2017, C.43, S.2, s.343-413.
- KİBAR**, Ahmet Fevzi: Cayma Hakkının Hukuki Niteliği ve Sözleşme Türlerine Göre Değerlendirilmesi, Legal Hukuk Dergisi, 2018/186, s.2815-2846.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, Necip: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Filiz Kitapevi, İstanbul 2008.

- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, Necip/ **HATEMİ**, Hüseyin/ **SEROZAN**, Rona /**ARPACI**, Abdulkadir: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Filiz Yayınevi, C.1, İstanbul 2014.
- KUNTALP**, Erden: Ard Arda Teslimli Satış Akdi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1968.
- KURT**, Leyla Müjde: TKHK Açısında Kapıdan Sözleşmelerde Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Ankara Barosu Dergisi, 2011, S.2, S.43-68.
- KÜÇÜKAYDIN**, Emine Aslı: Tüketiciyi Koruyucu Nitelikli Geri Alma Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- MAKARACI**, Aslı: 6502 Sayılı TKHK Uyarınca Ön Ödemeli Konut Satışı, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s.239-260.
- NOMER**, Nedret Füsün: Borç Sözleşmelerinde Şekil Eksikliğinin Müeyyidesi ve Buna Dayalı Hükümsüzlüğün Dürüstlük Kuralı (MK.m.2/II) Dışındaki Yollardan Giderilmesi, Beta Yayınları, İstanbul 2000, s. 595-626.
- OĞUZ**, Cemal: Kapıdan Satışlarda Tüketiciye Tanınan Cayma Hakkının Kullanılmasının Şartları ve Caymanın Sonuçları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C.8, S.1-2.
- OĞUZMAN**, Mustafa Kemal/ **ÖZ**, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Vedat Kitabevi, İstanbul 2019.
- OĞUZMAN**, Mustafa Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **ÖZDEMİR**, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.
- OZANOĞLU**, Hasan Seçkin: Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmeleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.
- ÖKSÜZ**, Ayşegül: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- ÖNEN**, Ergun: İnşai Dava, Olgaç Matbaası, Ankara 1981.

- ÖZDEMİR OKTAY**, Saibe: İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,1996,C.LV, S.272, s.263-296.
- ÖZDEMİR**, Hayrunnisa/ **KORKMAZ**, Yakup: Milli Şerh - 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi, Aristo Yayınevi, Ankara 2016.
- ÖZEL**, Çağlar: Mukayeseli Hukuk Işığında Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1999. (**Özel**, Geri Alma Hakkı)
- ÖZEL**, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- ÖZEN**, Burak: Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları 2014-2015, Ankara 2015, s.82-89. (**Özen**, Cayma Hakkı)
- ÖZEN**, Burak: Milli Şerh, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, s.40-60. (**Özen**, Milli Şerh)
- ÖZEN**, Burak: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- ÖZMEN**, Ethem Saba/ **VARDAR HAMAMCIOĞLU**, Gülşah: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesi, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2016.
- REİSOĞLU**, Seza: Türk Kefalet Hukuku, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1964.
- REMZİ**, Mehmet/ **AYDIN**, Sezer: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- SAĞLAM**, İlyas: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2018.
- SARGIN**, Fügen: Karakteristik Edim Teorisine Eleştirel Bir Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2001, C.50, S.2, s.37-96.

- SELİÇİ**, Özer: Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1976.
- SERDAR**, İlknur: Taksitle Satış Sözleşmelerinin Uygulama Alanı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, 2012, İstanbul, s.479-504.
- SEROZAN**, Rona: Sözleşmeden Dönme, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.
- SEROZAN**, Rona/**BAYSAL**, Başak/**SANLI**, Kerem Cem: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 2018.
- SERT SÜTÇÜ**, Selin: Tüketicinin Cayma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- SİRMEN**, Lale: Tüketici Hukukunun Amacı ve Özellikleri, Yaşar Üniversitesi Dergisi, 2013, C.3, S.8, 2465-2475. (**Sirmen**, Tüketici Hukukunun Amacı)
- SİRMEN**, Lale: Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Olarak Değerlendirmesi, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C.9, S.99, s.156-162. (**Sirmen**, Değerlendirme)
- SİRMEN**, Lale: Tüketici Hukukunda Taşınmazlarla İlgili Sözleşmeler Bakımından Cayma Hakkı ve Değişken Faize İlişkin Sorunlar, Tüketici Hukuku Konferansı, 2015, Editör Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Can Aksoy, Yetkin Yayınevi, Ankara 2016, s.379-358.
- ŞEN**, Elif: Kısmi İfa, Doktora Tezi, Ankara 2018.
- SÜPHENDAĞ**, Yavuz: Kıymetli Evrak Hukuku, Bilge Yayınevi, Ankara 2013.
- TANDOĞAN**, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- TEKİNAY**, Selahaddin Suphi/ **BURCUOĞLU**, Haluk/ **AKMAN**, Samet/ **ALTOP**, Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.

- TİRYAKİ**, Betül: Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.
- TOKBAŞ**, Hakan/ **ÖZER**, Emel/ **İMREK**, Mehmet: Karşılaştırmalı Tablolulu Eski ve Yeni Kanun Maddeleri İle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Aristo Hukuk Yayınevi, Ankara 2013.
- TÜRKOĞLU**, Sumru Özlem: Tüketici İşlemlerinde Kefalet Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- UYAR**, Talih: Yargıtay Kararlarında “Dürüstlük(Objektif İyiniyet)” Kuralı (MK.2/I) Ve “Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı” (MK.2/II), Prof. Dr. Seyfullah Edise Armağan, İzmir 2000.
- UYGUR**, Turgut: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C.2, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- UZUNALLI EROĞLU**, Sevilay: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Kıymetli Evrak Hukuku’na Etkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.6, S.1, 2004, s.113-176.
- ÜNALDI**, Rabia: Cayma Hakkı ve Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkının Kullanılması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.
- ÜNLÜTEPE**, Mustafa: Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi, Legal Yayınevi, İstanbul 2011.
- ÜNLÜTEPE**, Mustafa: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi, Ankara Barosu Dergisi, S.2, 2014/2, s.293-358. (**Ünlütepe**, Tüketicinin Korunması)
- ÜNLÜTEPE**, Mustafa: Taşınır Satış Sözleşmesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu Bakımından Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetinin Yerine Getirilmesinin Tabi Olduğu Süreler, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.24, S.1, Haziran 2018, s.296-335. (**Ünlütepe**, Taşınır Satış Sözleşmesi)
- YAĞCIOĞLU**, Burcu: Periyodik Süreli Tatil Sözleşmeleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C.16, S.1, s.193-250.

- YAVUZ**, Cevdet: Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), Beta Yayınları, İstanbul 2012.
- YAVUZ**, Cevdet: Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, Beta Yayıncılık, İstanbul 1989. (Yavuz, Ayıptan Sorumluluk)
- YAVUZ**, Cevdet/ **ACAR**, Faruk/ **ÖZEN**, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta Yayınevi, İstanbul 2014.
- YAVUZ**, Nihat: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C.1, Adalet Yayınevi, Ankara 2013. (Yavuz, Şerh)
- YAVUZ**, Nihat: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler, Adalet Yayınevi, Ankara 2012. (Yavuz, 6098 Sayılı TBK)
- YEŞİLTEPE**, Salih Önder: 6502 Sayılı TKHK M.4/5 Çerçevesinde Kıymetli Evrakın Tüketici Yönünden Geçersizliği Meselesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.20, S.2, 2014, 23-44.
- YILDIRIM**, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- YILDIRIM**, Abdulkerim, **AYTUĞAR**, Bilge: Tüketici İşlemlerinde Kıymetli Evrak Düzenlenmesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C.XXIV, S.2, s. 31-62.
- YILDIZ**, Hüseyin: Akitlerde Şekilciliğin Geçirdiği Evreler ve Türk-İsviçre Hukukunda ve Anglo-Amerikan Hukuk Sistemlerinde Şekilcilik, Yargıçoğlu Matbaacılık, Bursa 1981.
- YILMAZ**, Canan: 6098 Sayılı TBK Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Yayınları, 2011, s.449-477.
- YÜCEDAĞ GÖZTEPE**, Nafiye: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Cayma Hakkı, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2016, S.27, S.667-690.

ZEVKLİLER, Aydın: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitabevi, Ankara 2008.

ZEVKLİLER, Aydın/ **AYDOĞDU**, Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004.

ZEVKLİLER, Aydın/ **ERTAŞ**, Şeref/ **HAVUTÇU**, Ayşe/ **AYDOĞDU**, Murat **CUMALIOĞLU**, Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Fakülteler Barış Kitapevi, İzmir 2013.

ZEVKLİLER, Aydın/ **GÖKYAYLA**, Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2016.

ZEVKLİLER, Aydın/**ÖZEL**, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.

Elektronik Kaynaklar:

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://www.jurix.com.tr/>

<https://www.kazanci.com.tr/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 10/02/2022

Tez Başlığı : 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkı

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 10.02.2022 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %25'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- x Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- x Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç
- 4- x Alıntılar dâhil
- 5- x 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: DİLAN AYDIN KİREMİTÇİ

Öğrenci No: N17238193

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK

Programı: ÖZEL HUKUK

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Burcu Gülseren ÖZCAN BÜYÜKTANIR

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih:10/02/2022

Tez Başlığı: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Taksitle Satış Sözleşmesinde Cayma Hakkı

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: Dilan AYDIN KİREMİTÇİ

Öğrenci No: N17238193

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK

Programı: ÖZEL HUKUK

Statüsü: x Yüksek Lisans Doktora Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Doç. Dr. Burcu Gülseren ÖZCAN
BÜYÜKTANIR

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr